

Holy Bible

Aionian Edition®

Ȯkhs' I Tsĕn Ik Sĕn Ni Matthew Ot Sĕn Ai Pi
Blackfoot Matthew

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as " The Purple Bible "

Holy Bible Aionian Edition ®

Őkhs' I Tsín Ik Sín Ni Matthew Ot Sín Ai Pi
Blackfoot Matthew

Creative Commons Attribution 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 4/18/2025

Source copyright: Public Domain

British and Foreign Bible Society, 1890

Formatted by Speedata Publisher 5.1.9 (Pro) on 6/2/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Siksiká at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation!* What is an *un-translation?* Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Siksiká at AionianBible.org/History

- 06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
- 10/20/24 - Gospel Primer handout format.
- 11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
- 01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
- 03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
- 05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
- 05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matthew 11

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

The Crucifixion

"Jesus said, 'Father, forgive them, for they don't know what they are doing.'

Dividing his garments among them, they cast lots.

Luke 23:34

Matthew

1 SIN AK'SIN Jesus Christ David okkuai' Abraham okkuai' un'ix o sīnaks' oaiěxěsts. **2** Abraham ikuyiu' Isaac; ki Isaac ikuyiu' Jacob; ki Jacob ikuyiu' Judas ki omu' pappipix; **3** Ki Judas ikuyiu' Phares ki Zara, Thamar ipau'kaiěmmiuax; ki Phares ikuyiu' Esrom; ki Esrom ikuyiu' Aram; **4** Ki Aram ikuyiu' Aminadab; ki Aminadab ikuyiu' Naasson; ki Naasson ikuyiu' Salmon; **5** Ki Salmon ikuyiu' Booz, Rachab ipau'kaiěmmiuiae; ki Booz ikuyiu' Obed, Ruth ipau'kaiěmmiuiae; ki Obed ikuyiu' Jesse; **6** Ki Jesse ikuyiu' David omūx'nin'a; ki David omūx'ina ikuyiu' Solomon, annōk' ake'uōk itom'itomiuōk Urias man'itotsipokaiěmmiuiae; **7** Ki Solomon ikuyiu'. Roboam; ki Roboam ikuyiu' Abia; ki Abia ikuyiu' Asa; **8** Ki Asa ikuyiu' Josaphat; ki Josaphat ikuyiu' Joram; ki Joram ikuyiu' Ozias; **9** Ki Ozias ikuyiu' Joatham; ki Joatham ikuyiu' Achaz; ki Achaz ikuyiu' Ezekias; **10** Ki Ezekias ikuyiu' Manasses; ki Manasses ikuyiu' Amon; ki Amon ikuyiu' Josias; **11** Ki Josias ikuyiu' Jechonias ki o mu' pap piipix, annik' ito'toěpikau Babylon; **12** Ki ot'sitotos au Babylon, Jechonias ikuyiu' Salathiel; ki Salathiel ikuyiu' Zorobabel; **13** Ki Zorobabel ikuyiu' Abiud; ki Abiud ikuyiu' Eliakim; ki Eliakim ikuyiu' Azor; **14** Ki Azor ikuyiu' Sadoc; ki Sadoc ikuyiu' Achim; ki Achim ikuyiu' Eliud; **15** Ki Eliud ikuyiu' Eleazar; ki Eleazar ikuyiu' Matthan; ki Matthan ikuyiu' Jacob; **16** Ki Jacob ikuyiu' Joseph, Mary om'i, annok ipau'kaiěmmiuōk Jesus, an'ištua Christ. **17** David otsis'tsits'unoauai Abraham itsipuk' sūpokosinimotseiau ke'pitappiau níssekoputtsi; ki ot'sitotosau Babylon omats'istsits'unoauai David mats'itsipuksūpokosimmotseiau, matsis'e'koputtsi; Christ omats'istsits'unoauai ot'sitotosau Babylon mats'itsipuksūpokosimmotseiau matsis'e'koputtsi. **18** Jesus Christ, otsipokai'isěnni ūn'niniitsiu: Annik' Mary, Jesus oksis'tsi, Joseph otak'okemattōsae itop itappi'inai, otse'kosatsok Atsím'istaaw. **19** Joseph om'i mokōm'motsitappiu, ki matsitsitau'ats mok'aiitsininköttösae; osime'tsitan mōksisim'ianistiupskoësae. **20** Ki otai'ksimstatosae, Satsit, Ap'istotokiuaoto'tokatatsis otsipopök'toakaie ki otan'ikaie, Joseph, David okku'i, pinstünno Mary kōk'okemattosi, otse'kosatsok Atsím'iStaaw. **21** Ki ai'aksipokaiěmmiuiae okku'y, ki kitak'anisťsininköttau Jesus:

tükkä, otsitappim'ix otsauum'itsitappi'isuauěsts aiakitaičomotse'piuax. **22** Itūn'nitsiuiae mōk'itsenüpānistiösi Ap'istotokiua otse'poawsısts, otsipropheti itotse'poawsınests, ki an'ímai, **23** Satsik, mokök'iae ai'akopitappiui, ki ai'aksipokaiěmmiuiae okku'y, ki ak'anisťsinniköttisuaue Emmanuel, ito'kisasattop Ap'istotokiua ipokai'tappiěmmau. **24** Joseph otsipuawk'si otso'kani, ūn'niiitsitappiui Ap'istotokiua oto'tokatatsis otan'ipiaie, ki ito'tuyiuiae otokem'an: **25** Ki ototom'okkuyi otsauomai'pokaiisae matpoksokamiu'atsiae: kinitsin'niköttisuaue JESUS.

2 JESUS otai'pokaiisi Bethlehem, auošin'ím Judaea, annists'isk ksřtsiku'istsk, Herod otsitsinaiipi, Satsik, mokök'ietappix umut'autstsipi apinök'kuyi itsipuk'sipuia Jerusalem, **2** An'iau, ūnan'ök manipok'auōk Jews otsin'aimoaiuaie? Tükkä, annim' apinök'kuyi stai'tappiosi nitsin'ōnan okökatosim, ki nimut'otopřnan nōk'itaufsimmimmösřnan. **3** Herod omūx'ina otokh'tsisaie, otap'itsi-tanaie, ki Jerusalem istokönai'tappix ikōno-nokap'aitsitamuax. **4** Ikonaumoi'piüsax omük'atoiapiekuax ki ai'sňakix, sūppoöttsesattsiuax Christ mōk'itsipokaiipiae. **5** Ki an'istuaiae, Bethlehem, Judaea istauösřn'im, ūn'nimaie; ūn'anistappi prophet osin'aksin'; **6** Ki ksěsto'a Bethlehem, Judaea istauösřn'im, kimats'inükstipuua, Judah ūtsin'ax; Nin'auōk, ksesto'a ak'itsistauasiu ki osto'i ai'akaukökitsimau nitsitappim'ix Israel. **7** Herod, sřmi'nikötüssax mokök'ietappix, sokap'sūppoöttsesattsiuax otsokap'řnökuyaiae kōkatosi. **8** Ki itüpüt'oköttsiuax Bethlehem; kian'iu, kükko' sokap'apsummok pokau'ök; ki ikonoainoeniki, itüm'řtskřtšnikokolik nōk'itsitotosi nōk'it a tsim' mřm mosi. **9** Otokh'tsisaau omūxina otan'ipiaie, itsis'tapuiau; ki satisk, anni'isk kōk'atosisk otsitsinoauaišk umut'autstsipi apinök'uyi otsitom'akoaiuaie, ki otai'totosi inük'sipokai ot'sitaupipiae itots'iketsipuyiuiae. **10** Otsinno'řssauiae kōk'atosi, eks'kamük otse'tametüksuaii. **11** Ki otaitsip'sau nap'ioyis, Mary oksis'tsi ipinuu'yiaiae pokai'isk, ki innissi'iau, ki itatsim'mimmiau: ki otaipasuk'řnissauěsts otakomütskotuksuauěsts, ūssak'okotsiauaie gold ki frankincense ki myrrh. **12** Ap'istotokiua papaukđkianřstcsax mōkstaiskito'tosau, noke'tsi moksokui itüp'akaiiau. **13** Ki otau'mattosau, satsik, Ap'istotokiua sto'tokatatscs papauta'atsiuiae Joseph, an'řsitouiae, Nipuat', ki mattos'au pokau'

ki oksī'stsi ki ikūm'itappoat Egypt, ki stau'pit ki kītak'otūmanīsto; tūk'kā, Herod ai'akapsūmmiuiae inūk'sipokau mōks'enitōsaie. **14** Otai'puawksi, sepiai'akotuyiuax inūk'sipokau ki oksī'tsi ki Egypt itūp'itappoiau: **15** Ki itau'puaie otai'īnsaie Herod, mōksenūp'anīstosi Ap'īstotokuia otse'poawsīn, otsiprophet i totsi'uaie, Egypt, ūn'nimaie nitsīt' ūtūmmau noko'a. **16** Herod, otai'noōsax mōkōk'ietappix otap'apīstotoyīsax, eks'kaīstsetūkkii, ki itūp'otokōttsiuax (otsen'nakemix) Bethlehem ki sa'akapotsim, ai'stokistuyimix sōk'umappix ikōr'ainīttsiuax; kūttaistoki'stuyimix sōk'umappix mat'oknainittsuaux, umut'otsksīnippi otsokap'sūppoōttesattūsax mōkōk'ietappix. **17** Itūm'enūpanīstomaie Jeremy prophet otse'poawsīn otan'ipi, **18** Epo'awsīnni itsīk'kitokhtsip Rama, asain'sīnni ki aīim'motseiśnni ki omūkoyesīnni, Rachel o'kosix itau'asūniu ki matokuikiawpīketūkkii'ats, tūkkā, itsen'iau. **19** Herod otse'īnsi, sat'sīk, Ap'īstotokuia oto'tokatatsī Joseph otsipapau'takaie, Egypt otsitai'tappiisaie. **20** An'īstsuaie, Nipuat'ki mattos'au inūk'sipokau ki oksī'stsi, ki itūp'itappoat Israel istau'ōsīnīm; tūk'kā ini'au anniks'isk ap'ūssummiiskaie otsipai'tappiśnni. **21** Ki itsipauu ki aiako'tuyiuax pokau'a ki o ksī'stsi, ki Israel īstauōsīn'im ito'to. **22** Ki otokh'tsīssī Archelaus otau'atsuuiitsapai'naiisi un'ni otsin'naiisīnni, īsstūn'īmaie mōk'īttappoaie; ki Ap'īstotokuia otsipapauanīstosaie, Galilee itanīs'tūpitappo: **23** Ki akapiyīs, Nazareth anīstau, ito'to kiitoko'iyi; mōkenūpanīstosaie prophetix otan'iipiax, akanīstai'nikōttau Nazaren'aikuūn.

3 ANNISTS'ISK ksīstsiku'īstsk John Baptist ito'to Judaea istoksī'tapiksōkkui, itūs'-ksīnimatstokiu, **2** Ki an'iu sauai'tsitak, spots'im īstsīn'naiisīnni aststsīu'. **3** Am'auk annōk' matap'piuōk Isaiah prophet an'iu Nitsitāppiuōk ksītapitausošnīm sokse'puyiu, Sūppoatsīstotokh'sattoat Nin'a oksokui, oksoku'īsts mōkōm'otstsīsests. **4** Ki John, Camel oku'yīsts, itsīs'totosiu, ki īstsīkōp'okui itsep'siu; ki otsō'ōssīnēsts tsikatsix ki namap'inii. **5** Jerusalem istokōnai'tappix otokōnitota'akax, ki Judaea īstokōnai'tappix, ki Jordan īstauōsīn'im īstokōnai'tappix mat'okōnitautaakax. **6** Ki nie'tūktai Jordan (an'istop), otsīt'īstapinopiax, ki otsauum'itsitappiisūests aīnūp'anīstomiauēsts. **7** Ki otsinno'ōssax ota'staaiīssax akai'tappiiax

Pharisees ki Saducees, otsittūp'auauōkōssax otsītūsta'pīnūkipi, an'īstsuaix, Pītseksīnau'kosix, tūkka' kītan'ikoau kōkanīstūpīstūpīksatossuannik' īstse'tūksīnik astai'tsiik? **8** Ai'sūksattok matsīn'īsts mōk'ītanīstosi kītsauai'tsitani: **9** Pini'tsitsiikasik kītsitsi' tanauēsts kok'kītūnīssuā Kīn'un Abrahāmi; kitān'īstopauu Ap'īstotokuia, am'oxim okotokix ikotsīstauatomoaia Abraham pokax. **10** Kiannok' kōts'eksīsts kaxa'kin itsīp'o toau: kōnai'īstsīsaiīnasīssī ak'aikakiau ki ak'aututsaiau. **11** Okke' kīmut'īstūtāpīnopauu kōkkītsauai'ītsatasuā: apatots'īk annōk' ai'aksakootōōk ai's'kunitapsi, nimatsīkōkokotopa'tomoauats matsikīsts': Ostoi' kīmutak'īstāpīnokou Atsīm'istaaw ki īs'tsi: **12** Ose'kotūkkiatsīs ai'īnīmaie, kiaupūx'ītōxīxi otsīt'aisuisuitsipīk'iakipi aiaksokapse'maie, osos'tsīpīkiapīoyīs aiakitsīptsīpotomēsts otabaiēn'īnsīmmanīsts; ki īstotox'ksīsts īstsī'i matakatsiu'ats ai'aketsīnsimēsts. **13** Jesus Galilee itūm'aumatto, Jordani nie'tūktai ito'to, John mōkitsītāpīnīsaie. **14** Ki John paiau'ītsimīuaie, ki otan'īkaie, ksēsto'a īs ta' pīn o kīt, kitaketak'sipuksipat to kōkokotsīs'ītāpīnnōksi, ki kumauksipuksipaakīks? **15** Jesus an'īstsuaie pokītse'ītsīt annōk': nōks'īstutīsīnan mōkōm'motsitappiśnni. Itūmipaiō'kīts etomoyuaie. **16** Ki Jesus aīs'ītāpīnnōssi, itopītsīssoa'tomaie okke': ki, sat'sīk, spots'im kau'opi, ki nan'nuyuaie Ap'īstotokuia otatsīm'istaaw itutu'īsūpīnūmaie īstsī'i ītsīnauūni'īnai, ki itokhitopī'īnai: **17** Ki, satsik, epo'awsīnni spots'im itunni'u amok'auk nītūk'ōmīmokoa, nitsekōkh'sīmāu.

4 ATSIM'ISTAAW ksīs'tapiksōkkui itūmitūppī'īuaie Jesus, sauum'itsitappiua mōk saksksīnnoōsāie. **2** Ki nīsīp'puyi koku'īsts, ki nīsīp'puyi ksīstsiku'īsts otsīt'saioyipists, itsakoo'notsiu. **3** Ki Issaks'ksīnīmaitappiitoto'yīnaie an'īnai, Ikūm'ūmeniki Ap'īstotokuia okku'i, am'oxim ok'otokixīm sītsīp'satsisau mōkitapaiēnasau. **4** Ki itūnīs'tsuaie, Sīnaip Matap'pi matokot'otsipaitappi'iuats napaiēn, Ap'īstotokuia mao'i'i umutokōnai'poawsīsts aiakotsepaítappiū. **5** Sauum'itsitappiū otsītsitapīppiok Atsīm'akapiyīs, ki itokhit'sipotoyeik Nato'apiyīs, **6** Ki an'īstsuaie, Ikūm'ūmeniki Ap'īstotokuia okku'i, īnīs'suiauūnit: sīn'aip, akanīstsuax oto'tokatatsix ksēsto'a: ki otsu'auēsts kitakitotsiketsi'enokiau,

koköt'sists kökstai'tükökhsau ok'otoki. 7 Jesus itünis'tsiuaie, mat'sınaip, kimataksaksksınoau'ats Nin'a, kitap'ıstotokä. 8 Sauum'itsitappiuă spařtükki otsittümmi'piokaie itaiřstummü'tsiikaie kónauau'ösinists ki istsap'inatsiikiests; 9 Ki anřtsiuaie, am'ostsim kónauau'ösinists kitak'okoto, apis'tuksisanopieniki, atsřm'mimmokeniki. 10 Jesus itüman'ıstsiaie, Mřs'taput, Satan: sřn'aip, Nina Ap'ıstotokua kitak'atsimmmämau, ki kitak'aitanistaitoau. 11 Ki Sauum'itsitappiuă otai'skikaie ki, sat'sik, oto'tokatatsix ito'toyikiax ki otpum 'okax. 12 Jesus otokh'tsimsi John ēen'ösiae itsitap'po Galilee: 13 Ki otünistüpa'atosiae Nazareth, Capernaum ito'to ki itoko'yiu, ſsoots'i omük'sikimi ai'aketsksökkui Zebulon ki Nephtalim: 14 Isaiah otse'poawsin möksenüpaništosi otanipi, 15 Zebulon ıstau'össinni ki Nephthalim ıstau'össinni o mük'sikimi ısta'potsim, Jordan ap'ümmotsim, Galilee ıstok'auaax; 16 Anniks'ısk matap'pixk, ski'natsi itau'pixk omük'anatsi nan'immiau: ki anniks'ısk matap'pixk auđssin'ni eňsın'ni itstsi'ipi ki eňiu'tüxišsinni itstsi'ipi, itau'pixk, ksıstskui'natsiu otsüs'köpsi. 17 Annik' Jesus aumüttüpseokse'puyiu, ki an'iu, Sauai'tsitak; Spots' ımistokök'itsimani ăststsiu'. 18 Ki Jesus, auau'ökassi, Galilee ıstomük'sikimi, itsınnu'yuax aïs'kunnımotseiyix, Simon, an'ıstau Peter; ki oskùn'anistau Andrew, ıskısmmatük'kiomikatsis omük'sikimi itai'suiapřyšmiauae, tük'ka itomik'aitappisau. 19 Ki itünis'tsiuaix, nokstüppa'akik, ki kitakitaumik'ottaiau matap'pix. 20 Ki atomik'atsuai itskřm'miau ki itopokiuo'iauaie. 21 O müt'tükkiös matsıtsınnuyeuax mat'toskünımmotseiix, James, Zebedee o ku'yi, ki John oskùn', ipit'süpınnuyiuax ak'iosatsis, Zebedee, iin'oauaie, aip'sümiax otomik'atsuaux: ki itsın'nikötsiuax. 22 Ki ipit'skíttsiuaie un'oauaie ki ak'iosatsis, ki itopokiuo'iauaie. 23 Ki Jesus Galilee ıstokönau'össinni itap'auauökau, otatoiapioko'auësts itai'přtsksnínimatstokiu ki aisokse'puyiu spots' im istsetam'itsıniksınni; ki matap'pix opüs'tsímmesuai ki otok'tokossınuauësts ikön an'kütutuyiuax. 24 Ki otap'ıstutüsınni ikönauuanetünistopae Syria ıstau'össinni; ki ikönai'oktokosix, ki amianıstips'ıtsımisix, ki anniks'ısk matap'pixk sauuumitsitappiuă itsıps'tokoyiau, ki mat'tsapix, ki an'auxenix, ikönitäutsıppotoaix; ki ikönau'kuttutuyiuax 25 Ki Galilee ıstokönai'tappix

ikönawk'pokiuoaiaue, ki Decapolis, ki Jeiusalem, ki Judæa, ki Jordan ap'ümmotsim ıstökona'i tappix matsekönawkpokiuo'iauaie.

5 KI otsinno'ossax akai'tappix ni tum'mo ita'mıss: ki otau'pıssi otsitappim'ix ototaakax: 2 Ki itsipa'kuiaku ki itüsksıñm'atsiuax, ki itüniu, 3 Anniks'isk matap'pixk oskëttsipöppuauexk ıkikin'etükkişk, etam'etükkiäu: spots'im ıstsın'naisiñni osto'auai otsinan'oaiu. 4 Au'yesıx etam'etükkiäu: aiaksikiawpiksıstotoaiau. 5 Ikkınap'itappiix etam'etükkiäu: ksök'kum otaksınan'oaiu. 6 Ino'tattomix mokom'motsipaitappiisınni ki inák'attomix mokom'motsipaitappiisınni etam'etükkiäu: ai'akokuyian. 7 Kımapi'itappix etam'etükkiäu: otak'sikimokiau 8 Ksıkus'skëttsipöppix etam'etükkiäu: ai'aksınnuyiuauae Ap'ıstotokiuä. 9 Inüs'tsetappix etam'etükkiäu: akanıstainiköttaiau Ap'ıstotokiuä o'kosıx. 10 Anniks'ısk matap'pixk itsıkm'atsıstotoaiau otökommo'tsitappiuośoauësts etam'etükkiäu; otsinan'oaiu spots' im ıstsın'naisiñni. 11 Oksıs'totokoeni ki maka'pi sıtsıp'sükoeni, ki aïsımmım'motsenikiau, tükka kitük'omımmokoau kitse'tametüksuai. 12 So poke'tametükkił, spopai'pıık; kitikitakai'sakınnosuko spots'im: apatots'ık neto'yık ünninetoksıstotoiyuax Ap'ıstotokiuä otsiprophetix. 13 Kesto'akauksıök'kum ıstsıstsıxiopoku: atstosai'e umut'aiawxipi itsıx'ipokuyi, tsanıstapiu ksök'kum umutaiaksıtsıxiopokuıstutisp? Matütokoapi'uats, ki aksı'staprıxip, ki akitsitautütsamiai'osi. 14 Kesto'akauksıök'kum ıstün'natsii. Akap'ioyıs aitokittokhi netum'moyi matokotsıksısat top'ats. 15 Matap'pix matotsısm'axuaie anak'imatsis mökitsitaistaktotosauae assuyınl'i, itai'süppatomiau itai'süpanakımtsopi, ki matap'pix itsıps'taupix napioyıs itokönnauan'akımaiau. 16 Neto'yık kitan'akimatsıs ıstot'ünnasayıt matap'pix mök'itsınnısaú kitawx'ıstutispısts mök'ıststsaküttsauae kin'a spots'im. 17 Pinstak nimut'otopi nökıtünnıstupipotsısaú okök'ıtsımani, ki prophet ix otün' issuuai: nimatütoto'pa nökıtünnıstüpipotsısaú, nimut'oto mökıtsıpanı'sıstutisau. 18 Kitau'münıstupau spots'im ki ksök'kum otsauomai'ıtsınikasi, ki okök'ıtsımani otsitsauomsıpanıstsiopi tük'skai sikük'sınakısn okök'ıtsımani itstsi'ipi

mat'akitsňnikauatsaie. **19** Annök tukskai am'ostsim inüxe'poawsists kütta'i'aksistutsimökaie, ki ai'akksňimatsokax matap'pix mök'staiistutsisaxaie, ak'anistainikötttau inüks'tsím spots' im; annök' ai'aksistutsimests ki ai'akksinimatsokax matap'pix moks'istutsimests, ak'anistainikötttau omük'sím spots'im. **20** Kit an'istopau kitokomotsipaitappiisinni saii'stüpükioökhsissi Scribes ki Pharisees ot'okomotsipaitappiisuests kimatakitsipipauatu spots'im ıstsńnaiisinni. **21** Kikai'okhtsipau ūkkaiiap'ix otan'ikoiaiau, Pinuye'níkik: ki annök' ai'akoyenikuöök ai'akesetsimaike okök'itsimani: **22** Ki kitan'istopau annök' ksistapıstım'iüök ox'okoä ai'akesetsimaike okök'itsimani; ki annök' ak'anistsiuöök ox'okoä Raca, aiakesetsimaike okok'itsimani; ki annök' ak'anistsiuöök, kütütsapsi, ai'akesetsimaike Gihenni ots'itsimaike. (*Geenna g1067*) **23** Puksipip'potomníkiki kitak'iksistomütskotüksinni natoi'apiyös, ki ısksnım'ıni kixokoa kıtsıs'tsımmok, **24** Ün'nim altar ıstsskit' kitakiksistomütskotüksinni, ki matskot'; matom'ots matsin'nüstseik ksesto'a ki kixokoa, ki tüm'ütsipuksiput ki sakumüts'kotoat kitsiksıst'omütskotüksinni. **25** Kiprınnüs'tseimis kikakhtum'o, kıtsakiokhpokau'pimössi: kökstaiistapıpiok au'kökitsimaii, ki au'kökitsimaii ök'stakutsei eeñaake'nai, ki kitakitsıps'tapixik itai'ınküopi, **26** Kitau' münısto kitsauomai'ponitatossi kitak'sakokotossi, kimataksuxpa. **27** Kikai'okhtsipau otanipauuéstts ūkkaiiap'ix, Kimatakuökotapauua: **28** Ki nestoa kitan'istopau, annök' ūs'sümmitüök ake'uöök mök'sta tossaie, ūkaukhtauauökautättsueiae u'skëttspipöppi. **29** Kinet'oopspi itsuyisseeniki, sauau'tos ki mıs'tüpapiksıstı: ökh'siu tıks'kúma mök'saiınakuaııssi koöpspi, ökstai's'tupapiksıs kostüm Gehenna. (*Geenna g1067*) **30** Kinet'otsıs itsuyısse'eni kawksınnıt', ki mıs'tüpapixit: ökh'siu tuks'kaii kotsıs'i mök'saiınakuaııssi, ökstai's'tüpapiksıs kostüm Gehenna. (*Geenna g1067*) **31** Ük'auanıstop annök' aiaksıksiuatsiuöök otokem'ani ünnianıst'okotsıs iksiuo'isıñaksın: **32** Ki kitan'istopau annök' aiaksıksiuatsiuöök otokem'ani, otsauomauau'ökotasi, nokets'ıñai otauökotäts'okaie; ki annök' aiakokkem'iuöök otai'ksiuatal'ısk itau'ökatau. **33** Stsık'i, kikai'okhtsipau otan'ipauuéstts ūk'kaiiap'ix, kimataksıksıstapatauüni'pa, ki, kitakitaunıstop Ap'ıstotokiuu kitatauün'ıssınni: **34** Ki kitan'istopau, Pinüt'auünik; spots'im pinitüpütauünik;

tük'ka Ap'ıstotokiuu otpiso'pötsısaie: **35** Ksök'kum pini'tüpütauünik; itsıssuikau'piu: Jerusalem pini'tüpütauünik; tükka Omük'ina ot'akapiyimaie. **36** Kimat'akitüpütauunipa kotokon', kimatkotsısixıstutispats nitukuyekai ki kimatokotsısixıstutispats. **37** Ki anik' A, A; Sa, Sa; mato'ketauanieniki, mat'ökhsiu. **38** Kikai'okhtsipau, ūk'auanıstop sauau'toainiki moöps'pi, kitak'okötanıstotoko: ki sauau'tsımñiki mokhpe'kinni, kitak'okötanıstotoko. **39** Ki kitan'istopau pinstsımmım'motsemis sauum'itsitappiuă: ki annök' kitakauaiaik'ioök kıtsıts'stoksıs matoko'tsıs ki mat'stoksıs'. **40** Ki matap'pi makitotsıssıp'puyıssae au'kökitsimaii, ki stakhts'isokösım mök'otsısaie, mat ün'nıstotsıs kisau'tütsisokösım. **41** Ki annök' kıtsıtsappat'sokök tuks'ka ūskskak'sınni, pokom'is na'toki iskskaksınni. **42** Annök' kitau'kömönükök, ko'tsıs, ki annök' kitai'akükkmamatükök, pino'tukaatsis. **43** Kikai'okhtsipau ūk'auanıstop kitak'ükomımmau kitopokau 'pimokä ki kitak'aukımaukikakhtum'o. **44** Ki kitan'istopau ūkomım'mısaу kikakhtum'ix, Atsım'mımmısaу anniks'ısk matap'pixk kitai'pakosníkokoauaxk ökhs'ıstutosau anniks'ısk matap'pixk kitse'ksıstotokoauaxk, ki kitai'kımatsıstotokoauaxk; **45** Kokaukosımmı'ıssuai Kın'oau spots'im: tük'ka ikkünats'iuiae natos'i sauum'itsitappix ki ökh'sitappix, ki soio'tümstuyiuax moköm'otsitappix ki sau'okomotsitappix. **46** Ukomım'mainoainikiau anniks'ısk matap'pixk kitük'omımmokoauixk, tsaak'anıstappiuats kisa'kinosuai? Kütтомünıstauükomımmotsein'axau publicanix? **47** Ki namıksematsım'ainoainikiau kixokoax, tsanıstapiu'ats kumutauomsapıau stsık'ix? Kütтомünıstaike sematsımmotseiu'axau publicanix? **48** Ki süp-puiap'sık manıst'süpüapiapxi kın'oau spots'im.

6 ISKSKATS'IK kökstau'kommotsitappiuats matap'pix kökainu'yıssi; ikümits'tsiki kın'oau spots'im kimataksakinosükoauatu. **2** Mak'aumütskotükkieniki pinik'it manıstsik'ipi aiksıstapokomotsitappikasix itai'puyıssax natoi'apiyists ki moksoku'ısts, matappix moksınnu'yıssax. Kitau'münıstopau sakino'sattaiau. **3** Ki aumüts'kotükkieniki pinsksıñis' i'aksıssautsıs

kinet'otsši otai'īstutisipi; 4 Mōksisiṁm's'i si kitaumūts'kotūksin̄ni; ki Kīn'a, aisiṁmiūs'sūppiuōk, kitaks̄innoam'sakinōsūk. 5 Ki ats̄imoi'ikainoeniki pinet'oman̄stsik aiks̄istap'okōmotsitappikasix: otūk'omets̄imanoaiau mōkauats̄imoikasau otsitai'puyisau natoi'apioyists ki moksoku'īsts itsi'kokeīsts, matap'pix mōksin̄nu'yissau. Kitau'mūn̄istopuaau, sakino'sattaiau. 6 Ki Ks̄esto'a, a'ts̄imoiikainiki, īts̄ipi koko'ai, okim̄in̄ki, a'ts̄imoiikam̄s kīn'a ai'sim̄miapsiuā; ki kīn'a, aisiṁmiūs'sūppiuōk, kitaks̄innoam'sakinōsūk. 7 Ki ats̄imoi'ikainoeniki piniks̄istape'puawts̄is, man̄staiks̄istapepoattopiauaie saie'tūkkix: tūk'ka ū'staiau ak'aiokhtokiau otakai'puyissau. 8 Pinet'oman̄stsik, tūkka Kin'oau īsk̄in̄m'ests kitsipu'īnakitsipists kitsauomauan̄'īstopi. 9 Ūn'an̄istütt̄s̄imoiikak: Nīn'an spots' im kitsitau'pipi, ūnan̄istats̄im'mets̄is kitsin̄'ikōsim: 10 Ūnan̄isto'tos Kitotūmap's̄inni: spots'im Kitsits'i'tan kan̄s'tuts̄ipi, annom' ks̄uk'kum nokūt'an̄istutisit: 11 Annok' ks̄istsku'ik nokkok'inan aau'ōss̄in: 12 Ki ūnniksks̄in̄'au nitsauum'itsitappiis̄inan̄ests, man̄stūs'ks̄in̄oawpi anniks̄'isk matap'pix nitsauum'itsitotokinan̄ixk: 13 Ki pin̄istsk̄im'ūkinan, ki nokitsikōmotse'piök̄in̄an Sauum'itsitappiuā; kitūsk'sainan̄iau nīn'naiis̄inni, ki otūnmap's̄inni, ki īsts̄ap̄ina's̄inni. Amen. 14 Ūnniksks̄in̄'ainoeniki matap'pix otsauum'itsitappiis̄uuēsts, Kin'oau spots' im kitak'oksks̄in̄okoau. 15 Ki sauokksks̄in̄'ainoemki matap'pix otsauum'itsitappiis̄uuēsts, Kīn'oau Spots'im kimatakokksks̄in̄okoau'ats. 16 Kūttaioyienoeniki pinom̄s'sūppik man̄st'omūssūppipiau ks̄istapokōmotsitappikasix: tūkka iks̄istuts'imiāu ostokso'auēsts, matap'pix mōks'ks̄in̄oōsax kūttiau'yiau. Kitau'mūn̄istopuaau'ōtsimiau saiakinōsattopiau. 17 Ki ks̄esto'a, kūttiau'yeniki pu'ik̄in̄ii, ki ūss̄'kiosit; 18 Matap'pix kōkstai'īksks̄in̄okiau kikūtauysi, kōksks̄in̄nu'yissi Kīn'a aisiṁmiūs'sūppiuā: ki Kīn'a aisiṁmiūs'sūppiuā kitaks̄innoam'sakinōsūk. 19 Pinaumoi'potosik akau'tsaps̄inni annom' ks̄ok kum, apūn'ix ki apissu'yei ots̄its'oyipi, ki kōm os'iep̄tsix otsip̄s'sax ki otsikōmos'sax: 20 Ki aumoi'potosik akau'tsaps̄inni spots'im, apūn'ix ki apissu'yei otsitsau'oyipiau, ki kōmosiep̄tsix otsitsauaisis̄ūppokatūn'akiipiau ki otsitsauai'kōmosipiau: 21 Itstsi'piau kitsinan̄'īsts,

ūn'nimauk ku'skēttsip̄oppi. 22 Mostūm'i īsta'natsii moōps'piina; nituks'kūssi koopsp̄i, kostūm' ak'otuitsiu anat'sii: 23 Ki koōps'pi min̄ix'īssi, kostūm' ak'otuitsiu ski'natsii. Anat'sii annik' i ts̄spsts'tsiik kostūm' i ski'nats̄issi maum'aumūko ski'natsin̄ni! 24 Tuksk̄um matap'pi matokotsapotomoyiuatsax na'tokūmix nīn'ax: aksikūmokk̄imiu tukskum ki aks'ikūmūkom̄immiu st̄s̄ik'i; akikūme'eniū tuks'kūm ki aksikūm'īts̄im̄m̄imiu st̄s̄ik'i. Kimatokotapotomoauaxau Ap'īstotokiuā ki sauum'itsitappiuā. 25 Ūnnikaie kitan'īstopuaau pinap'itsitatoat kitsipai'tappiis̄inni kitaks'oattopp̄i ki kitak'sim̄attopp̄i: ki pinap'itsitatoat kostūm' ikitai'aks̄upskawsattopp̄i. Tse'ka ūss̄k̄ts'tau opai'tappiis̄inni ki aau'ōss̄in, mostūm'i ki istotos'īsts? 26 Sūm'mokau paiu'tax: mat'omaiins̄immauaxau ki matomaipokiakuaxau, ki matomaumoipotūkk̄ii'axau ūns̄im'apioyists; ki Kīn'oau spots'im ai'īssoyuax. Tūkka' ūss̄k̄ts'tau, ks̄esto'a ki osto'auai? 27 Ū's'tainoeniki kōk'spitappiis̄uai, tsiks̄im a' ak'aatspitappiui? 28 Kumauk'apaitsitatorpuuaisksistsaii ūtotos'īsts? Sat'sikau anat'suiopokists itai'sūskiau; matapotūkk̄iu'astsaau, matap̄is tutūkk̄iu 'āsts'au ūtotos'īsts. 29 Ki kitan'īstopuaau Solomon otstsap'īstotossi mat sk̄it stom'ats̄ests annists'isk suio'pokistsk. 30 Is'totosatstopiēsts sāiū'kūsts man̄st̄is'totosatstopiēsts annists'isk annok' ks̄istskuik na'paitappiis̄ki ki apinōk'w̄s apittūp'ap̄ixipiau īts̄i'i: kikūttomaiakstai'īsttūpistotosatskokoauats, kitsen̄ūk'aumaitūkk̄ipau. 31 Ūn'nikaie pinapai'tsitatoak kōk'an̄issuai Tse'a nōks'auattop̄inan? Ki, Tse'a nōk'sim̄attopp̄in̄an; ki; Tse'a nōks'ūtotosattopp̄inan? 32 (Tūk'ka annists'isk, Gentiles ap'ūssats̄im̄ests:) Kīn'oau spots'im īsk̄in̄m'aie kits̄im'mūkitatos̄ests. 33 Ki Matom'apsats̄ik Ap'īstotokiuā otsin̄'naiis̄inni ki otokōmotsitappiis̄inni ki annists'isk kitak'ūtokōnokokēsts. 34 Ūn'nikaie pin ap'itsitatoak apinok'w̄s; api'nok'w̄s ak'apitsitasiu. Tuks'kai ks̄istskui, maka'pi sup'anistsiu.

7 PINOKÖK'ITSIMAK ki kimatakokōkits̄im̄ūk
o'a 2 Kan̄istau'kōkits̄imapuai
kitakan̄istaukōkits̄im̄ūkosuai; ki kan̄istau'kotawpi
kitakan̄ista'u'kuyssi. 3 Ki kumauk'satsiks
kēskūn' osūppa'kōmosin̄ni, ki kimatstatopats
kitomūksūppa'kōmosin̄ni? 4 Ki kikūttaukot'an̄istau

kěskūn' nōk'sauautsīssi kitsūppa'kōmosīnni; ki sat'sit, omūk'o kitauūtsūppa'kōmosīnni? 5 Kitsiksīstapo'komotsitappansi, Matom'-sauautsit kitomūk'sūppakōmosīnni, ki kitakotūmsokapsatsip kōksauautsīssi kěskūn' o sūppa'kōmosīnni. 6 Annists'isk natoap'īstsk piniko'tokau imitax, ki pearls pinitūp'īstūpapixikau ak'sníx, ḥksíkkumitauau'ōkaiau ki akotūmotūkau'ayuiau ki kitak'otūmsixipok. 7 Anik: ki kitak'okoko; apsatsik, ki kitak'okonip; īstok'īakik, ki kitaksikauai'pixīk. 8 Anniks'isk matap'pixk au'kōmōnixk au'kuyuiau; ki annōk' ap'satsīmōk, au'koniīmaie: annōk īstok'īakiūk, otak'sikauapixikaie. 9 Tükka' nřn'naua, aukōm'ōnīstūssi okku'i napaiēn, aiakokotsiuiae okotoki? 10 Ki aukōm'ōnīstūssi mammi', aiakikotsiuiae pītse'ksña? 11 Ksēsto'au, kitsauum'itsitappiūpuau, ūksnīm'enoiniki kōk'okotosuai ko'kosoauax ḥkh'sīsts, Křn'oau spots'im kütтомаiакоkotsiu'atsax ḥkh'sīsts anniks'isk matap'pixk otau'kōmōnikixk? 12 Kanīst'sitsitatopnai matap'pix kōkūnīstsitsitaiissuaiau, kitak'ūnīstsitsitattaiau: ūnnian'īstap'piu okōk'itsīmani ki prophetix otse'puawsuai. 13 Apūt'okītsīmi pi'ik; sokokīt'sīmi apūk'oksokui itūp'itsiiau akotap'sīnni, ki akai'tappi itsipim'ix: 14 Annik' kītsīm'ik, ki annik' moksoku'ik itūp'itsiikiau opai'tappiisīnni, aput'tsiiau; ki unna'tsitappi ikon'imix. 15 Stim'nokau ksīs'tapatoiapiekuaax kit'sitoakaīxk emūk'ikīnaistotosīxk, ki o'pīstokīni itapis'onotsiau. 16 Kit-aks'ksīnoiau otsīn'asoauēsts. Matap'pix kütтомаutuyiu'atsauax ksīssi'ix mīn'īsts, ki ksīs'tapsūskiūsts kütтомаutsīm'axau figs? 17 Neto'i kōnai'ōkhsīstsix ai'ōkhsīnasiau: ki makap'ītsisx makap'inasiau. 18 Ōkhsīstsīs matokotokapinasiu'ats, ki makap'ītsisx matokot'ōkhsinasiuats. 19 Kōnai'ītsisx küttaōkhsinasiix kakiok'au, ki ūtsi itsīs'tūpapiksīstaiau. 20 Ūn'nikaie kitaks'ksīnoiau otsīn'asoauēsts. 21 Kōnai'ītappixk nitan'ikixk, Nin'a, Nin'a, matakokōnitaipim'axau spots'im ūtsi ūn'naiisīnni: annōk' ap'īstutsīmōk Nin'a spots' im otsitsi'taniaie, ai'akitsipim. 22 Annik' ksīstsiku'ik akai'tappi nitak'anikiau, Nin'a, Nin'a, nikütтомаisitsipspinanats kītsīn'ikōsīm? Ki nikütтомаisuskounaniauaxau sauum'itsistaawx kītsīn'ikōsīm? Nikütтомаutapissatskaspīnana kītsīn'ikōsīm? 23 Ki nitakotūmanīstaiau, kimats'ksīnopu aua; Mīstūpa'akik, ksēsto'au kitsauum'itsīstutsipuaii. 24 Annōk' aiokh'tsīmuōk

annīsts'isk nītse'poawsītsk aks'īstutsiu mokōkīiñ'ai annōk itokhīt'okoškauūk ok'otoki: 25 Ki ai'sotau, ki ai'sauksikīmskau, ki ai'sopu, ki annik' napioyīs itot'sūppu; ki matsīstokhopiu'ats; tük'ka, itokh'itokoškau ok'otoki. 26 Ki annōk' aiokh'tsīmuōk annists'isk nitse'poawsītsk, ki matsīstutsim'atsēsts aks'īstutsiu mattsapsīn'ai, annōk' itokhit'okoškauūk spōsts' ikui: 27 Ki ai'sotau, ki ai'sauksikīmskau, ki ai'sopu, ki annik' nap'ioyīs itot'sūppu; ki īstokhopi'u; ki omūk'o otsīs'tokhopiisīnni. 28 Ki ūn'nitsiu, Jesus otaiksīste'poattosēsts annists'isk epo'awsītsk, matap'pix skaie'tükkiau otsksnīmats'tüksīnni; 29 Ototūmap'sīnni itūs'ksnīmatsiuax, ki sīnak'ix manīstūs'ksnīmatsawpiax, matūksnīmatsiu'atsax.

8 OTSĪN'NĪSAATOSSI nitum'mo akai'tappi i topokiuo'iuiae 2 Ki, satsīk, nīnuau leper otsittaaakae ki otsīt'atsīmmīmmokaie, Id otsīt'anikaie, Nin'a, atsi'atatomīniki kitokotsiksīxistotok. 3 Ki Jesus itsau'ksīnītsiakiu, ki itsīxen'iuiae, ki an'iu, nitak'anīstutsip; ksīksīt'. Ki soksiksīk'siuiae. 4 Ki Jesus anīstsiuaie, Sat'sīt, pinaiitsinikos matap'pi; mīs'taput, annīs'tsīnīnosattsīs natoi'apiekuūn, ki aniiik' otan'ipik Moses ūssa'kumūtskotoat mōks'ksnīīsau. 5 Ki Jesus otsito'taipīssi Capernaum, eēn'aken'ai otsīt'ataakaie, ki otau'kōmōnikaie, 6 Ki otan'ikiae Nin'a, anrōk' nitapotomokök noko'ai itsīs'tokhaitsiu, ai'papuyiu, eks'kaaipuīnūm. 7 Ki Jesus anīstsiuaie, nitak'ittappo nitak'okuttutoau. 8 Eēnaken'ai anīstsiuaie, Nin'a, nimat'sipumapspa kōkītsipīssi noko'ai: kakse'puyit, ki annōk' nitapotomokök ak'okuttutoau. 9 Nēsto'a nitap'otomoki, ki eēn'akex nitap'otomokiau; ki nitan'īstau am'ok mīs'taput, ki ai'īstapu; ki nitan'īstau stsīk'i, puk'siput ki ai'paksipu; ki annōk' nitap'otomokök nitan'īstau, am'oi ūnnianīs'tutsit, ki au'anīstutsimaie. 10 Jesus otokh'tsīmsaie, skai'etükkiau, ki anīstsiuaax anniks'isk matap'pixk ipokiuo'ixk, Kitau'mūnīstokopuau manīst'omūkopi otaumai'tüksīnni nimatūnīstokonip'ats Israel ūstauōsīn'im. 11 Ki kitan'īstopuau akai'tappi umutautstsi pi apinōk'kuyi ki otsīt'tistükköpipi ak'ūtotoiau, ki akopokau'pimiuax Abraham ki Isaac ki Jacob spots' im ūtsīn'naiisīnni. 12 Ki ūn'naiisīnni ūstokos'ix ak'satūpiksītsiuaax ski'natsii; annim asain'sīnni ki satse'kīnan ak'itstsīan. 13 Jesus anīstsiuaie eēnaken'ai mīs'taput, kanīst'aumaitükkipi kitakūnīsttutoko ki annōk' otap'otomokök

itsok'okuttutoau. **14** Ki Jesus ots̄tsip̄issaie Peter oko'aiae, nannuyuaie otokem'ani o'ks̄stsiaie its̄s'tokhaitsiinaie, a'i'okhtok̄m pūs'ts̄mes̄nni. **15** Ki kaien'īmaie ots̄ssi, ki pūs'ts̄mes̄nni itsk̄maie: ki itsipua', ki ito'yiuax, **16** Aut̄kkus'si ito'ts̄potuyuaie akai'tappiua sauum'itsistaawx pakh'toknattsiikiauax: ki otse'poaws̄nni itsa'tüpiks̄stsiauax staawx, ki ikut'tutuyuaax ikōnai'okhtokosix: **17**
Mōks'enūpanīstosi otan'ipiae Esias prophet, ki an'iu, Osto'i mat's̄mēsts k̄tsauūt' tsikotsapsinūn̄sts, ki ipa'tomēsts kitokh'tokosinūn̄sts. **18** Jesus ots̄nnno'ōssax akai'tappiix oto'tükspuyimokax, ikōk'its̄mau mōk'opūmmosau. **19** Ki tuks̄kūmīni aisiñaki'īna itoto'yīnaie ki an'ītsiuiae, Nin'a kitak'ittappopit̄ nitak'opokiuo. **20** Jesus an'ītsiuiae, ota'tuyix au'ōttsimaniau, ki pauit' tax au'yīiau; ki Nīn'nau okku'yi mats̄stokhotom'atsiae otokōn'. **21** Ki sts̄k'i otūks̄nīmats'aie an'ītsiuiae Nin'a, nōk'otomitappo nōk'akitsōsi nīn'a. **22** Ki Jesus an'ītsiuiae, sūppa'kit; ki enix ūnanistak'its̄sauax enix. **23** Ki ots̄ppop̄s'si akh'iosats̄s, otūs'ks̄nīmatsax ipokitsūppo'piiāx. **24** Ki satsit iek'opailk̄mskau, ki ai'sikopaik̄mskau akh'iosats̄s; ki ai'okau. **25** Ki otūs'ks̄nīmatsax ots̄t'totaakikax ki otsitsiksekenokikax, ki an'ītsiikiauiae, Nin'a kōmotse'piokinan: nitaks'inetsp̄nan. **26** Ki an'ītsiuax kumauk'sikopupuauaisks k̄tsenūkumaitūkkipuan? Itūmit'sipua, ki ai'sits̄psattomēsts sopu'īsts ki pai'kīmskaīsts; ki ikōnau' maits̄sts. **27** Ki nīn'ax skai'etūkkiau, ki an'iu, Tsōkhtan̄stap̄īnanōkhtauts, sopu'īsts ki omūk' sik̄mi man̄stse'tokēsts? **28** Ki otopūmmo'si Gergesenes īstauōs̄n'im ito'tatsemiauiae natsitappi sauumitsistaawx pakh'toknattsiikiax, aken'iman̄sts itsūx'iax, eks'kainixiikiax, matap'pi matokottotsitsko'pats. **29** Ki satsit, aisokse'puyau, ki an'iu, Tsaakan̄stappikits̄mattop̄nan, ks̄esto'ā ki nēstūnan, Jesus, Ap̄'stotokiuač okku'yi? Kikūt'tautotopa kōkkitsik̄mats̄stotoks̄nan otsauomo'tosi itaiks̄stsikumiopi kōk'k̄tsik̄mats̄stotoks̄nan? **30** Ki P̄sts̄ksi'pio akaīem ak's̄níx itau'yiau. **31** Ki sauum'itsistaawx au'kōmōn̄istsiuiae ki an'ītsiuiae, saiai'pixk̄iñaniki, nōk'itsip̄s̄ñaniau ak's̄níx. **32** Ki an'ītsiuax kūkku'. Ki otsūksax, ak's̄níx itsipim'iax: ki, satsit, kōnak's̄níx itsin'auks̄kasiau inno'ts̄stūppakui, ki omūk'sik̄mi suioks'kasattomiau, ki inets'iau. **33** Ki anniks'isk matap'pixk

ūsk̄s'kūmīskax its̄s'tūpauks̄siau, ki akap'ioȳs itsipim'iau ki ai'its̄nikōttsiauax, ki anniks'isk matap'pixk pakhtokk̄nattsixk sauum'itsistaawx mats'its̄nnikōttsiauax. **34** Ki, sat's̄it, Kōnai'tappix ikōnai'sūxk̄s̄mīau akap'ioȳs mōkittotatsemōsau Jesus: ki ots̄nnno'ōssauae, au'kōmōn̄istsiuiae mōks'istapusaie otau'ōssuau.

9 **KI** itsūppo'piu akh'iosats̄s, ki ito'pūmmo ki otautakap'ioyim ito'to. **2** Ki, sat's̄it, itots̄p'iauaie nīn'nau, ai'pakhpuyiu, īstokhai'tsui uks̄n': Ki Jesus ots̄nīs'siae otaumai'tūksuiax an̄sts̄iuiae ai'pakhpuyiuā, Noko'a, ökh'sitūkk̄it; kitsauum'itsitappiis̄sts̄ isks̄nīp'iau. **3** Ki, sat's̄it, sts̄k'ix ai's̄nakix īstai'au am'o (nin'nau) makapie'puyiu. **4** Ki Jesus īks̄nīm̄'ests otūs'tapauaests ki an'iu, kumauk'itsitatopuauaisks maka'pi ku'skēttsip̄oppuauests? **5** Ts̄m'a ks̄stspa'pi, kōk'ansi, kit sauum' itsitappiis̄sts̄ isks̄nīp'iau; ki kōk'an̄si, Nipuat' ki auōkat'? **6** Ki kōks'ks̄nīsuai Nin'a okku'yi ikōt'sks̄nīmēsts sauum'itsitappiis̄sts̄ annom' ks̄ökkum (itūm'an̄sts̄iuiae aipakhpuyii) Nipuat', matsit' kituk'śin, koko'ai is'taput. **7** Ki itsipua'ki oko'ai itsitap'po. **8** Ki akai'tappiit̄ ots̄nīs'sax, skai'etūkkiau, ki a'ts̄immīmmiauiae Ap̄'stotokiua annōk' ikotsiu'ōk matap'pix otūmap's̄nni. **9** Ki Jesus otaumatto'si, nannuyuaie nīn'nau, an'īstau Matthew, itaupii'īnai itai'ponitatopiae, ki an'ītsiuiae Sūppa'kit. Ki itsipua'ki pokio'atts̄iuiae. **10** Ki ūn'niitsiu Jesus ots̄s̄ips'taup̄ssi nap'ioȳs, otau'yīssi, sat's̄it akai'tappiua publicanix ki sauum'itsitappix, itsito'taipimiau ki ipokau'pimiauax (Jesus) ki otūs'ks̄nīmatsax. **11** Ki Pharisees ots̄nnno'ōssax, itūnīs'tsiauax otūks̄nīmats'axaie. Kits̄n'aimoau maukopoks'oyimiax publicanix ki sauum'itsitappix? **12** Jesus otokh'ts̄siae, an'ītsiuax, anniks'isk matap'pixk ikut'totoaxk mats̄immūki tappi'uaxau assokinakki, anniks'isk matap'pixk ai'okhtokosixk kīmūk'īttappiua. **13** Is'tapuk, ūks̄nīk man̄stap'ipi, nitōkh'sitsip kīm'apiis̄nni, ki nimatōkhsitsipats ikīt'stūks̄nī: tūk'ka nimat'ūttopa nōk'ainikōttsau mokōm'otsitappix mōks'isauaitsitasau, sauum'itsitappix nimut'oto. **14** John otūs'ks̄nīmatsax otsitūm'ittotaakax, ki an'iu, Tsan̄stapiu'ats nimutsauau'yip̄nan nestūn'an ki Pharisees, ki kītūks̄nīmatsax kūttaisauauiȳaxau? **15** Ki Jesus an̄sts̄iuax

küttaukotau'yesiuaxau man'okkemiuōk oko'ai
ištokos'ix, itsa'kiitawpissi man'okkemiuōk? Ki
annists'isk ksı̄stsiku'ı̄sts ak'otoiau man'okkemiuōk
otai' akitotoawpı̄stskaie, ki akotümsauau'yiau. **16**
Kimatanipsospua makap'isokösists; annik' psak'sınik
aksoksipinikau ki saku'apı̄nikan aksistüpapinikau.
17 Matap'pix matomaisüppasuyı̄nmests mani'ı̄sts
mın'iokkeı̄sts ükautokeı̄ssuyı̄nı̄sts, öks'kakümipinikau
ük'autokeı̄ssuyı̄nı̄sts, ki mın'iokke ak'saikı̄msskau,
ki aks'iksistsuyinasiau: Manı̄n'iokkeı̄sts
itsüppa'suyı̄nmiau man'otokeı̄ssuyı̄nı̄sts ki
ai'aketökhsiau. **18** Otsakaisı̄tsı̄p'sattosax annists'isk
epo'awsı̄sts, tuksküm'ni eenakin'ai itoto'ı̄nai ki
a'tsı̄mmı̄mmiuiae, ki an'iu, Nitün'na ük'ainiu;
puk'siput ki kotsı̄s'i tsı̄xen'ı̄s, ki aks'ipui tappiu. **19** Ki
Jesus itsipuau', ki itopokom'iuiae, ki otüsksı̄nmatsax
mat'opokomiauiae. **20** Ki sat'sit ake'uă,
au'atünikau ükssaumawksaikı̄mskau otok'tokossı̄nni
na'tsikoputtuyi stuyı̄ı̄sts, itsǖpaatsiuiae, ki
itsı̄x'enı̄maie opekakı̄n'ı̄maniaie: **21** Tük'ka, ı̄s'tau,
ksen'ı̄mıniki opekakı̄n'ı̄mani, nı̄tak'okuttotoko. **22** Ki
Jesus ito'tükkau; ki otsı̄nno'ı̄ssaie, itüni'u, Nitün'na,
ökh'sitükkit, kitaumai'tüksı̄nni kumut'okuttotoko. Ki
ake'uă annik' itokut'totoau. **23** Ki Jesus otsı̄tto'taipiisi
eenakin'ai oko'ai, ki otsı̄nno'ı̄ssax au'yesı̄x ki
matap'pix eı̄s'tsekı̄niau, **24** An'ı̄stsiuax, anı̄s'tapaauk,
ake'kuün matseniu'ats, ai'okau. Ki itai'ı̄miauiae.
25 Ki otsı̄s'tüpskoösax matap'pix, itsipim, ki
ito'tsı̄maie, otsı̄s'aie, ki ake'kuün itsipuau. **26** Ki
otap'ı̄stutsipi, annik' auösı̄n'ik, motüs'ksı̄npiae.
27 Ki Jesus otsı̄stüpäumatta'atossi, na'tokümi
naps' tsix nın'ax ipokuo'ı̄ax, ki aisokse'puyiax ki
an'iau, David okkui', Kım'okı̄nan. **28** Ki otsı̄sipı̄s'i
nap'ioyı̄s, naps'tsix itoto'yiauiae: ki Jesus an'ı̄stsiuax
kikütau'maitsipuan nök'okotünı̄stutsı̄s? An'ı̄stsiuiae
A, Nin'a. **29** Itüm'itsı̄xenuax oöps'puuax, ki
itüni'u, kanı̄sto'maitsipuai, ünnianı̄stsı̄s'. **30** Ki
itsikau'opiii oöps'puuax: ki Jesus saiemiuax
mökstanı̄s'tosax matap'pix. **31** Ki osto'auai,
otsı̄s'tapusau ikönai'tsı̄nnikoyiauax matap'pix
annik'auösı̄n'ik. **32** Ki otsı̄ksax, sat'sit ito'tsı̄piauiae
küttaiai'puyia sauuum'itsistaaw pakto'kınattsiuiae. **33**
Ki sannm'itsistaaw ı̄tsai'piksı̄stössae, küttaiai'puyinä
itse'puyiu: ki könaitappix skai'etükkiaw, ki
an'iau, matsı̄kainip'ats Israel ı̄stauösı̄n'im. **34** Ki
Pharisees an'iau sauuum'itsistaawx otsı̄n'aimoauai
itai'saipiksı̄stsiuax sauuum'itsistaawx. **35** Ki Jesus

itap'auauökau körnau'akapioyı̄sts, ki inük'akapioyı̄sts,
ki itüs'ksı̄nı̄matstokiu ota'toiapioyimoauests, ki
ai'semokiu nin'naiı̄sı̄nni ı̄stökhs'itsı̄nıkı̄sı̄nni, ki
öök'kuttutsı̄mests matap'pix otokönai'oktokosuauests
ki otokönau'atünikauests. **36** Ki otsı̄nno'ı̄ssaie
otappiisı̄n'a, kaiım'iuiae, tükka ı̄s'tsı̄msiu, aneto'
manistau'anetopiax emük'ikınax saits'tsı̄ssı̄
üsks'kümokiu. **37** Itüm'ı̄stsiuax otüsksı̄nmatsax,
akauo'yi insı̄n'manı̄sts, ki ap'otükkiw unna'tosı̄miau;
38 Atsı̄m'oiiküttok ı̄nsı̄m'manı̄sts ı̄stı̄n'nau
mök'itüpskoösax otı̄nsı̄mmanı̄sts apotükkiw.

10 OTSIPUK'SÜPINNIKÖTÜSAX na'tsikoputtsiau
otüsksı̄nmatsax, ikotsiu'ax otüma'sı̄nni
mök'saipiksı̄stosauax sauuum'itsistaax, ki
mok'ökuttutsı̄sax amian'ı̄stokhtokosı̄sts ki
amian'ı̄statünikests. **2** Na'tsikoputtsı̄xk itoköt'ı̄stsiuax
otsı̄n'ikösouaests am'ostsiuakiests; Matom'itappiu,
Simon, mat'anistau Peter, ki Andrew oskün:
James, Zebedee okku'i ki John oskün'; **3** Philip,
ki Bartholemew; Thomas, ki Matthew, annök'
publicanök; James, Alphæus okku'i. Ki Lebbæus,
mat'anistau Thaddæus; **4** Simon, Canaanite; Ki
Judas Iscariot annök' aien'üpänistsiuökaie. **5**
Anniks'isk natsikoputtsı̄xk Jesus itoköt'ı̄stsiuax ki
saiem'iuax ki an'ı̄stsiuax, Gentiles oksoku'auests
pinıtap'pok, ki Samaritans otakap'ioyimoauests
pinıt'ı̄stipik: **6** Ki Israel oko'au otomük'ikı̄naumix
ats'ax ı̄s'tapuk. **7** Ki auau'ökainoniki sem'okik,
ki anik', spots'im ı̄stı̄n'naisı̄nni aststsiu'. **8**
Ai'oktokosix kut'tutkau, leperix ı̄ssin'nomokau, enix'
nipua'atsokau, sauuum'itsistaawx sai'aipiksı̄stokau;
Kitsiksist'okoko, ksistoko'tükkiw. **9** Gold ki silver ki
brass pinitsıp'pitükkiw kitsitai'süpopumatsoyüaests,
10 Assuia'tsı̄man pinots'ik aumatto'ainoainiki,
pinots'ikau na'tokaists spı̄ks'isokösı̄sts, ki
a'tsikists, ki otoats'ists; ap'otükkiw ak'otsı̄maie
otsı̄n'ı̄sın. **11** Annik' akap'ioyı̄sk kıtai'akitsipipika
süppo'ottsesatsı̄k annok' oks'apsiok; ki annim'
stau'pik kitsauomai'sükskitsı̄ssu. **12** Ki pim'ı̄nnoainiki
nap'ioyı̄s, ksematsı̄m'attok. **13** Ki ökhs'issi
nap'ioyı̄s ünnianı̄stsı̄to's kitsı̄n'nüstseisuauests; ki
sauökhs'ı̄ssi ünnianı̄stsı̄sska'atok kitsı̄n'nüstseisuauests.
14 Ki annök' kiküt'tautokök, ki küt'tauotsı̄mikök
kitse'poawsı̄sts, sükskitsı̄m'ı̄nnoainiki annik'
akap'ioyı̄sk sostsı̄k'asattok. **15** Kitau'münı̄stopuau
akök'itsı̄maiksı̄stsiuı̄k Sodom ki Gomorrha

ak'skitstom annik' akap'ioyisk. **16** Sat'sik emük'ikinān mīš'tūpskoawkiapis'ix neto'yik kanīsts's'tūpskopauau: mokök'ik manīstsokökipi pitse'ksinax, ki īkkīnaps'ik manīstik'kinapspī kükku'ix, **17** Ki ūks'kūmokau matap'pix; kitakaumūts'kaukoau akök'its'mani, ki otatoi'apiyimoauēsts kitakitaipstūsīstsip's'okoau; **18** Kinī'ax ki omūx'ñax kitakittüpř'iokoai, něsto'a kumut'aiakaitüpīpiokoai, kökkite'nūpanīstosau ki Gentiles. **19** Ki aumūts'kaukuñnoainiki pinstak kökünīstse'puyšuai; annik' kitak'okokoau kitai'akanipuai. **20** Kimats'epuyipuau, Kín'oua osta'aw ksěsto'au its'pstai'puyiu. **21** Ki umu'pappiipi akumūts'kaiuaie umu'pappiipi mōks'eïnsi, ki nīn' a akumūts'kaiuaie okku'i; ki pokax aksenüpanīstaiu un'oauax ki oksīs'touauax mōks'enitšsauax. **22** Ki kōnai' tappix kumut'akaukīmokoaiu něsto'i; ki annök' eikak'imauök umuts'ipaitappiuaspi akitsikōmotse'piauaie. **23** Kím'ats'istototsenoainiki tuks'kai akap'ioyīs, mīš'tūpokskasik stsīk'i: kitau'mūnīstopuau kimatakokōnitopuau Israel īstokōnau'akapiyists otsauomai'akotosi Nīn'au okku'i. **24** Ūksñin̄mats'au matskīts'imi'u'ats otusk̄ñin̄mats'tokuia, ki apotük'kiuā matskīts'imi'u'ats otsñ'aim. **25** Ökh'siu ūksñin̄mats'au mōketüm'anīstsau otusk̄ñin̄mats'tokuia, ki apotük'kiuā mōketüm'anīstsau otsñ'aim. Anīstsñ'niköttüsauaie nap'ioyīs otsñ'aim Beelzebub, ak'staianīstsñnniköttaiu its'pstauptixk oko'ai? **26** Pin stūn'nokau; matsekipats akstaisaiipasokññis; matsitsiksīs'pats ak'staisaiksññis. **27** Kitse'itsñnikopuai ski'natsii matai'itsñnikok ksñtsiku'inatsii: ki kitai'okhtsipuai kotokhīs'suai, sem'ik spots' im nap'ioyīsts. **28** Ki pinstūn'nokau anniks'īsk akenitomixk mostūm', ki sta'aw matokotsenītsiau'ats: stūn'nok annök' i kots'enīts iuōkax mostūm' ki staaw stakhts'im. (**Geenna g1067**) **29** Natokūmix sīstsix kütтомūtaiponitau'atsax nitsipūn'asaini? Ki tuks'kūm matakittotstsiu'ats ksök'kum sauūs'ksñoüssi Kin'oua. **30** Kitoku'yikñnsi tsikönüks'topiau. **31** Piniko'puk; kitots'itskükaixkñmīmpauau akaiēm'ix sīstsix'. **32** Annök' aie'nūpanīstsauök matap'ii něsto'i, osto'i nitaks'enūpanīstau nñn'a spots'im. **33** Annök' riñt'saietokök matap'piuök, osto'i riñtak'saietoau nñn'a spots' im. **34** Pinstak nimut'oto ñnnūst'sñnni nökitsit'apixsi ksök'kum: nimat'otopa nökitsit'apixsi ñnnūst'sñnni, innu'stoan nimut'oto (nökitsit'apiksitos

35 Nimut'oto nřn'au ki un'ní mők'itsipotsřstsřmmotseřsau, ki otřn'ni ki oksřtsi, ki äum'si ki maawks'i mőkitsipotsřstsřmmotseřsau. 36 Ki nřn'au aks'ikatumřmmiuax otopokau'pimix anniks'isk matap'pixk oko'ai itsipsts' taupixk. 37 Annök' aiřstüpükomřmmiuök un'ní něsto'i nimatokotsinanük'ats: ki annök' aiřstüpükomřmmiuök oku'yi ki otřn'ni něsto'i nimatokotsinanük'ats. 38 Ki annök' sauots'issi otauiřnan'i sauopokiu'o si něsto', nimatokotsinanük'ats. 39 Annök' ikon'řmök opai'tappiřsnni, ak'atstomaie; annök' at'stromök opai'tappiřsnni, něsto'i itat'stomaie, ai'akokonimaie. 40 Annök' kito'tokök nito'tok; ki annök' nito'tokök ito'toyeuiae annök' nitse'tokükök. 41 Annök' ito'toyeuök prophet otsiprophetisaie otak'okuyiřsi prophet osa'kinosřnniaie; ki annök' ito'toyeuök mokřm'otsitappiuă oto'křmotsitappiisaie, otak'okuyiřsi mokřm'otsitappiuă osa'kinosřnniaie. 42 Ki annök' ai'akutükkujiřuök sto'křmi tuks'křumi anniks'isk inüks'tsřmixk otüs'ksřnímatsřssae, kitau'mřnřstopuau matakasttom'ats osa'kinosřnniaie.

11 KI un'niniitsiu otai'ksřstanřtostsass na'tskoputsix otüsksřnímats'ax itsřtřpa'atomaie mőksksřnímatstoksi ki mőkatsřm'semřksi ot'akapiyimoauěsts. 2 Annok' John itsipsts'taupiřsi itai'okiakiopi otokh'tsřests Christ oiařstutisipsts'aie, itoköt'tsiuax na'tokřmix otüsksřnímats'ax, 3 Ki an'řtsiuiae, kikütami'pa annök' aiakoto'ök, ki nök'apsřummřsřnan noke'tsřmi? 4 Jesus an'řtsiuax, mřs'tapuk, matan'řtsřnnomok John annists'isk křtokh'tsipauětsk ki kitüs'satsipauětsk: 5 Naps' tsix ūs'sřpiau, ūs'tsekařix ikřm'otauauřkaiau, leperix ſsřin'aiau, küttaiai'okhtsřmix ai'okhtsřmiau, enix' aipau'iau ki křm'atapsix atsřmsem'aiau řkhs'itsřniksřnni. 6 Ki atsřm'siu annök' küttařitstskřmskřkiuök něsto'i. 7 Ki otsis'tapusax, Jesus otaumřtřpaiitsřnnikořsauaie akai'tappix John, Tsanřtappiuă kumutsitappopuai ksřs'tapsksřkkum křk'satsipau? Küttařtstsp'a apai' srop'yi itau'řtropřpokaii? 8 Ki tsanřtappiuă kumut'sitappopuai křk'satsipau? Kuttaitstsp'a nřn'naii řikřkřn'řstotosiu? Anniks'isk řikřkřn'řstotosixk itot'okoyiau Omřx'řnax oko'auěsts. 9 Ki tsanřtappiuă kumut'sitappopuai křk'satsipau? Küttařtstsp'a prophet? A, kitan'řstopuau skřtsřm'iuiae prophet. 10 Annök' sřnřau',

sat'sit, nitse'tomotokūttau nito'tokatats'sau kostoksīs', kiake'tomsokapapīstutsimairokksoku'i. **11** Kitau'mūn'istopau anniks'īsk itsipokai'īmmokixk akex, mats'itstsipa ök'skīts'miaie John Baptist: ki annök' inūks'tsīmōk spots' im īstsīn'naiisīnni ai'skīts'miuiae. **12** John Baptist īstsīks'stskuīsts, puk'sūpiksīstsikuīsts spots'im īstsīn'naiisīnni itūsk'o tuitipiop, ki ūskotui'tsipimix itūsk'otuitsipimiau. **13** Konai'prophetix ki okök'itsīmani aie'nūpanistomiuāests otsauomo'tosi John. **14** Ki mak'otsīmenoiniki, am'auk Elias annök' ai'akotoök. **15** Annök itokh'iuök mōk'okhtsīmsi ūnanīststokh'tsīs. **16** Tsa nitai'akanipa annök' o'tappiisīnōk manīstsīn'naiipuaiau? Netoinits'i au pokax annim' itawk'pumauawpim itau'pix ki ai'sīts'psattsiāu otük'auauax, **17** Ki an'īstsiauax, kitsik'ūttonopīnan ki kimat'spiipuau; kitau'yīmopīnan ki kimau'kaiisuauāests kimatakipuauāestsau. **18** John oto'tosi matauyiu'ats ki mataisīmu'ats, ki an'iop pakh'toknatsiu sauum'itsistaaw. **19** Nīn'au okku'i oto'tosi, au'yiu ki ai'sīmu, ki an'iop, sūm'mīs, aistoks'oyiu ki aistok'sīmu, publicanix ki sauum'itsitappix otük'auauax. Ki mokök'sīnni o'kosīx oto'kōmotsistutokaie. **20** Itau'mūtūpsīts'psattomēsts akap'ioyīsts annim' otsīt'apīstutuksīsts ot'apīstutuksīsts otsauomai'sauaitstūsax. **21** Kitak'oksīnip maka'pi, Chorazin! Kitak'oksīnip maka'pi Bethsaida! Nitsīt' tsipstsapīstutuksīsts kitakap'ioyimoauāests nitsīttsipstsapīstutuksīsts kitakap'ioyimoauāests Tyre ki Sidon īstak'apīyōsts is'taisūmmisauaitstauopiau īksīm'matūkkiaipīstsīsts ki makh'skītsīsts, **22** Ki kitan'īstopau Okök'itsīmani īstsīks'stskīui manīstaksīsts'papsipi ksēsto'a, aks'īsiksīstspapiāu Tyre ki Sidon. **23** Ki ksēsto'a Capernaum, kitspīn'noko spots'im, hades kitaks'īnnīssimoko; omūk'apotūksīsts kitakap'ioyim itap'īstutuksīsts kitakap'ioyim itap'īstutuksīsts Sodom, īs'taisakaitaitsiopi. **(Hadēs g86) 24** Ki kitan'īstopau, Okök'itsīmani īstsīks'stskīui manīstaksīsts'papsipi ksēsto'a, aks'īsiksīstspapiāu Sodom. **25** Annik' Jesus an'iū, nitökh'sitükkī nīn'a, spots'im ki ksök'kum īstsīn'aimi, kitai'ksīsattokiauests annists'isk mokok'ietappix ki kitaipaso'kīnomoaiau intük'sipokax. **26** Ünnianīsts'it Nīn'a; manīstökh'sipi kitsitsi'tan. **27** Nīn'a otokōnai'naniests nitokok: ki matsitstsipa

īsksīnnu'yīuaie okku'iaie Nīn'a nits'ksīnnuyiuiae; matsitstsipa īsksīnnu'yīuaie Un'nī, okku'i nits'ksīnnuyiuiae, ki annök īsksīnīmats'stoköttseuök Un'nī. **28** Pusipa'akik kōnai'ikapotūkkix ki ikōnūs'soksīstsix, ki kitak'oktopauaū ūsīk'sīstsikośnni. **29** Nokhīn'ni kīn'attok, ki ūsīk'ōkik; nitsīk'kīnapsi nimat'omūkimuspa; ki kitak'okonipuau ku'skēttsipōppuauāests īstsīk'sīstsikośnni. **30** Nokhīn'ni ksīsts'papiu, ki nitopa'tūksīn sōk'otsiū.

12 AN NIK' Jesus Issīk'opiiksīstsikui itsisūp-poka'atomēsts napaiērīnsīmmanīsts; ki otūksīnīmats'ax au'notsiax, ki aiin'asīsts aumūtūp'otsīmiax ki itaumūtūp'ioattomiax. **2** Ki Pharisees otsīnno'ōssauax, anīstsiauiae, sūm'mīsau kitūksīnīmatsax mat'ōkhsiu otap'īstutuksīsts annok' ūsīk'opiiksīstsikui. **3** Ki anīs'tsiuax kikūttanīstopauaūats David otap'īstutuksīsts annok' ūsīk'opiiksīstsikui. **4** Manīst'sipipi Ap'īstotokuūoko'ai, manīstau'attopiau otsitau'pipi īstske'tani annik' kūt'taōkhsii mōks'auattossi ki otopokom'ix mōks'auattosaxaie, ki kak'ōkhsiu nato'iapieuax mōks'auattosauaie? **5** Ki kikūttanīstopauaūats okök'itsīmani nato'iapieuax manīstap'otūkkipiau ūsīk'opiiksīstsikui otsitsips'taupīsau omūk'atoiapoyīs kīmatsikiu'ats. **6** Ki kitan'īstopau annom' itstsiu' tuks'kūm ki skīt'stom omūk'atoiapoyīs. **7** Ki kitsksīni'topi manīstap'ipi nitak'ōkh-sitsip kīm'apiisīnni, ki nimatakōkhsitsipats īkit'stūksīnni, kīs'taisauotu'mauopiu kūt-tautuitiaiixk. **8** Nīn'a okku'i itsīn'auattomīnaai ūsīk'opiiksīstsikii. **9** Ota'atsīstapusi, otatoi'apīyīmoai itsipim; **10** Ki sat'sit, nīn'au itsīps'taupīnai, ki otsīs'i ipo'kōttsiuiae. Ki aīsūppo'ōtsesattsiuiae, Kūtai'ōkhsiuats ūsīk'opiiksīstsikuiests ök'okuttotośi? Mōks'enūpanīstūsauaie. **11** Ki an'īstsiauax, ūn'nats nīn'au kitopokittappi'īmmoau maksinan'si tuks'kūm emūk'ikīna, īstsūp'popīssae atūn'iaksīn ūsīk'opiiksīstsikui, Kūtoma'i'akstaisautuyiutsaie? **12** Nīn'au kūttonmai'skītsimiuats emūk'ikīna? ūn'nikaie itökh'siu mōk'ōkhsapīstutuksī ūsīk'opiiksīstsikuiests. **13** Itūman'īstsiauiae nīn'au, Sauksikīns'tsiakī. Ki itsauksikīns'tsiakī; ki ikut'tutsipaie netoi'nitsiauiae otat'otsīsī. **14** I tūmit'sūksiau Pharisees, ki ikōnau'kōk-itsīmattsiauiae manīstaks'enītawpiauiae. **15** Ki Jesus otsksīnīssaiae, itsīstapu': ki akai'tappix ipokiuo'īuaiae,

ki ikōnau'kuttutuyiuax; 16 Ki sokap'an̄stsuaux mōkstaiitsiinikoōsax'aie: 17 Mōks'enūpan̄stosi Esias otan'ipi, ki an'iu, 18 Sūm'mok, nitap'otomok, annōk' nitse'niniwattauōk; nituk'omīmmau, nu'skēttsipōppi nimut'ōkhsimmau: nitakitsipotoai'īnai nitsista'awi ki akan̄s'tsīnmomoyiuax Gentiles okōk'itsimani. 19 Mataketskau'ats mataksoksipūppisūm'ats; mat'akitsipsa matap'pi mōk'okhtsīsaie otse'poawsists moksoku'īsts. 20 Apai' otūk'itsīssi mataksīnūkiu'ats: flax setsīs'i matakūtsīm'atsaie otsauomai'tūpskīsaie okōk'itsimani mōk'itsskitsstani. 21 Ki otsīn'ikōsim Gentiles ak'aumaitśimiau. 22 Tūks'kūm ito'tsipotoau pakhts'istūmattseu Sauum'itsiStaaw, naps'tsiu, ki mataipuyiu'ats: ki ikut'tutuyiuie, ki naps'tsiuā it'sūppiu ki kūttai'puyiuā itse'puyiu. 23 Ki kōnai'tappix it'skaietūkkiau ki aniau kūtamu'ats David okkiu? 24 Pharisees otokh'tsīmsau, an'iau, Am'o nīn'au, matomaisaipiksīstsiiu'atsax Sauum'itsiStaawx, Beelzebub Sauum'itsistaawx otsīn'aimoai, umutai'saipiksīstopiax 25 Ki Jesus isksīnnu'yiuax otūs'tapiax ki an'itsiuax, Nīn'naiisīnni ai'aketotoki ak'eitsīnikau; ki akap'ioyis ki nap'ioyis aiaketotokiau matakipsiutsiatiu: 26 Sauum'itsitappiuā satūp'iksīstussi Sauum'itsitappiuā, aiakestsītotosiu; ki otsīn'naiisīnni kūttomaksipuutsiu'atsaie? 27 Satūp'iksīstainikiau Sauum'itsiStaawx, Beelzebub nimut'satūpiksīstaiau, Tūkka'ko'kosix itsatūpiksistsiu'atsax? Ün'nikiae osto'auai kitak'okkotsīmūkoau. 28 Ki Satūp'iksīstainikiau Sauum'itsistaawx Ap'istotokiua otsista'awmi nimut'satūpiksīstaiau Apistotokiua otsīn'aiisīnni kito'taakoai'īni. 29 Mīskōpin'ai oko'ai Tsa'akan̄stokotsitsipim'atsaie, mōk'itausksīstutsīsaie ope'kan̄stsae, sauotūm'īkskip̄stūsaie mīskōpin'ai? Ki ak'otūmoksīstutsīmaie oko'ai. 30 Annōk' nikūt'taispiimmokōk, nikōttum'a: annōk' nikūttaupokomoawk'iakimauōk auanit'apiksīstūkkiau. 31 Ün'nikiae kitak'istopua, amian'īstsauumitsitappiisīnni ki amian'istitūpsauokōmotse'poawsists Ap̄stotokiua akitsksīnoaiau matap'pi; ki annōk' akitūpsauo'kōmotsepuyiuōk Atsīm'istaaw matakitsksīnoau'ats. 32 Annōk' itūp'sauokōmotsepuyiuōk Nīn'au Okku'i ak'itsksīnoau, ki annōk' itūpsauokōmotsepuyiuōk Atsīm'iStaaw mat'akitsksīnoau'ats annom' ksōk'kum ki aie'nīssi otsīs'tūpipuitappiisīnni,

mat'akitsksīnoauats. (aiōn g165) 33 Ōkhs'ap̄stutos mīstsīs, mōk'ōkhsinasiii: ki makap'īstutos mīstsīs mōk'okapinasi: mīstsīs' īksīno'au otsin'assīnni. 34 Pitse'ksīnaipokax! Sauum'itsitappiinoainiki Tsa'a kitakokotūnīstse'poattopua'astsaii ökh'sīsts? Manīsta'kauoopi u'skēttsipōppi, maoi' itai'puyiu. 35 Ōkhsin'auā manīsta'kauoopi ökh'si u'skēttsipōppi sau'otsīmēsts ökh'sīsts: Sauumitsīn'nauā manīsta'kauoopi maka'pi u'skēttsipōppi sau'otsīmēsts makap'īsts. 36 Ki Kitan'īstopuaau Kōnai'ksīstapitse'poawsīsts otakse'puyisau matap'pix aksenūp'an̄stomiauēsts Okōk'itsimani istsiksīs'tsukui: 37 Kitse'poawsīsts kitakokōmotsitappierts'okoiau ki kitse'poawsīsts kitak'saietokoiau. 38 Stsik ix Sīnak'ix ki Pharisees nokūt'an̄stsiauaie ki an'iau, Nin'a nōk'okapipīnan itots'tsipi ksēsto'a. 39 Ki nokūt'an̄stsuaux osauum'itsitappiisīnni ki otau'ōkotaitappiisīnni itok'apsatsīmīau; ki mat'akitsipsa ak'okotawpiu. Tuks'kai ak'okotapiu Jonas prophet. 40 Manīsts'itaupīsaie Jonas mammi' o'koanniae nioks'kai ksīstsikuists ki nioks'kai koko'īsts; ünniak'an̄stsitaupiuaie Nīnau Okku'i ksōk'kum u'skēttsipōppi nioks'kai ksīstsikuists ki nioks'kai koko'īsts. 41 Nineveh istsīn'ax, akopoksipapomiauax o'tappiisīnni istots'tsīssi Okōk'itsimani ki akitsautūtsepuyiopiau; aisauai'tsitaiau otatsīm'semōssax Jonas; ki sat'sīt, annōk' skītsīm'iuōk Jonas annom' ītau'piu. 42 Amskap'iksōkkui istsīn'nauake akopoksipapomiaue o'tappiisīnni istots'tsīssi okōk'itsimani, ki akitsauotūtsepoyiopiau: umuk'itsipi ksōk'kui ito'to mōkitokhtsīssi Solomon otokōk'shīniaie; ki annōk' skītsīm'iuōk Solomon annom' ītau'piu. 43 Sauum'itsistaaw otsai'piksīstūssi nīn'au, ikītksōk'kuyim itap'auauōkau ūsīk'opīssīnni itap'satsīm ki matokonīm'atsaie. 44 Itūmāu'aniu nitak'ātsko noko'ai numut'sīx; ki oto'si ikon̄'īm nam'itaitsiiu, namokh'ipae, ki a'natsīstutsīpaie. 45 Ki itūm'itappo ki mat'tuyiuax ikīt'sikūmiax sta'awx, itsīs'tūpokapsiax, ki itsipim'inx ki itoko'attomiax: ki otsako'itappiisīnni eikīs'tūpokapiuaie ototom'itappiisīnni. Neto'i ak'an̄stsuaie ot'okapitappiisīnnna. 46 Otsa'kaisitsīpsattosax matap'pix, Sat'sīt, Oksīs'tsi, ki omu'pappiipix sāuauts'im itai'puyiax, ai'puñnumiau mōk'sītsīpsattōsauaie. 47 Tuks'kūm an̄stsuaie, Sat'sīt, Kiksīs'ta ki kumu'pappiipix sauauts'im

itai'puyiau, ki ai'puňumiau kōksiš'ipsaiisau. **48** Ki anni'isk otan'ikšk, an'istsuaie, Tükka' nikſis'ta? Tükka' numu'päppiipix? **49** Ki itas'kotuyiuax otsiš' otuš'ksin̄matsax ki an'iū Šum'mokau nikſis'tsi ki numu'päppiipix! **50** Annök' ai'aksistutšimöknini Spots' im otsitsi'tani aie, osto'i numu'päppiipa, neskün', nit'akem, ki nikſis'ta.

13 ETO'IK ks̄stsiku'ik Jesus it sūks' ki ts̄m nap'ioyis, ki omuk'sikimi ſsoots'i itakau'piu. **2** Isto'tuitappiix oto'taakax, ki akh'iosas̄ itsitsuppo'piu, ki itakau'piu; ki ̄sto'tuitap-piix ikōn'itüssuiupuyiau ſsoots'i. **3** Ki an'istsuaix akauo'iau parables ki an'iū, Sat'sit, aisüppipum'auă itui'süppipummau: **4** Ki otai'süppipummössi, moksoku'yi sts̄k'ısts itsin'nissiests, ki päu'tax itotoiax'ests ki itau'attomiaxests. **5** Stsik'ısts okotoksskui itsin'nissiests otsits'inuksökkuaspi; ki otsai'spixksökkuaspi itsik'kümsüs̄skiiau: **6** Oto'tüm̄sköpsi natos'i, itse'ts̄nitsiau; ki otsau'oktseksau itopo'köttsiau. **7** Stsik'ısts itsin'nissiiau ks̄ssi'ix: ki ks̄ssi'ix itsüs̄skiiau ki ito'satsiiauax: **8** Stsik'ısts ökhs'ksökkui itsin'nissiiau, kiitsin'asiau, stsik'ists kepip'pui, stsik'ists nai'ippui stsik'ists niip'pui. **9** Annök' ito'kiuök, ünanistokh'tsims. **10** Ki; ūksin̄mats'ax ito'toyiaue, ki an'istsuaie, Kumauk'sits'psattaïšksixau parables? **11** Noküt'anistsuaax, kitokokoau kōk'itsksin̄niisuaui spots'im istsin'naiis̄nni itse'kipi, ki osto'auai matokotau'axau. **12** Annök' nan'naniuök, ak'okotauaie, ki akakai'naniu: annök küttainan'iiuök, otsinanattoppi ak'otsipae. **13** Ün'nikaie numut'üniestsits'psattaiau parables, ūsüppi'sau möksta'apsau; ökh'ıstsau mökstau'okhtsimsau, mökstai'ıstsksin̄nisa. **14** Aien'üpānistom'ests Esaias, otan'ipi, ökh'tsimeniki kitak'okhtsim, ki kimat'akoksñipa; ki süppi'niki kitaküts'api, ki kimat'aksñipa: **15** Am'o o'tappiis̄nnna u'skëttsipöppists mi'ests, ki okhtok'oau'ests matomaipumokhts̄miu'axau, ki oöps'puauax naps'tsiax; möksta'apsax moöps'pix, möksta'okhtsimsests mokhtok'ısts, mökstau'okhtsimsests mu' skëttsipöppists, mökstaisauai'tsitasau, nok'staukuttutuawsau. **16** Ats̄m'siau koöps'puauax, aiapiau; ki kokhtok'ısts, ai'okhtsimiau. **17** Kit au'mün̄stopuau, akaiem'ix prophetix ki moköm'otsitappiix ai'puňumiau mök'satsisau'ests annists'isk kitai'nipuauıstsk ki

matsiňm'axau'ests; ki mök'okhtsisau'ests annists'isk kitai'okhtsipuauıstsk, ki matokhts̄m'axau'ests. **18** Okhtok ai'süppipummauă parable. **19** Ma tap' pi okhts̄s'i nñ'naiis̄nni istse'poawsin, ki sauo'kömotokhts̄ssi, itüm'ipuksipu Sauum'itsitappiuă ki ito'kasattomaie annik' itsüp'ipumattopik u'skëttsipöppi. Annök'auk mat'simaie ıstsüppipum'ani moksoku'i. **20** Annök' mat'simök ıstsüppipum'ani ok'otokskui, ai'okhts̄miu epo'awśnu, ki otse'tametüksinni mat'simaie; **21** Mat'auütsitstsipa kōk'seksi, ki matakisumsu'ats; ikiñ'etüksinni ki ükksistutük'sinni otos'au, atsim'epoawsin'nni ün'nikaie ito'toiau, ısts'kım̄skükiu. **22** Annök' mat'simök ıstsüppipum'ani ks̄ssi'ix, ai'okhts̄miu atsim'epoawsin; ki annok' pai'tappiis̄nni ıstap'aitsitani, ki spük̄s'sists ito'satstomiauaie atsim'epoawsin'nni, ki matsinasiu'ats. (aiōng165) **23** Annök' mat'simök ıstsüppipum'ani ökhs'ksökkui, ai'okhts̄miu Ats̄m'epoawsin'nni, ki moköm'otokhts̄maie; ki itsin'asiu, stsikix, kepip'pui, stsik'ix nai'ippui, stsik'ix niip'pui. **24** Stsik'i parable an'istsuaix, ki an'iū, Spots'ım'ıstsinnaiis̄nni netum'anıstsui Nñ'au, annök' ai'süppipumauök ökh'sisüppipum'ani otsin'simman; **25** otai'okasax otap'automokix, okatum'i ito'toyiaue, ki ökh'sisüppipumanı ipa'soksü'pipumau makap'süppipumanı, ki itsis'tapu. **26** Ki otsus'kissi mattuyis, ki otsin'assi, itüm̄n'akuo makap'süppipumanı. **27** Ki Nin'au otapautomokix otsito'taakax ki an'istsuaie, Nin'a, Kiküt'taiiñs̄mattop'a ökh'sisüppipumanı kïtsin̄simman? Tsema ito'to makap'süppipumanı? **28** An'istsuaax, Katum'a otap'ıstntüks̄naie. Ap'automokix otan'ikax kiküt'ökh'sitükkipa nök'ittotosınan nök'sauotsis̄nianiau? **29** Ki an'iū, Sa; sauau'ts̄mñoainikiau, makap'süppipumanı, kökskaküm'sanotsipnaii ökh'sisüppipumanı. **30** Unnianist'suskisan mök'itotosi pokiak'sinni: Ki pokiak'sinni oto'si, nitak'otümanistaiau ai'pokiakix, matom'omoipotokan makap'süppipumanı, ki ıskipikan kōk'ks̄ietsin̄ssuaiau; ki ıstüp'omoipotokan napaien'insimman nitapaien'iokoai. **31** Stsik'i parable an'istsuaix, ki an'iū, Spots' im istsin'naiis̄nni netum'anıstsui mustard ıstsin'simman, annik' mat'simök nñnau, ki ai'süppipumau otsin'simman; **32** Itsis'tüpskaiinükotsuaie kōnai'insimmanısts; ki süs'kissi, itsis'tüpmükkiau insim'mansts, ki itsis'ts̄sasiu, ki päu'tax itotoiau ki itoko'attomiax

isti'künikssts. 33 Stsik'i parable an'ıstsuiax; Spots' im ıstsın'naiisinni nitüm'anıstsin itai'kopütstaupi, annik' mat'sümök ake'u, ki kaias'attom niuks' kümi omük'okosix, napaien itui'tsiau, ki ikönai'kopütstopiau. 34 Am'ostsk Jesus ikönai'sıtsıpsattsıuasts matap'pix parables itai'sıtsıpsattsıu; ki sauomai'sıtsıpsıssi parable matomaisıtsıpsatsıuatsax: 35 Möksenüp'anısttossi Prophet otanipi, ki an'iü, nimutaksipa'kuiaki parables; nitakse'poattopiau annists'isk kai'sattop'ıstsk ksök'kumä sauomap'astotoawsi. 36 Ki Jesus aïfs'tüpskuyiuax matap'pix, ki itsit'sipim nap'ioyis: ki otüsksıñımats ax otsitota'akax, ki an'ıau noksksıñım'atsokñan parable makap'itaisüppipumaupi ınsım'man. 37 Noküt'anıstsuiax, Annök' itai'süppipumauð ökh'si ınsımmanni Nıñ'au okku'yi am'ıni; 38 ınsım'man konai'tappiau; ökh'si ınsımmanni, nıñ'naiisinni isto'kos'ix; ki makap'ınsımmanni, Sauum'itsitappiuă o'kosix; 39 Katum'a annök' ai'süppipumattomests, Sauum'itsitappiuă itamiu; pokiak'sınni ksökkum aksiuo'si; ki aipo'kiakix, atsım'otokatatsısa, (aiön g165) 40 Manısts'aumoipitükkipiau makap'ınsımmannists ki manıstse'tısnıtspiau; ak'ıñıststsıu aksiuo'si annom' ksök'kum. (aiön g165) 41 Nıñ'au okku'i aks'ıstüpskuyiuax otatsım'otokatatsix, ki ak'omoipotsımiauests ikönau'kapiısts ki anniks'isk matap'pix, sauum'itsitappiau ak'omoipotoyiuax; 42 Ki akitsıpst'apıksıstsıuax omük'tsi; annim' ak'itstsiau a sain'sınni, ki satse'kınani. 43 Moköm'otsitappix akotümik'künasuyeiau, manıstsık'künasuyipi nato' si, un'oauai otsıñ'naiisinni, akotsık' künasuyaiaie. Annök' itokh'iuðk ünanistokh'tsıms. 44 Stsiki, Spots'im ıstsın'naiisinni nitüm'anıstsıu treasure kaias'attomaie insım'man; konıssi nıñ'au, mat'aiksasattomaie, kĩ otsetam'etüksınni itsı'stapu ki ipum'attopiests otokönai'nanısts, ki ipum'attomaie annik' ınsım'manık. 45 Stsik'i, Spotsim ıstsın'naiisinni nitüm'anıstsıu awkh'pumapieküün otap'sıummössi ökh'six pearls: 46 Konıssi tuks'kümi pearl akai'ıxkımasıu, itsı'stapu, ki ipum'attopiests otokönai'nanısts ki ipum'attau. 47 Stsik'i, spots' im ıstsın'naiisinni nitüm'anıstsıu itau'mikaupi, annök itsuaip'rixmökaie omük'sikimi, ki itomian'ıstomoipitükkıu: 48 Itui'tsissaie, itopıts'ıussköpattomiauaie ıssoots'i, ki ito'piiua, ki ökh'six itaisüppitsi'iau ıskix; ki makaps'ix

ıstsı'stapıksıstsıu. 49 Ak'otümanıstsıu aiksiuos'i ksök'kum: atsım'otokatatsix ak'sipukııpsıuxıu, ki akai'aketaipıksıstsıu Sauum'itsitappix ki moköm'otsitappix; (aiön g165) 50 Ki akitsıpst'apıksıstsıu (sauum'itsitappix) omük'tsii; annim' ak'itstsiau a saın'sınni ki satse'kınani. 51 Jesus an'ıstsuiax kikai'okhtıımpıuauastsau annists'isk? An'ıstsiauaie, A, nıñ'an. 52 Itüm' anıstsuiax Annök' ai'sınakiuök ūksıñımats'au spots'im ıstsın'naiisinni, nitüm'anıstsıu nıñ'au, iko'yıuök, sauauts'ımests treasure manists' ki ük'aisısts. 53 Ki itıñıstsıu, Jesus otaıksiu'attosests annısts'isk parables, itsıstüp'atomaie. 54 Ki otsito'tosi otau'ıttauosıni otat'oiapıoyimoai itsıpst'üksıñımatsıuax, ki ek'skaietükkiu, ki, an'ıau, Tse'ma itotsım'atsests am'ok mokök'sınik, ki am'ostsk ot'omükapıstutüksısts? 55 Kütтомai'sauamıu'ats ai'satsakiuă okku'i? Kütтомaisauainiköttsıu'ats Oksıstsı, Mary? Ki omu'pappıpix kütтомaisauainiköttsıu'atsax James, ki Joses, ki Simon, ki Judas? 56 Ki ot'akemix okütтомaisaiiokönopokomok'atsax? Am'o Nıñ'au, Tse'ma itotsım'atsests annists'isk? 57 Ki itı'ıtsskıımskükıax osto'i. Ki Jesus an'ıstsuiax, prophet itüs'tsakötttau, sauomai'tapposiests otau'ıosıni ki otau'ıt'okoai. 58 Otsauomai'tuksuıı ıñ'nikiae itsauomapıstutükkıu annim' akatio'yiests ükkük'umapotüksısts.

14 ANNIK' Herod tetrarch okhtıım'attomests Jesus otap'ıstutsıpısts, 2 Ki an'ıstsuiax otap'otomokix am'omauk John Baptist; enio'sınni mat'sipuau; ıñ'nikiae ükkük'umapotüksısts itap'ıtutsımests. 3 Herod ükai'eeniaue John, ki aïfs'ksıpstıuiae, ki itsok'ıuaie osto'iae Herodias, us Philip otokeman'ınaai. 4 Tük'ka John an'ıstsıuiae matökhıu'ats kök'otoðssi. 5 Ki otai'aksenitossaie, stun'nyuiuax matap' pix, tük'ka ıskıñnu'yiuaiaie prophet. 6 Ki otai'totstsıssi Herod otıtsı'ıstutiyuaie Herodias otıñ'ni itıt'ıskipıu, ki itsıp'ıstutiyuaie Herod. 7 Itsıksı'stoatsıuiae atoıñ'ıssınni mök'ittokotossaie otan'ıstopıaie. 8 Ki okıñ'tsi otsıñ'tok, ki an'iü, John Baptist otokön'ıstı'ıstutip'otoat omük'okos ki annom' ıstoko'kit. 9 Ki omük'ina itsı'ıketükkiu: ki otutoanı'si ki otopokau'yemix, ıñ'nikiae itani'u mök'okotðsaie. 10 Ki itüp'ıskökiu, ki itsı'ıkawkokıtsıuiae John itsıpstı'ıkiawpıaie. 11 Ki otokön'ıstı'ıstutip'otoat

omük'okos itsüp'potopaie, ki ikotauai'e ake'kuň: ki ito'tsippotuyuaie oksis'tsi. **12** Ki otüs'ksnímatsax itoto'iau ki mat'símiau mostüm'i, ki ai'akotomiau, ki i'tappoiau ki itünis'tsiau Jesus. **13** Jesus otokh'tsímsi, itsis'túpaatomaie akli'iosatsís itsui'akhiosiu, ki ksís'tapsksókkum itüpanístappo'aie: ki matap'pix otokh'tsísaus itsíksiupokiuo'iauaie, otakap'ioyimoauests súx'iau. **14** Ki Jesus itopítsissa'atomaie, ki nan'nuyiuax akai'tappix, ki kaiim'iuax, ki ikut'tutuyiuax otai'oktokosimoauax. **15** Ki otai'ístükköpsi, otüs'ksnímatsax otsitota'akax, ki an'ístsiauaie, annom' ksís'tapsksókkumasiu, ki au'mütüputükku; o'tappiisínna ünnistüps'skos, mök'ittapposi akap'ioyists, mök'opumattosi aau'ösön. **16** Ki Jesus an'ístsiauax, matokuüstapu'iauats; koton' moks'auatappiau. **17** Ki an'ístsiauaie, annom' nitsinan'anısts nisittu'yı ke'tanısts ki na'tokümi mammix'. **18** An'iu, puk'sip'ppotokikau. **19** Ki an'ístsiauax kónai'tappix mök'opasax mattu'yikui; ki mat'símests nisittu'yıts ke'tanısts ki na'tokümi mam mix', ki, otspisüp'si itatsım'etsímests, ki itau'minotsimests; ki ikotsiu'ax otüs'ksnímatsax ke'tanists, ki otüs'ksínymatsax ikotsiu'ästs o'tappiisínna. **20** Ki ikonau'yiau, ki itoku'yiau: ki mat'símests iau pi'nikests itsitsi'ıts na'tsikoputtuyi işksímmatük'lissokaiısts. **21** Ki aiiniks'ısk au'yixk nisitsi' omük'sikepíppix nín'ax, ki akex, ki pokax'. **22** Ki Jesus eikak'imatsiuax otüs'ksínymatsax mörkt'süppopısaax akh'iosatsıs, mökotom'apümmosax, otsakiaiıs'tüpskoösaie tappiisín'na. **23** Ki otsis'tüpskoösaax otappiisín'nä, itsitamıssı' nitum'mo mökatsimoikasi; ki otau'tükkussi itsittau'piu. **24** Ki akli'iosatsís ai'itütsikoo, ki ipawkh'paikimskawp: tük'ka, umut'totsüppopi. **25** Ki nissoo'yı işkska'tüksinni koku'yı Jesus itsitappo'ax, omük'sikimi itokh'itauauöka. **26** Ki otüs'ksnímatsax otsınnı'ossauaie umuttokhitauau'okani omük'sikimi, ap'aitsitaiau, ki an'iu, Sta'awina; ki oko'pusuai itokum'iau. **27** Ki Jesus kaip'sítıpsatsiuax, ki an'iu, Ökh'sitükkik; nitam'i; Piniko'puk. **28** Ki Peter noküt'anıstsiaue, Nin'a küm'ämieniki ani'kit ksesto'a nök'itotosi nök'itsitüpauauöka omük'sikimi. **29** Ki an'iu, Puk'siput. Ki Peter otınnısa'atossi akh'iosatsis, itokh'itauauöka omük'sikimi mök'ittapposi Jesus. **30** Ki otsıni'si eik'sopuyi, itsiko'pum: ki otaumutüp'süppopıisi omük'sikimi ita'sainiepuuiu, ki au'aniu Nin'a, Kömötse'piokit. **31** Ki Jesus

itüp'sauksikıns'tsakuiaie ki itsen'iuiae, ki an'ístsiaue, ksesto'a enukaumai'tükkiua, kumauk'saietükkiks? **32** Otsito'tosau akh'iosatsis, itsiksıst'sopu. **33** Anniks'isk itsüp'popixk akh'iosatsıs itoto'iauaie ki atsımmıım'miauaie ki an'iaiu, E'mümi kitam'i Ap'istotok'iuaă okku'i. **34** Ki otau'pümmossau, itoto'iau Gennesaret ıstau'ösönni. **35** Ki annim' ístsın'ax, ots'ksınuoössau, itüp'skükiau könüs'ksökkum sa'akapotsi, ki itotsıp'iauaie ikónai'oktokosix: **36** Ki au'kömönıstsiauaie (Jesus) mòkskaks'ıxeñisax oso'kösön itssaiin'ikaists: ki manısts'eipi kaien'ımırı un'nineetsımi sokap'okuttotoax.

15 AI'SÍNAKIX ki Pharisees, Jerusalem ıstsitappimix otsit'totaakax Jesus, ki an'iau, **2** Tsanıstapiuats umut'ünistüpaipixipiau ıkitappix otun'ıssuauests? Oyı'sax ke'tan, matüstsımu'ax. **3** Noküt'anıstsiauax ku'maukanıstüpaipıxipuaıııks Ap'istotokiua otse'poawsınni kök'satsısaai kiksıs'taprıñıssuai? **4** Ap'istotokiua an'iu, atsımmıım'mısaı kın'a ki kiksıs'ta; ki, annök' ai'pakosníkuyiuöök un'ni ki oksıs'tsi, unnianıstse'ınsa. **5** Ki kitana'ipuau annök' an'ístsıuöök un'ni ki oksıs'tsi, kotük'sınaie, kitak'ototokuinanıpi něsto'a, **6** Ki küt'atsımmıımmıuax un'ni ki oksıs'tsi, paio'toau. Kitse'poawsuauests kumut'saiepumapıstıtsipaie Ap'istotokiua otse'poawsan. **7** Kitsiksıs'tapokömmotsitappiansuai! Esaias prophet kit'sokapenüpánikoau, ki an'iu, **8** Am' ox matap'pix nimut'astokokiau maau'ests, ki nimut'atsımmıımmokiau oto'ünıuuuests: ki u'skëttsıpöppuanıests nitsıp'piokikiests. **9** Nitsiksıs'tapatsımmıımmokiau, öök'aumaitsıpısts ät'suayıksıñımats'ıauax nín'ax otan'ipuauests. **10** Ki nan'niköttsiuax o'tappiisínna ki an'ístsiauax, Ökh'tok, ki sokap'okhtok; **11** Annık' itsüp'popiik maoi'i matokapıstotok'atsaie nín'aii; annık' sük'siik maoi'i itokapıstutuyi'u'iae nínaii. **12** Ki otüsksıñımats'ax ıtsıtota'akax ki otan'ikax kiküt'ışksıñipa Pharisees otsıs'kükıau otokh'tsísaus annık' epo'awsınik? **13** Ki noküt'ünıu, kónai'süpumanısts Nin'a spots'im oküt'taisüpıpmattopıstsı ak'susköpattopıests. **14** Amau'patokau; naps'tsiotüppınnükiau naps'tsix. Ki naps'tsiuă ätüppı'nüssi napıtsı'i, atün'ıaksınni akai'akitsüppopıiau. **15** Peter itüman'ístsiaue, noksksıñım'atsokınan am'om parable. **16** Ki Jesus an'iu, kiküttaisakiausauaiokhtıñıpiuaua? **17** Kiküttaisauaioklitsimipuua, annık' itsüp'opiik

maoi'i, itüp'süppopiu mo'koanni ki ipsai'piosop? 18 Ki annists'isk itsüks'isk maoi'i u'skëttsipöppi itsüks'iax; ki itokap'istutuyiauaie nñ'n'aii. 19 U'skëttsipöppi itsüks'ests sauum'itsitsitanists, inik'sists, auök'otanists kõmos'ists, istüp'saiepëtsinni, atauñ'issists; 20 Am'ostsk itokap'istutuyiauaie nñ'n'ai'i; ki maks'oyissi otsauomüs'tsñmssi matokapistutuyiuats nñ'n'aii. 21 Jesus itümstüpa'atomaie, ki Tyre ki Sidon ıstssoots'ists itsitap'po. 22 Ki sat' sit, Canaan ista'ke itsux'iu annists'isk issoots'istsk, ki itasaine'poattsuuaie, ki an'iu, Kñm'okit Nin'a, David okku'i! Nitün'na eiko'ksıstutoau maka'pistaaw. 23 Ki matsitsipsatsiuatsaie. Ki otüksñmatsax ıtsitota'akax ki otau'kõmõnikax ki an'iax Ünnistüp'skös; nitüksausasaine'poükñnan. 24

Ki noküt'anistsiuax, nikak'itüpskoko Israeli ıstat'stanix emük'ikñnaiix. 25 Otsitümitota'akaie ki otatsim'mimmokaie, ki an'iu, Nin'a Spum'mokit! 26 Ki noküt'anistsiuae, matökhxiu'ats mök'otsissi pokax ıtsau'ösñoaii mökitüp'apixsësts imitax'. 27 Ki (ake'uă) an'iu, E'mñniu, Nin'a; ki imitax' au'attomiau pinikësts ınnissi'ısts ıtsin'aimoauai ıtsitau'yipiae. 28 Jesus itümok'anistsiuae, Ake', omük'o kïtaumai'tükñnni: Ünnianistsits'tsüs kitsitsi'tatopi. Ki otün'ni ikuttotoai'ınai annik' itai'ksıstsikumiopik. 29 Ki Jesus itsis'tüpaatomaie annim', ki itast'toto Galilee istomük'sikimi; ki ita'mïssö nitum'mo ki itau'piu annim'. 30 Ki akai'tappix ıtsito'taakax, ki ipokom'iauax üs'tsekiix, naps'tsix, küttaiai'puyix, iko'müksix, ki akaiem'ix stsi'ix ki Jesus okt'sists itsin'apiksıstsiauax; ki ikut'tutuyiuax: 31 Ki kõnai'tappix ek'skaietükkiu, ıtsinno'ðssauax küttaiai'puyix otse'puyıssax, ki iko'müksix otokut'totoısx, ki üs'tsekiix ıtauaı'ðkasax, ki naps'tsix ıtsaps'ax: ki üs'tsaköttsiuax Israel ıstap'ıstotoki. 32 Jesus itümñ'niköttsiuax otüksñmats'ax, ki an'iu, nitai'kîmaiau o'tappiisinni nioks'kai ksıstsiku'ısts nitopokau'pimokiau, ki matokoyiu'axau: ki nimat'aksıstüpksokuauaxau ıtau'notssau ökskakümitseni'au moksoku'i. 33 Ki otüksñmatsax an'ıstsiauiae Tse'ma nökkitopipñnan'a ke'tani manısto'mükopiau mök'otkuşësts o'tappiisinnä? 34 Ki Jesus anistsiuax, Tsanetso'a ke'tanists kitsinan'oauësts? Ki an'iu, ikit'sikaiau, ki unna'tosimi inük'umix. 35 Ki an'ıstsiauiae o'tappiisinnä, ksök'kum mökkitpasax'ax. 36 Ki

mat'simësts ikit'sikaiests ke'tanists ki mammix', ki a'tsimoikau, ki a'mñontsimësts, ki ikotsiuax otüksñmats'ax, ki üksñmats'ax ikotsiuax o'tappiisinnä. 37 Ki ikönau'yiau, ki ikuyi'au; ki mat'simiau pinikësts ıtskim'iauësts ikit'sikaii ıksımmatük'isokaısts iti' tsısts. 38 Anniks'isk au'yixk nıssoyım'i omük'sikepıppix nñ'n'ax, ki akex, ki pokai. 39 Ki itsis'tüpskuyiu o'tappiisın'na, ki itsit'süppopiu akh'iosatsıs, ki ito'to Magdala ıstssootsısts'i.

16 PHARISEES ki Saducees ipok'itotoiau
ki as'saksınnuyiauaie, ai'puñnumiau
mökänı'stsınnomoðsax spots'im ıstap'stosınni.
2 Noküt'anistsiuax, autükkus' si, kitan'ipuan
ak'etameksıstsı ku; ämawlk'ıssoksıstsikuists.
3 Ki ksıskünna'tünnissi, ak'akapıksıstsiku
annok' ksıstsikui, amawlk'ıssoksıstsikuists ki
ıkkıñ'inatsiu. Kitsiksı'tapokämotsitappiansuai!
Kitokot'ainipuau assoksı'stsikuists ostokso'auësts;
ki kimatokot'ainipuau annists'isk ksıstsiku'ısts
ıstap'stosısts. 4 Otsauum'itsitappiisın'na ki
otau'ðkotaitappiisın'na ap'satsımiau apsto'sınni;
ki matakokotau'axau apsto'sınni; prophet Jonas
otap'stosınni akokotauiae'. Ki skıtsiu'ax ki
ıtsis'tapu. 5 Ki otüs'ksınnymatsax ıtau'pümmosau
pakhts'esai'ksınnymiau mök'atüksau ke'tani. 6
Jesus itüm'anistsiuax Mokök'ik ki iskskats'ık
Pharisees ki Saducees ıtsı'kopütsketatsısa. 7 Ki
ai'sıtsıpsattseiau, ki an'iu, nimatotsipñnan'a ke'tani,
8 Jesus ıtsınnı'ısts, an'ıstsiauax, Inük'aumaitükki, kumauk'ıtsıpsätseipuauaisks, kitsauo'tüksuai
ke'tani? 9 Kiküt'taisakiaisaoukhtımpuaua,
kiküttaisauüksınnipuaua nıśito'müksikepıppix
matap'pix ıtsıśıttu'ısts ke'tanists, ki tsanetso'a
kitots'ipuauësts ıksımmatük'isokaısts? 10 Nıstoyım'i
omük'sikepıppix matap'pix ıstokıtsikaists ke'tanists
ki tsanetso'a kitots'ipuauësts ıksımmatük'isokaısts?
11 Kumauk'staikhtımpuauaisks
kimat'sıtsıpsatttopuau'ats ke'tani, kökıkskatsıssıu
Pharisees ki Saducees ıtsı'kopütsketatsısa?
12 Itüm'ıksınnymiau matsemiu'ıstsax
mök'sıstsısaie ke'tani ıtsı'kopütsketatsı, ki
ai'semiuaxmöks'ıskatsısaie Pharisees ki Saducees
ots'ksınnymats'üksuaiax. 13 Jesus ıtsito'tosi Cesarea
Philippi, ai'süppoıtsesattsıuax otüksñmats'ax, Tsa
aniu'axau matap'pi nesto'a nñ'n'au okku'i nök'ümsi?

14 Ki an'iau, stsik'ix John Baptist: stsik'ix, Elias: ki stsik'ix, Jeremias, ki stsik'ā prophet. **15** An'ītsiuax Tsa kitak'anipaua nōk'ūm-si? **16** Ki Simon Peter nokūt'anītsiuiae ksēsto'ākauk Christ, Ap'istotokiuā ipai'tappiuūk okku'i. **17** Jesus nokūt'anītsiuiae kitatsim'si, Simon Bar Jonas. Ik'sisakuyi ki aa'pūni kimat'ūksinīmatsok'astsau: nin'a spots'im kitusksinīmats'ok. **18** Ki kita'atanīsto, ksēsto'ākauk Peter, ki am'om ok'otokūm nitak'ittokhitokočka church; ki Hades istokh'sep̄stanists matakatsiu'satsiae.

(Hadēs g86)

19 Ki kitai'akokoto spots' im istsin'naiisinni itotai'kauaipixixtūkiopi; ksök'kum kitai'akomianīstomopipi, spots'im ak'itomopipo; ksök' kum kitai'akomianīstapotsippi spots'im ak'itapotsip. **20** Itūm'anītsiuax otūksinīmats'ax mōkstaitsinnočka'sie osto'i otūm'si Jesus Christ. **21** Annik' Jesus itaumūtūp'anītsiñnomoyiuax otūksinīmats'ax maništakkattappozi Jerusalem, maništaks'ipuinaistoto'awpianaie omux'ymix ki omük'atoiapiekuaax ki ai'sinakix, ki maništaks'enitawpiauaie, maništaks'ipuauistotoawpiaue nioks'kai ksītsikui. **22** Peter itūmo'toyiuiae, ki aumūtūp'sitsipsatssiuiae, ki an'iu, Nin'a kōkūnīsts'p'piokosi; matakittotstsiu'ats ksēsto'a. **23** Ki itapotūkau'aie, ki an'ītsiuiae Peter apūt'tokokit, Satan; kōk'ktstskkīmskūki; kimatsskūmau'ats Ap'īstotokiūč kitsksska'tūksists annom' ksökkum. **24** Itūmanītsiuax otūksinīmats'ax Iststsi'ki matap'pi makopokiuo'ōssi nēsto'a, ūnnianīst'auūtsikimats'istotos, ki ūnnianīstto'ts'is otauai'stakšinni, ki ūnnianīstopokiuos nēsto'a. **25** Annök'aiakisikōmotsep̄piosiuok opai'tappiisinni, akatstomaie': ki annök' itai'akatstomök opai'tappiisinni, nēstoi umutak'atstomaie, ai'akokonimaie. **26** Tsanetso'ā matap'pi ak'okuištūpasokui'm'ats minan'attüssi kōnūs'ksökkum, ki atsto'si otsipai'tappiisinni? Awx'a otai'akokotawpiae opai'tappiisinni? **27** Nin'au okku'i akototo'yīnaie Un'ni ots'tsapřnasinni ki oto'tokatatsix akopokiuo'iax, ki kōnai'tappix maništsi'piests otap'otūksiuauests ak'ūnīstokotsiuax. **28** Kit au'mūnīstopuau stsik'ix annom' itai'puyiau, matakattotsim'axau eīno'sinny otsauomai'noōsau nin'au okku'i otsin'aipuksipusi mōks'īnaiisi.

17 OTAIKSIUO'ĒSTS nauyi ksītsikuiests Jesus mat'toyiuax. Peter, James, ki John oskūn', ki

itūnīstüp'iuax spi'tummo. **2** Ki otsakainoōsauaie it'oketsistūmiñai; ki ostoksi'si īkkūn'natsiuiae manist'īkkūnnasuyipi nato'si, ki otsistotos'ists ksix'īnatsiēsts manisti'ksix'īnatsspi ksītsikui. **3** Ki sat'sit, itsina'kuaiemiau Moses ki Elias, ki ai'sitsipsatssiuiae. **4** Peter itūm'anītsiuiae Jesus, Nin'ā, ökh'siu annom' nōk'ittaupisinān: ökh'sitükkienniki, nōkap'istutšiñnan annom' nioks'kai api' manists; tuks'kaii kōksinan'attosi, ki tuks'kaii Moses mōksinan'attosi, ki tuks'kaii Elias mōk sinanattosi. **5** Otsakai'puyissi, sat'sit īkkūn'aisoks'īntsikuyi ituyi'kūnakoiau: ki sat'sit, epo'awsinny itots'tsiu assoks'is' tsukui, ki an'iu, Am'o nitük'omīmokos nitsek'kh'sīmmau; ohk'tok. **6** Ki ūksinīmats'ax otokh'tsīsauiae itopi'iau ostokso'auests, ki eks'kaikopumiau. **7** Ki Jesus ito'to, ki i tsixen'iuax, ki an'iu, Nipuauk', ki piniko'puk. **8** Ki ot'sūpsau matsinnyiau'axau matappix, kaks'īnnuyiau Jesus. **9** Ki nituin'moyi otsinissat'tosau, Jesus itsem'iuax, ki an'iu, Pinanī'stok matap'pi kitsinip'uauests, Nīn'au okku'i otsauomät'sipuausi eīnsin'ni. **10** Ki otū'ksinīmatsax aisiüpöttsesat tsiauaie, ki an'iu, mauk'auanišksixau ai'sinakix ak'otomoto Elias? **11** Ki Jesus nokūt'anītsiuax, E'mūniu, Elias ak'otomoto, ki akoknau'kōmototom. **12** Ki kitan'īstopuau, Elias ük'auto, ki matskšinnyiau'axauiae ki nitsi's'tutuyiauiae maništüp'stapiu. Neto'yi akūnīstai'puñnattsiauaie Nīn'au okku'i. **13** Itūm'ksinīmiau ūksinīmats'ax umutai'sitsipsi John Baptist. **14** Otsito'tosau o'tappiis'īn'a, nīn'aii otsito'taakaie itsito'top'istuks'sano'pīnaie, ki an'iu, **15** Nin'a kīm'īs noko'a; au'atusināu ki eks'ipuñnum: ai'kapitsuiopiu istsii ki ai'kapitsuiopiu okke'. **16** Ki nitsitotsip'iaiauiae kitūksinīmats'ax ki matokotokuttotu yiuaxauiae. **17** Jesus itūm'āniu, o'sauomaitükkesinna ki otapok'apitappiisinna! Tsanetso'a kitakopokau'pimopa? Tsanetso'a kitak'itsitattopu aua? Pukispip'potokī. **18** Ki Jesus seitsip'satssiuiae sauum'itsistaaw; ki itsūksiinai; ki annik' pokau' ikut'totoau. **19** Ūksinīmats'ax itūm'itotoiauiae Jesus ki an'iu, numauk'sauokotsatüppiks'tiñnan? **20** Ki Jesus an'ītsiuax, Kitsauomai'tūksinny: kitau'mūnīstopuau, kemük'enükotsissi kitaumai'tūksinny, maništ'omükopi mustard itotai'sūpumauopi kitakokot'anīstop am'om

netum'moyi ök'ümistüpotosi omim', ki ak'itüpitsiu; ki matakitsipa kiküt'taakokotsütsipuui. 21 Am'o ünanıstap'i matomai'süxiuats saiits'tsiau a'tsümoiikani ki sauau'yisinni. 22 Ki otsa'kiitaupřssau Galilee, Jesus an'ıstsiax, Nin'au okku'i ak'okotau matap'piňx: 23 Ki aks'inittsiauaie, ki nioks'kasi ksütsiku'ısts, akütsitsipua'atsau. Ki eks'kaikikinetükkiau. 24 Ki otsitto'tosau Capernaum, anniks'isk au'tujixk mix'kim, itoto'iau Peter, ki an'iau, küttomisauaiponitau'atskitsin'aim? 25 An'iu, A, ki otsipı's'i nap'ioyıs Jesus i'tomsitsipsattsiauaie, ki an'iu Tsa kitsta'pa, Simon? Tükka' au'tuyiuixa'ım küm kşökkum ıstsın'ax? Otauüt'okosıx, ki pie'tappix? 26 Peter an'ıstsiaue. Pie'tappix. Jesus an'ıstsiaue, o'kosoaux matakotümaiponitau'atsax. 27 Ki, nökstaisau'kosatsösaü ıstüpu omük'sikimi, ki suia'piksıstı amık'atsıs, ki mammi kitotom'omikani mattos'; ki pakuiün'ainiki kitak'okonoau mix'kim: annök' mattos', ki ko'tsısau, kitak'siponitanuni.

18 AN NIK' otüksıñimats'ax itoto'iau Jesus ki an'iau, Tükka' mıştüpomüksım'a spots' im ıstsın'naiisinni? 2 Ki Jesus itsın'iköttsiuiae inük'sipoka ki itüt'sikipotoyiuax. 3 Ki an'iu, kitau'münıstopuau saiisau'aitsinoeniki, ki saie'tumanıstsınoeniki inük'sipokax, kimataksipi'puua spots'im ıstsın'naiisinni. 4 Annök' aks'inüksipokaistotosiuök manıst'inükstsımpı am'o pokai'i, itsıs'tüpomüksım spots'im ıstsınnaiisinni. 5 Ki annök' ak'autuyiuök tuks'kai inük'sipokaiüstotosiısk, něsto'i nitau'tok. 6 Ki annök'ıstsskım'skükiats'iuk tuks'kumi anniks'ısk inük'sipokaxx nitau'maitokixk, ökh'siu pikiak'iokotoki kır'attossaie, ki inets'ıssi omük'sikimi. 7 Istsskım'sküksınni it'okapiu ksökkum, Istsskım'sküksısts ak'itotoiau; ki annök' nín'auök paiuk'sipıppotomök istsskım'sküksınni, aks'ksıñımaie maka'pi! 8 Ün'nikiae kotsıs' ki koköt'si istsskım'skükiats'otsenikiau, köksınit'au, ki mıs'tüpapiksıstiau: itökh'siu kök'kitsipıssi opai' tappiisınni kóks'ıstsekiisi ki kök'opoköksi, kökstaitüp'apixıkosi küttaiaiapunstsiuasi ki kitai'akoktsısts ki kitai'akötsısts. (aiōnios g166) 9 Ki koöps'pi istsskım'skükiatsotseniki, sauau'tos, ki mıs'tüpapiksısts: itökh'siu kök'kitsipıssi opai' tappiisınni tuks'küm moöps'pa; kökstaitüp'apixıkosi küt'taiaiapunstsiuasi, ki kitaiakoöpspix. (Geenna g1067) 10 Mokök'ik

kök'stauksıstotoawsi tuks'kum'a m'oksk inüks'tsımix: kitan'ıstopuau spots'im oto'tokatatsuaux üks'skatsımiau Nin'a ostoksıs'aie spotsim ıtsıtu'pipi 11 Nın'au okkui ito'to mökitsikömotse'piösae annök' at'stauök. 12 Tsa kitüs'tapuau? Nin'an minan'attüssi kepı'pi emük'ikınax ki tuks'kumi itünı'stapu, kütтомisauıssıksımu'axau piksıp'pi piksi'koputsi, ki kütтомisauaitappo'ats netum'moısts, ki kütтомisauapsımmiuats annök' nittüppu'ök? 13 Ki iküm'okonoössaie, kitau'münıstopuau manıstse'tametükkipiax piksıp'pi piksi'koputsi ıtsıa'ıtapsax itsıs'tüpıskıetametükkıu annök' ikon'ımauök. 14 Neto'i omat'sitsitanats Kin'ä spots'im tuks'kumi anniks'isk inüx'tsimıx mök'saiinakuaıssau. 15 Stsik'i, kumu'pappiipi sauo'kómotsıstototseniki, matan'ıstsıs ıtsaüo'kómotsitappiisınni, ksęsto'a ki osto'i namıı tsitappiik; okh'totseniki kitse'motsau kumu'pappiipi. 16 Ki saiiokh'totseniki, tuks'küm tsöktau na'tokumix pokitappomısaü, könai'poawsısts moks'eikosau, otokh'ıtsısaü natsitappix, tsoktau nioks'kaitappix. 17 Ki sauokli'toüsax, anıstsıs'church: ki sauökh'ıtsıssi church, ünnianists'is sai'etükkıu ki publican. 18 Kitau'münıstopuau, kitsit'aiipipi ksök'kum, akitaiipip spots'im: ki kitsitapotsippi ksökkum, akütsitapotsip spots'im. 19 Kimat'ınistopuau, netum'anıstsitsitainoainiki kitak'aükömönisuai, Nin'a spots'im aks'ıstutomoyiuaxaie. 20 Natokumi tsoktau nioks'kumi nitsıñ'ikösim itsitomo'oaupi nı't'sitaitütsikiaupi. 21 Peter itümitotoaie, ki an'ıstsiaue, Tsanetso'awtau numu'pappiipa nöksuumitsıstu-tuyıssi, ki nöks'ksıñnoössi? Akokitsikaiasts? 22 Jesus an'ıstsiaue, Kimatanıstopa ikit'sikaiests, ikitsikippuiests ikit'sikaiests. 23 Spots'im ıstsın'naiisinni nitum'anıstsıu omux'ına annök' ak'okökitsımaiauök ıtsitappim'ix. 24 Ki otau'mütüpükstükkisi tuks'küm ot'sittotsippotokaie, ke'pi omük'sikepıppoyi mix'kimix otai'akoktopixaie. 25 Otsai'ıstsıssi mökkokotösai'e, Otsıñ'aim an'ıñaie mök'apikosaie, ki otokem'an ki o'kosıx ki otokönai'nanısts, ki mökotoku'yısxax mix'kimix. 26 Otsitappimi itopıstıksısanı'pıınaie ki atsımmımmı'ıñaie ki an'ıñaie Nin'a, pinane'tükkit ki kitaksıpanı'stsokoto. 27 Ki annök' matap'piuök ıtsıñ'aim kaiım'ıuaie ki paio'toyiuiae ki ünnim iks'ksınnuyiuiae. 28 Ki neto'ök matap'piuök súx'iu, ki tuksküm'i otopok'apotükkimix ikon'oyiuiae

otai'akokok'isk kepř'pii a'pūnasainix; ki een'iuiae, ki paiu'tsiniuaie ki an'iu, Ponitat' kitai'akokokipix.

29 Ki otopokapotükkim'i itoipštuksšanopiňnaie, ki aukđm'önütsiuiae, ki an'iu, pinane'tükkit ki kitaksüpäntsokoto. **30** Ki matöksitükkiu'ats; ki itappo' ki itsipsts'tapiksütsiuiae itai'okiakiopi, otsauomaisüpäntsiponitasae mökstaisüksaie. **31** Otopok'apotükkimix otsñis'sax eks'kaikiknëtükkiuia, ki ito'toiau, ki otsin'aimoauai aiitsinkuyauests. **32** Ki otsin'aim otsin'niköttossaie, an'ıtsiuiae, Sauum'itapotükkiiuă, kitai'akokokipix kitsin'omokitan'ikipi: **33** Kanis'tsikimpö kumauk'sauanistskümäisks kitopokap'otükkimokä?

34 Ki otsin'aim ıts'e'tükki'ınai, ki itsitüpumüts'kaiuaie pu'ınaitappix otsauomai'süpäponitassaie. **35** Neto'i Nin'a spots'im kitak'anıstotokoau saiisin'ıminoainiki ku'sskëtsipöpuauests kumut'aukimaupuai kumu'pappiipix.

19 Ki Jesus annists'isk epo'awsısts otaiksiu'attosests Galilee itsıstüpa'atomaie. Ki Judæa ıstssoots'ists, Jordan mıs'taputsim, itoto': **2** Ki akai'tappix ipokiuo'iuiae; ki annim' ikut'totoiyuax. **3** Pharisees itoto'iuiae, ki as'saksksınnuyiuiae ki an'ıtsiuiae, ökhsiu'ats nın'au könai' nükünıstapısts mök'anıstüpskoësaie otokem'an? **4** Ki noküt'anıtsiuax kikütanıstop'ats sinak'sin, annök ıstsitsap'ıstutuyiuökax ap'ıstutuyiuax nın'au ki ake'u. **5** Ün'nikiae nın'au itai'akskitsiu ax un'ni ki oksis'tsi, ki ai'akükömmiu otokem'an: ki akitum'anıstoksisakumiau. **6** Ün'nikiae matsıstoküm'axau, itse'tumanıstoksisakumiau. Ap'ıstotokiu otsipo'totopısts, pinitis'tsís matap'pi mökai'aketotosests. **7** An'ıtsiuiae, niauk'anii Moses ök'okotösi sinak'sin, ki ök'ünıstüpskoawisi? **8** An'ıtsiuax Moses, kumut'sipotomokoau kitse'usskëtsipöppisuai, kökötünıstüp'skoössuai kotokem'anoauax; ki ıstsitsi'i matütünıtsiu'ats. **9** Ki kitanıstopuau annök' akünıstüp'skuyiuök otokem'an, sauau'ökotasaie, ki otai'kaokemaitaii stsık'i itau'ökotau: ki annök' ikem'attauök itüp'skoauök, itau'ökotau. **10** Otüs ksñimatsax anıtsiuiae Ünnianısts'ıssau nin'au ki otokem'an, matöksiu'ats mök'okemsi. **11** Ki an'ıtsiuax könai'tappix matokot'otsimaxaie annik' epo'awsınik, anniks'isk iko'taxk nittsımiaue. **12** Itstsi'i iuai'itax itsipo'kaiiau; ki stsık'ix matappix iuai'itsiuax, ki

stsık'ix iuai'itastotosiau, Spots' im ıstsınnaisınni umut'uaıtastotosiau. Annök' ikot'totsımk önnianıstots'ısaie. **13** Inük'sipokax itotsipotoaii mökıttohitsikins'tsaksax, ki mökıtatsımöiikasi: ki üksrınmats'ax an'ıtsiuax unnai'e. **14** Ki Jesus an'iu, Pokıtsım'mokau inük'sipokax ki pinanı'stokau nökstai'puksipaaıısa. Ün'nianıstaps'iau spots' im ıstsın'naiisınni. **15** Ki itokhıtsikins'tsakuax, ki itsı'tüpäatomae. **16** Ki, süpplı, tuks'kümi itsitotoınaie ki an'iu, Ökhsı'n'ai, tsanıstap'ıua nök'ökhıstutsipi, nökkuinan'si üsk'sipaitappiisınni? (aiönios g166) **17** Ki an'ıtsiuiae, Kumauk'ainikük'iks ökh'si? Matütsitstsipa ökhsı, nitüks'küm, Ap'ıstotokiuă, itökh'siu: makitsipim'eniki opai'tappiisınni, sat'sitests okök'itsımanısts. **18** An'ıtsiuiae Tsıstsınmä? Jesus an'iu, kimataksenik'ipa, kimatakau'ökoktapa, kimataksıkomos'pa, kimatakıtüp'saiepitspa. **19** Ükomırm'mısaу kín'a ki kiksı'sta; ki, kitak'anıstükomımmau kitopokau'pımaу kanıstük'omımmospı. **20** Man'iköppi an'ıtsiuiae. Nıtokönü's satsipiau am'ostsk nıtsök'umapiisi. Tsanıstap'ıua niküt'tomüssatsipi? **21** Jesus an'ıtsiuiae maksıüpäns'ıstıminiki matap'iköttoat kitsinan'ipi ki ko'tsısaу kím'atapsıx, ki kitak'okuinani treasure spots'im: ki puk'siput, pokıuot' něsto'a. **22** Ki man'iköppi otokh'tsım'si annik' epo'awsınik, itsıkikin'ıstapu: tük'ka ek'akauoi otsinan'ists. **23** Jesus itüm'anıtsiuax otüsksınmats'ax, kitau'münıstropuau, aко'ıtsapsiuă ak'skotoitsipim spots'im ıstsın'naiisınni. **24** Ki kimat'anıstropuau aks'ıstüpıksıstspapıu'camel mökotsıstppoksıx atünau'ksis ıstakün'iakı, ki mataksıksıstspapıu'ats aко'ıtsapsiuă mök'ıtsipıssı spots'im ıstsın'naiisınni. **25** Otüsksınmatsax otokh'tsım'sax ek'skaietükkiu, ki an'iu, Tükka' akokotsıkömots'ıpıu? **26** Ki Jesus üs'sümmituax, ki an'ıtsiuax matap'pix matokotsıstutsımxaxu; Ap'ıstotokiuă ikotokön'apıstutısimests. **27** Peter itüm'anıtsiuiae, sat'sit, nitokönüsskipınan ki nitopokiu'pınan ksęstu'a. Tsa nitakanıstokuinan'ipınan? **28** Ki Jesus an'ıtsiuax, kitau'münıstropuau, ksęsto'au kitopokiu'puau nesto'a, Nın'au okkui otak'ittokhittaupıssı ots'ısapınaiso'pötsı, ksęsto'au kitak'ittokh ittau pipuau na'tsikoputtuyısts asso'pötsısts kökıtökök'ıtsımmattosau Israel ıstsıtsıkoputsıx matap'pix. **29** Ki anniks'isk skım'ixk oko'auests, ki anniks'isk skıts' ixk umu'pappiipuaax ki

ot'akemoauax ki un'oauax, ki oksist'oauax ki
otkem'anoauax ki o'kosoauax, kiotsin'simmanoauax,
něsto'i itskím' iauěsts, kepíp'pi ak'okuyiau, ki
akokuinan'attomiau ūsk'sipaitappišnni. (aiōnios g166)
30 Ki akai'tappix matom'six ak'sakoissiau, ki sako'issix
ak'otomsiau.

20 SPOTS' IM ūtsin'naiisinni netoi'nitsiu nřn'au,
nap'ioyis ūtsin'aim, annök kök'koniſuxiud
mök'anistroi ap'autükki, mökapotomoyisax
otsin'simman. 2 Ki ökh'situkkisax mökokuyisax
tuks'kaii ksitsikui tuks'kumi apün'asaini itüp'skuyuiax
otsin'simman. 3 Ki nioks'kaii itai'ksitsikumiopi
mat'suxiu, ki stsik'ix nan'nuyiuax nam'itaipuyi
itaupumopi, 4 Ki an'istsiuax noköt'sitappoak
řnsim'man, ki moköm'otsissi kitak'okotopuau,
ki itappo'iau, 5 Nau'yi itai'ksitsikumiopi,
ki piksu'yi itai'ksitsikumiopi, mat'suxiu, ki
netoi' mat'anistroi. 6 Ki nitsiko'puttuyi
itai'ksitsikumiopi, itsx'iu ki ikon'oyiuax stsik'ix
nam'itaipuyix, ki an'istsiuax konai'ksitsikuyi
kumaukai'amitaipuisks annom'? 7 An'istsiuauae
mats'itsipa matap'pi nok' anikinan. An'istsiuax,
Noköt'sitappoak řnsim'man; ki moköm'otsissi
kitak'okuinapuau. 8 Ki autükku'si, insim'man
otsin'aim an'istsiuiae otap'otomoki, niniköt'sisau
ap'autükki, ki ko'tsisau saiak'inosattaupi, matom'okotsisau
sako'issix, ki tüm'okotsisau matom'six. 9 Ki ūstoto'sau nitsiko'puttuyi
itai'ksitsikumiopi itaumütüp'apotükki, känai'řnax
ikono'kuyiau apün'asaini. 10 Ki matom'six
isto'sau, ūs'taiau mökoku'yisauae stsik'i; ki
ikono'kuyiau apün'asaini. 11 Ki otoku'yisauae,
itüpaukape'poawtsiuiae nap'ioyis ūtökhsin'ai,
12 Ki an' iau, anniks'isk sako'issix nituk'skau
itai'ksitsikumiopi itapotükki, ki kanistokotaiau
kanist'okopipinan ki ksitsiku'i ūtsiks's'tutsissinni
nitap'autükkipinan. 13 Ki an'istsiuiae
tuks'kumi, Napi'a, kimat'omaik'imat'sttopo:
kiküt'tomaiöksitükkipa tuks'kumi apün'asaini? 14
Matsit' kitsinan' ki mis'taput; nitak'anistokotaau am'o
sako'issiu kanist'okotopi. 15 Kütтомöksiuats nitsinan'
nanistrotsitapi nok'anistutssissi? Küttauakiu'ats
koëps'pi, mök'ökhsissi nitsinan'? 16 Ki sako'issix
akotom'siau, ki matom'six ak'sakoissiau; tükka
akaiëm'ix ni'niköttaiau, ki un'natosimix mat'toiau.
17 Ki Jesus otsitüpamässosi Jerusalem, na'tsikoputtsix

otüs'ksin'matsax itünistüp'p'iikax, ki an'istsiuax,
18 Sat' sit aitüpamässau'op Jerusalem, ki nřn'au
okku'i akitüpomüts'kau omük'atoiapiekuax
ki ai'sinakix, ki akünistokökitsimüts'tsiuaie
moks'einsaie. 19 Ki akütsitüp'omütskau Gentiles
mökitapapistotoössauae, ki mökitstip's'ossauae, ki
mökauai stösauae; otsoks'kaiksitsikusi ak'ütsipuau.
20 Zebedee oku'ix oksis'touuai ipok'itotomiuax oku'ix,
ki atsimmim'miauaie, ki au'kömönistsiuiae tuks'kaii.
21 Ki an'istsiuiae, Tsa kanistsitsatapa? An'istsiu aie. Anit
am'ox nitai'akokosix mökittaupisau kitsin'naiisinni,
tuks'kuma netots'i, ki tuks'kuma e'aksisaotsi. 22
Jesus an'iu, kimatsksnip'uuaa kitau'kömönikiupuau,
Kikütaiakokotsimipuau annök' kos'ök
nimutai'aksimipük? Kikütaiakokotüstapinükipuau
üsta'pünksinni nimutai'aküstapinükipi?
An'istsiuiae, nitokot'ünistspinan. 23 An'istsiuax
kitak'ütsimipuau no'kosä, ki kitak'üstapinükipuau
üsta'pünksinni nimut'aküstapinükipi; ki
nimatsinanëtsau kökokotosuai kökittaupisuai netots'i
ki e'aksisaotsi nesto'a, ki anniks'isk matap'pix
Nin'a ūk'aisüppüts'stotomoyiuax, otaksinan'oaiau. 24
Ke' pix otokh'tsimsau ūtsimmi'm'miauaax na'tsitappix
ipapiimmotseiix. 25 Ki Jesus niniköt'siuax, ki
an'istsiuax, kits'ksinipuau Gentiles otsin'aimoauax
otain'aïskotokoiauax ki anniks'isk omüx'inax
nokötai'naïskotokoiauax. 26 Ki mataketümanistsiu'a
kshesto'au: annök' ak'omüksimök, ünanistap'otüksi;
27 Ki annök' kitaks'innauükök ünanistap'otüksi:
28 Nin'au okku'i matütoto'ats mök'apotomoosaie,
mökapotomoösi umut'oto, ki mök'itatsuaumütskotosi
akaitappix opai'tappišnni. 29 Ki otsitüpaatosau
Jericho, akai'tappix ipokiuo'iauae. 30 Ki satsit,
natsitappix naps'tsix pitsiko'-otsim i tau' pix
otokh'tsisaau Jesus umutak'itsskosae awk'umiau,
ki an'iu, küm'okinan, Nin'a David okku'i. 31 Ki
o' tappišnni'na ai'semiauax mökstaie'puyisax: ki
matsitawk'umiau ki an'iu küm'okinan, Nin'a, David
okku'i. 32 Ki Jesus itsipu'yi, ki nan'niköttsiuax, ki
an'iu, Tsa kök'anistutopuau? 33 An'istsiuiae, Nin'a
moksikaupiisaii noëps'pünanix. 34 Ki Jesus kaiym'iuax,
ki itsiksen'iuax oëps'puauax, ki oëps'puauax
kau'opiu, ki itopokiuo'iauae.

21 OTSITASTOTOSAU Jerusalem otsitotosau
Bethphage, itum'usauae Olives an'istop
Jesus itüp'skuyiuax na'tsitappix otüsksn'mats'ax,

2 Ki an'īstsiuax, akap'ioyīs astsi'īm īstsipi'īk, kikitakstūmkonau ūsk'omūkstokiu aks'īkskipistau, ki o'kosepokai ak'opokitaipuyimiu: apo'tokau ki puk'sipippotokīkau. 3 Ki sītsīpsatsenoainiki matap'pi, kitak'anīstaiau Nin'a au'anīstsiuax; ki ak'otūmūtsitūskuyiuax. 4 I kōnan'īstutsip mōks'enūpanīstosi otan'iipiae prophet ki an'i'u, 5 An'īstok Sion otūn'nī, Sūm'mīs kītsīn'aimau kītsipuksipa'ak, ikīnīs'siu, ki ūskomūk'stoki itokhitopiu, ki o'kosepokai ūskomūk'stoki o'kosae. 6 Ki ūksīnīmats'ax itappo'iau, ki Jesus itūn'īstutsimiax manistanīstopiax. 7 Ki itsipuksip'p'iauaie ūskomūk'stoki ki okose'pokai, ki itokh'itstomiau otsīstotos'oauēsts ki itsittokhitstsi'iauaie osto'i, 8 Ki ek'akaitappix saie'kuyiuaie otsīstotos'suauēsts moksokui; ki stsīk'ix kaiak'īmiau okūn'iksīsts ki moksoku'i itōkh'tūmiauēsts. 9 Ki anniks'isk matap'pix i'tomaumattoyixk ki itopokiuo'ixk, awl'umiau, ki an'iau, Hosanna ūnnianistsitūp'itsīs David okkui: Atsīm'siu annōk' aipuksip'ōk nin'a otsīn'ikōsīm; Hosanna mīs'tūpspiu. 10 Otsitsip's'i Jerusalem, konai'akapiyīs ap'aitsitaiau, ki an'iau, Tūkka'ats? 11 Ki akai'tappix an'iau annōk'auk Jesus Nazareth istsiprophet, Galilee īstauōsīm'im. 12 Ki Jesus itsipim Ap'īstotokiuā otatoi'apioyīs ki anniks'īsk itsipst'anmūtskotūkixk, ki itsipstawk'pumaxk natoi'apioyīs, itsai'tūpiksītsiuax, ki au'ōtsuautuyixk otsit'aisīnakipuauēsts ima'pīxīmēsts, ki au'mūtskotūkixk kūkku'ix otsasso'pōtsuauēsts ima'pīxīmēsts. 13 Ki an'īstsiuax, Sīn'aip, Noko'ai ak'anīstop a'tsīmoikapioyīs, ki ksēsto'au kanīs'tutspuau kōmos'iepītsix oko'auai. 14 Ki naps'tsix ki ūs'tsekiix itsipstotoyiauaie Natoi'apioyīs; ki ikuttotoyiuax. 15 Ki omūk'atoiapiekuax ki aisīnakix, otīnīs'ēsts skai'pīssitapīsts otap'īstutsipīsts, ki pokax otsitsipst'awkkumsau natoi'apioyīs, otan'īssau Hosanna ūnnianistsitūp'itsīs David okku'i, eks'kaaisauōkhsitūkkiau. 16 Ki anīstsiauaie, kikūttaiakohitsīp'ā otan'iipiau am'oxi? Ki Jesus an'īstsiuax, A; kikūttomisauanīstopa sīnaksin, pokax ki ūs'stax maau'auēsts kumut'totssūpanistsīstutsip'īstsak'sin? 17 Ki itskīt'siuax ki akap'ioyīs ittūp'sūxkitsīmaie Bethany; ki annim' itsok'au. 18 Ki ksīskūna'tūnni mat'skitapposi akap'ioyīs, itun'otsiu. 19 Ki otsītsīnno'ōsi moksoku'i omūk'inīstītsīs, itoto'aie ki matsitokonīmau'atsaie, nam'itaitsii

suio'pokīsts, ki anīstsiaue, ūnnianīst'sauūksaīn as it ksēsto'a. Ki omūk'inīstsīs sotūm'ikūnipisuiu. (aiōn g165) 20 Ki ūksīnīmatsax otsīnīs'au, skai'etūkkiau, ki an'iau, Mau'maikipikūnipisuiu! 21 Jesus an'īstsiuax, kitau'mūnīstoppau Aumaitūkkienoainiki, saietūkkienoieniki itsīstuts'ipi omūk'inīstsīs ikimataksikaksīstutsipa, ki nokūt'anīstomīnoainiki am'o nitum'moi, ūnīstūp'itsit, ki ūnīstūp'apiksīstūk it omūk'sikīmi; ak'ūnīstutsip. 22 Kitak'omianīstau'kōmōnipuai a'tsīmoikainoeniki aumai'tūkkienoieniki, kitak'okosuai. 23 Ki otsitsip's'i natoi'apioyīs, omūkatoiapiekuax ki matappix ot'omūximaoauax otūs'ksīnīmatstūksi ito'toiauaie, ki an'iau, Tsanīstapotūmapsīn'na kumut'anīstutsipiau am'ostsk? Tūkka' kit'okokaii am'ok otūmapsīnnik? 24 Ki Jesus an'īstsiuax kitak'oksūppoōtsesattoppau tuks'kaii anik'ienoainiki kitak'ōtanīstoppau otūmap'sīnni numut'auanīstutsipi am'ostsk. 25 John otūs'tapīnūksīnni, Tsema itotstsiu'ats? Spots'im, ki matap'pi? Ki ai'sītsīpsattseiau, ki an'iau, mak'anīnaniki spots' im; nitak'anikīnan, kumauk'stauaumaitoauaīksix? 26 Ki mak'aninaniki ma tap' pi, nitstūnnauūnaniau matap'pix; tūk'ka ikōn'auaniau John mōkoprophetsi. 27 Ki anīstsiauaie Jesus, ki an'iau, Nimatokot'anipīnan. Ki an'īstsiuax, kimatokot'anīstoppau otūmap'sīnni nimut'auanīstutsipiau am'ostsk. 28 Ki Tsa kit'stapau? Tuks'kūmi matap'pi, na'tokūm o'kosix; Ki matom'sii itoto'aie, ki an'iu, noko'ā, matap'otūk kit annok' ksītsiku'i nitsīn'sīmmā. 29 An'iua Nimat'akittappopa: ki itsako'isauaitsitau ki itsitap'po. 30 Ki matstsīk'i itoto'aie ki mat'anīstsiauaie. Ki an'iua nitak'ittappo, nin'ā; ki matsitappo'atsaie. 31 Tūma' amoxi ūs'satsīma un'ni otsitsi'taniaie? An'īstsiauaie, Matom'siuā. Jesus an'īstsiuax, kitau'mūnīstoppau kitsauomai'pisuai Ap'īstotokiuā īstsīn'naiisīnni publicanīx ki mats'akex ai'aksipimiau. 32 Tūk'ka John kitsitota'akuau mokom'otsitappiisīnni īstokh'sokui, ki kimataumaitoaua'ats: ki publicanīx ki mats'akex au'maituyiauaie: ki ksēsto'au kītsīn's'uai kimatsakoisauaitsitapauua kōkaumai'toausuai. 33 Okh'ītsīk stsīk'i parable, itstsiu' tuks'kūmi nīn'au, nap'ioyīs īstsīn'aim, itsūppipumattomaie īnsīm'man min'itsix, ki itsīstse'pīskūnattomaie, ki itatun'iaiki itsīn'iokeīmskaupi, ki spiap'ioyīs itap'īstutsīmaie, ki itōk'kumatokuyiuax ai'īnsīmax ki itsi'pio: 34 Ki ota'stīssi mīn'īsts otai'akitssetspiests itūp'skuyiuax

otap'otomokix aīnsimax mōk'okuyīssi ūtsīn'īsts. 35 Ki aīnsimax mat'tuyiuax otap'otomok-ix, ki tuks'kumi, itauaiak'iuaie, ki stsik'i initsi'aue, ki stsik'i okotokix itau'iaikiauaie. 36 Ki mats'itūpskuyiuax stsik'ix otapotomokix: ki netoi' an'īstutuyiuax. 37 Ki sako'okhtsim, itūp'skuyiuu okku'i, ki aniu, ak'atsīmmimmiau noko'a, 38 Ki aīnsimax otsīnno'ōssau okku'i an'īstseiau Am'o otak'sinan; ki, öks'en̄tai, ki nōksinan'attop̄naniau otsinan. 39 Ki een'iuaie, ki itsai'tūpiksistsiauaie iñsim'man, ki initsi'aue. 40 Oto'si insim'man istsīn'aim, Tsa' akan'īstutuyia'atsax anniks'īsk aīnsimax? 41 An̄stsiauaie, ak'saīnaknaiats'īstutuyiuax anniks'isk sauum'itsitappixk, ki aī'akökkumatuyiuax otsīn'simman stsik'ix aīnsimax, anniks'isk aiakokotsiauaie ūtsīn'īsts aits'īsau. 42 Jesus an'īstsiauaax, kikütтомaisauanistopuaiksix natoi'sinaksists, Ok'otoki, annök itsīs'tūpapiks'īstauūk aiokotoksapiokōskaiau, netoi'nitsiu koke'i ūstotom'okotok; am'ok Nin'a ot'ap'īstutūksinni ki skaie'tsip nōops'p̄inanīsts? 43 Ün'nikiae kumut'an̄stopau Spots'im istsīn'naiisinni ak'otsip ksěsto'au ki ak'okotau noke'tappix, anniks'isk aks'inasīx. 44 Ki annök' aī'akittutūtsiñnnissiuūk annök' ok'otoki, aksi'ksisiu, ki annök' matap'iuök aī'akittutūtsiñnnissiuūk okotoki aksipin'iau. 45 Ki omük'atoiapiekuax ki Pharisees otokh'tsīmsau parables, īksin̄im'iau osto'auai umutai'puyaiaie. 46 Ki otap'sümmösax mōk'sixen̄sax, ūs'stūnnuyiuax akai'tappix, tük'ka ū, 'taiau mōk'siprophetsi.

22 Ki Jesus mat'an̄stsiauaax parables, ki an'iu,
2 Spots'im istsīn'naiisinni netoi'nitsiu tuks'kumi omük'inau, okuyi otokem'si. 3 Ki itūp'skuyiuax otap'otomokix moksñiköttosaxax anniks'īsk otūm'axk: ki matūskak'sipuksiuax. 4 Ki mats'itūpskuyiuax stsik'ix otap'otomokix, ki an'īstsiauaax an̄stok'au anniks'isk üm'axk, Sat'sik, nikaw'apastutsip nitso'ōssin̄: nitap'otskñinamix ki nitunistakhtsimix ūkainitaiau ūk'okonaiksistsiaua: Puksipa'atok okem'sinni. 5 Ki ap'etsīmiauaie, ki oksoku'oauests itappoiau, tuks'kumi otsīn'simman, stsik'i otsit'aumütskotükki: 6 Ki stsik'ix mat'tuyiuax otap'otomokix, ki au'ksistutuyiuax, ki initsiu'ax. 7 Ki omük'inau otokh'tsīmsi, itsīs'tsetükkiu: ki itūp'skuyiuax otseēn'akemix, ki itsaïnakuaï̄stutuyiuax anniks'isk inik'ixk, ki

itsīn'simmaie otakap'ioyimoauaie. 8 Itūm'an̄stsiauaax otap'otomokix, ūk'aiksistsiu mak'okemsinni, ki anniks'isk üm'axk matsipumapsiu'ax, 9 Itap'poak moksoku'īsts ki kít'oknaukonoaxk üm'mokau mak'okemsinni. 10 Ki anniks'isk apotükkiix itsitap'poiau moksoku'īsts, ki ikōnau'moipiauax ot'oknaukonoauax makap'six ki ökh'six: ki itsüpanīs'tsimiau üm'max. 11 Ki omük'ina otsip'si mōks'ünnoðssax ümmax, nan'nuyiuai nñn'aii ikem'sinni ūtsiso'kōsimi, mat'süpksatomaie; 12 Ki an'īstsiauaie, Napi'a, Tsa kanis'tsipipa kitsauomai'süpksattonīs ikem'sinni ūtsiso'kōsimi? Ki matsepuyi'uats. 13 Omük'ina itūm'an̄stsiauaax otap'otomokix ūksip'ostok otsīsts' ki oköt'sīsts, ki ūtūppippis, ki satüp'iksistsis ski'natsi; ak'itsitsi asain'sinni, ki papúx'ekñikan. 14 Akai'tappix naniköttaiau: un'natosimix mat'toiau. 15 Itūm's'tapuiau Pharisees, ki itauūt'ün̄stsiaua mōkítokonímðsauaie ote'poawsīstsae. 16 Ki ipokitüp'skuyiuax otüsksin̄matsauauax ki Herodians, ki an'īstsiauaie, Nin'a, nñts'ksñipřnan kitau'muni ki kitau'munišksin̄imatstükki Ap'īstotokiuä oksoku'i, ki kimatsümman'ax matap'pix: tük'ka, kimatsatsipats manistüp'apitappiipiau. 17 Anik'ınan, Tsa kit'stapa? Ökh'siuats mōk'otsiponitasi Cæsar, tsökttau mat'öksiuats? 18 Ki Jesus nan'ímaie otsau'okömotsitappiisui, ki an'iu kumauk'saksksñokipuauaiists kitsiks'īsk tapokömotsitappiansui? 19 Ün̄s'tsñümmokik mixkñim, kumut'siponitapi. Ki ito'tsīpotuyiuauae nitai'pūnasainiini. 20 Ki an'īstsiaua, tükka' am'ostoksis'ā, ki tükka' osñaksin'ats? 21 An'īstsiauaie, Cæesar otsinan'. Itūm'an̄stsiaua kotok' Csesar otsinan'ists, ki Ap'īstotokiuä kotok' otsinan'īsts. 22 Otokh'tsīmsau annists'isk epo'awsistsk itskai'etükkiua, ki itsk'it'siauaie, ki oksoku'auai itappo'iau. 23 Neto'ik ksistsiku'ik, Saducees, anniks'isk an'iisk matsitstipats matsipuau'osñnni itoto'iauaie, ki aī'sippoötsestsattsiuaie, 24 Ki an'iau, Nin'a, Moses itüni'u enīs'si nñn'au, ki saiitsstsíssí pokax, oskñ' akokem'atts'iñaii otokem'an, ki ak'ksistauüttomuyiuiae us'i pökax'. 25 Annok' ikit'sikumiau umu'pappiipix; ki matom'si otokem'attosi, its en'iu, ki ortsai'itsstsíssí o'kosix itsk'it'siauaie otokem'an oskñ' mōk'okemattosaie: 26 Neto'initisius oskñuni enīs'aie, ki omat'oskñuni ki ikit'sikumiau ikñonen'iau. 27 Ki itsako'ieniu ake'u.

28 Matsipau'osinni tükka' otakokeman'atsae, ikit'sikümix? Tük'ka ikdñau'tuyiauaie. 29 Jesus an'ıtsiuax. Kitai'patsıstutsipau kimatsksınpipauaests natoi'sinaksists ki ototümap'sinni Ap'ıstotokiua. 30 Matsipau'sax matokemiu'axau matapikau'axau. Netoi'nitsiau Ap'ıstotokiua otatsım'otokatatsix Spots'im. 31 Annik' matsipau'awsınnık kiküttomisauanıstop'ats annik' kitani'iipik Ap'ıstotokiua. 32 Něsto'akauk Abraham otsinan Ap'ıstotokiua ki Isaac otsinan' Ap'ıstotokiua, ki Jacob otsinan' Ap'ıstotokiua Ap'ıstotokiua enix' matsinan'oauats, sa'kiaitappiix otsinan'oauax Ap'ıstotokiua. 33 Ki akai'tappiix otokh'tsimsau skai'etsımau otüksınlımats'tüksınni. 34 Ki Pharisees otokh'tsimsau ot'omaupütsössax Saducees, itauıtomoı'piotseiau. 35 Ki tuks'kumi, lawyer, ai'süppoöttsesattsıuaie, ki as'aksısınnuyiuaie, ki an'iü, 36 Nia'a, tse'a omük'o okök'itsimani ıstse'poawsısts? 37 Jesus an'ıtsiuiae, Kitak'ükromımmau, Nin'a Ap'ıstotokiua kitokönai'uskeettsipöppi, kitokönai'staaw, ki kitokönai'tsitanı. 38 Am'oi matom'iü ki omük'o epo'awsınni. 39 Ki pok'iotomi netoi'nitsiu, Kitak'ünıstükromımmau kítopokau'pimok kanıstük'omımmospı. 40 Annists'isk na'tokaistsk epo'awsısts, ikonaukökitsimanısts ki prophetix otan'ipısts ikönl'itaitsiıests. 41 Otsakiaumoi'piotseısa Pharisees, Jesus süppo'öttsesattsıuaax, 42 Ki an'iü, Tsa kitstatau'ats Christ? Tükka' oko'atsiae? An'ıtsiuiae David okoai'e. 43 An'ıtsiuax, David umut'ainıstainiköttaupiae Nin'a, otanipi, 44 Ap'ıstotokiua an'ıtsiuiae nin'a, netots'i tüpo'piıt, nök'ünıstutoösau kikatum'ix kitsıtautütsekau'pipi? 45 David niniköt'tüssi Nin'a, Tsa otak'anıstoko'atsiae? 46 Ki matap'pi matsıstsipa mök'okotsıtsıpsättosı tuks'kai epo'awsınni, ki annik' ksıstsiku'ik matap'pi matokot'sakosüppoöttsesattau.

23 JESUS itüm'sítsípsiux akai'tappix
ki otüksnínimats'ax. **2** Ki an'iu, Ai'sínakix ki
Pharisees, Moses otsiso'pötsísaie itau'piau: **3**
Ünnikaie kitomian'istaniipuai sat'sík ki nístutsík'. Ki
manístsísh'tutsipiau, pinan ís'tutsik: tük'ka
itan'iau, ki matsístutükkiu'xau. **4** Issoksí'stsísts
itau'monímiauěsts soku'ěsts mökopa'tosau ki
matap'pix otsístsoauěsts itotom'iauěsts; ki
osto'auai matakotsístüpakiotsím'axauěsts
tuks'kumi okít'suauax. **5** Otokönap'otüksuauěsts

itsitstuts'īmiauěsts mōksinnu'yisau matap'pix: itopūx'īstutsīmiauěsts phylacteries, ki itomūx'īstutsiměsts otsaieno'tüksuauěsts, 6 Ki ūkome'tsīmiauěsts oye'taněsts īstotom'iapiroyěsts, ki natoi'apiroyěsts īstotom'isopōtsists. 7 Ki otsitau'pšau itau'pumaupi aiksemattšni'otseisinni, ki mōks'īniköttosau, Rabbi, Rabbi. 8 Pin's'tsīnikükük Rabbi: tuks'kūmă kitsin'aimoauă, Christ: ki ksěsto'au kítokonaix'okoauax. 9 Ki Pini'niköttok matap'pi, annom' ksök'kum, kīn'a; tuks'kūmă kīn'oaua annök' spots'im itau'piuök. 10 Ki pinitsin'ikükük Nin'ax: tuks'kūma kitsin'aimoaua, Christ. 11 Annök' omūx'īmök ksěsto'au, kitak'apotomokoau. 12 Annök' ak'omux'īstutosiuök, aks'inüx'īstutoau; ki annök' aksinūx'īstutosiuök, ak'omux'īstutoau. 13 Kitaks'ksinipuau maka'pi ksěsto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömotsitappiansuai! Kitsitaiok'iauaiau matap'pix Spots'im īstsin'naiisinni: ksěsto'au kimatsitaipipuau'ats, ki aiaksipimix kimats'epokkitsetomauaxau mōk'itsipšau. 14 Kitaks'ksinipuau maka'pi ksěsto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömotsitappiansuai! Nam'akex oko'auěsts kitau'attopuaiau, ki kitaismiškistapatsimoikapau: mis'tüpkapii kitakoku'ysisuai. 15 Kitaks'ksinipuau maka'pi ksěsto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiks's'tapokömotsitappiansuai kitotka'atau ksök'kum ki omük'sikimi kök'itokonoösi tuks'kūmă matap'iuă mōkřtanis'tsitsitasi kanistsitsi'tawpi kitaumaitu'yissi, kanistüm'ipuaui ksěsto'au Hell oku'yix kitak'anistsistokiai'īstutoauau. (Geenna g1067) 16 Kitaks'ksinipuau maka'pi ksěsto'au kitsaps'tsiotüpünkipuau, kitan'ipuaui annök' akitup'ūtauňniuök omük'atoiapoyis matsikiu'ats, ki annök' akitup'ūtauňniuök omük'atoiapoyis īsto'tokuixküm, aks'īstutsimäie! 17 Kitüt'tsapspuau, kitsaps'tsiipuau: Tsīma' omük'o. Otoku'iixküm, ki omük'atoiapoyis annik' itatsim'miimmiik otoku'iixküm. 18 Ki annök' akitup'ūtauňniuök altar, matsikiu'ats; ki annök' akitup'ūtauňniuök kotük'sinnyi altar itokhiits'tsipi, aik'aksistutsimäie. 19 Kitüt'tsapspuau, kitsaps'tsiipuau Tsīma' omük'o, kotük'sinnyi, ki altar annök' itatsim'etsimök kotük'sinnyi? 20 Annök' aikakitup'ūtauňniuök altar, itup'ūtauňniuoki mian'īsttokhřtstsii. 21 Ki annök' aikakitup'ūtauňniuök omük'atoiapoyis, itup'ūtauňniu omük'atoiapoyis ki annök'

iko'attomök. 22 Ki annök' aiakitüp'ūtauūniuōk spots' im, itüp'ūtauūniuō Ap'īstotokiuā otspiso'pōtsis ki annök' itokhittaupiuōk. 23 Kitaks'ksñipuau makapi ksēsto'au ai'sñakix ki Pharisees, kitsiksīs'tapokōmotsitappiansuai! Kitai'ponitasuai mint ki anise ki cummin, ki īsoku'īsts kimatatsatsipuauēstsau, okök'itsimanīsts, kīm'apiisinni ki aumai'ītūksinni: am'osts ökh'si kök'satsosuaia; ki mat'ōkhsiuat kök staīstutsiissuai stsik'īsts. 24 Kits' apstsiotüp'īnūkipuau, kitai'soautsauau inūx'soisksissi, ki kitait'sissttimauau camel: 25 Kitaks'ksñipuau maka'pi ksēsto'au ai'sñakix ki Pharisees, kitsiksīs'tapokōmotsitappiansuai! Kös'ā ki saiētso'kosi sauauts'i kitüs'siipuau, ki pīstots'īm itui'tsiau minik'otūksinni ki auūt'tseisinni. 26 Kitsaps'tsii Pharisee, matom'siitau pistots'im kos'ā ki saiētso'kosa mök'ūtsitsiksixissi sauauts'i, 27 Kitsaks'ksñipuau maka'pi ksēsto'au ai'sñakix ki Pharisee kitsiksīs'tapokōmotsitappiansuai! Ksikoken'imanīsts kine'tūmanīstspuau ai'ōkhsñipiau sauauts'īsts, ki pīstots' im itui'tsiau enix' okin'oauēsts ki makap'īsts. 28 Netoi'nitsii ksēsto'au kīto'kōmotsitappiīnipuau matap'pi, ki pīstots'im kitotuuitskisipuau ksīs'tapokōmotsitappiīsinni ki sauuum'itsitappiīsinni. 29 Kitaks'ksñipuau maka'pi ksēsto'au ai'sñakix ki Pharisees, kitsiksīs'tapokōmotsitappiansuai! Kitap'īstutspuau prophetix otoken'imanoauēsts, ki kita'nūtsistutspuau moköm'otsitappix otoken'imanoauēsts, 30 Ki kitaniipuau nitsa'kiaitappiip'nanopi nñ'n'anix otsa'kiaitappiisau nñ's'tasauopoks'tokemaumñanopiau prophetix otsa'apūnoauēsts. 31 Ün'nikaie kit'aūtutanipuau, ksēsto'auūkauk anniks'isk matap'pixk initsixk' prophetsix o'kosoauax. 32 Tu'itok kīn'oauax otsauum'itsitappiisuuēsts. 33 Pitseksñanax, opix'exñasinnna, Tsa'a kitakanīstupi's'tapixsattopats Hell' īstokök'itsimani? (Geenna g1067) 34 Ün'nikaie, sat'sik kītakittüp'skoaiu ksēsto'au prophetix, ki mokök'ietappix ki ai'sñakix: ki stsik'īx kitax'enitaiaiau ki kitiikau'aistauiau; ki stsik'īx kitakitsipstütsip'i's'auiau kitatoi'apioyimoauests, ki kītak'auksistutauiaiau amian'īstakap'ioyists otai'akitsip'sau: 35 Mök'ittokh'ittaitsissi ksēsto'au kōnau'kōmotsitappaapūni ksök'kum itsai'kimskaii. Abel moköm'otsitappiū otsa'apūn itüpots'tsuaiae Zacharias, Barachias okku'i otsa'apūniaiae annök', kitsitsenitaiauōk itüt'sikatsi omük'atoiapoyis

ki altar. 36 Kitau'münīstopuau kōnai'sīstska aunok' o'tappiisinnna akītotu'iēsts. 37 Jerusalem, Jerusalem ksēsto'auā kitai'nitauiae prophetix, ki anniks'isk itüp'skuaxk ksēsto'auā ok'otokix kumutauuaiaiak'iauaia, nökstanīstsikapumoi'piauopi ko'kosoauax nippauā manīsta'moipiopi o'kosix ki kimat'ōkhsitsipuau'ats! 38 Sat'sik, Koko'auai nam'itaitsiu kīt'skitomoko. 39 Kitan'īstopuau, īssoots'i kimatatakainokipuaua sauanenoainiki Atsīm'siu annök' pāiukspu'ōk Ap'īstotokiuā otsin'ikosim.

24 **KI** Jesus itsix'iu ki itsis'tūpaatomaie omük'atoiapoyis ki otūksñinimatsax itoto'iauaie mōkanīs'tsñnnomośsauae omük'atoiapoyis īstap'īstutūksinni. 2 Ki Jesus an'ītsiuax kikuttaisauainipuauaastau kōnai'ītsk? Kitau'münistopuau, matakskīt'aupa okotoki mōkstaīna'piks'ostosi. 3 Otsit'tokhitaupiissi nitum'moyi Olives, ūksñinmats'ax isimtoto'iauaie, ki an'iau, Anik'īnan Tsan'ītsis' akanītsiu'astsa? Ki tsa akanītsiu'a kitsipukipusinni, ki punksök'kuasisi? (aiōn g165) 4 Ki Jesus an'ītsiuax Iskskats'īk kōkstaipstsiks'istutu'yisuai. 5 Akai'tappix ak'ūtsitotoiau nitsin'ikosim ki ak'aniau Christ nēsto'akauk; ki ak'sipstsiks'istutuyiauax akai'tappix. 6 Ki kitakokhtsimattopuaii auakaw'tseisists ki mak'auakawtseisists: Sats'sik kōkstai'apaitsatasuai; konai'ītsk ak'itstsiau; ki umut'aketsñikawpi matomoto'ats. 7 Aiok'auaua aksipua'tseiau aiokauai'i ki nin'naiisinni aksipua'atomiau nñ'naiisinni; ki ak'unmatosiu aau'ōssinni, ki ak'itstsiau okh'tokosists, ki ksök'kumā otaks'ikaupiisists, ki akokonau'toitstsiau. 8 Am'osts Istokonau'mütüpipuūnawkuyi' sists. 9 Kitakaumüts'kakipuau kōk'itapauks'istutoksi, ki kitaks'enikoaiau: ki kōnai'okauaua kumutaks'tsñmmimmokoau nitsin'ikosim. 10 Ki akai'tappix ak'itsk'īmskūkiau ki akaumüts'katseiau, ki akau'kīmotseiau. 11 Ki akaiem'ix ksīs'tapsix prophetix aksipuauiau ki aksipksis'tutuyiuax. 12 Ki sauo'kōmotsitappiisinni otakau'osi, akai'tappix otükome'ītūksuaai akstuyiuiae. 13 Ki annök' eikak'īmauōk umuk'itsipi aksikōmotse'piau. 14 Ki am'ok nñ'naiisinni īstökh'sitsñikisinni ak'anistop kōnüs'ksökkum, kōnai'okoaua mōks'ksñiisauae; ki umuk'itsipi ak'otümitoto. 15 Ninñm'īnnoainiki ūtsimetsipi Daniel otan'īstopi atsīm'apii īstai'puyissi (annök' an'īstomök ünnīsts'ksñissi:) 16 Anniks'isk

Judæa itau'pixk ūnnianistiūpoks'kasau nitum'mōsts: 17 Annok' itokh'itaupiuōk oko'ai pīnūniſts'īnīssaatos mōk'sauautsīssi itsipsts'tsii oko'ai: 18 Annök' īnsīmmān itau'piuōk pinūt'ūnīstsskos mōk'otsīssi otiſtotos'īsts. 19 Anniks'isk ipitap'piixk ki ūs'takataxk aksksīnīmiau makapi annists'īsts ksīstsiku'īsts! 20 Atsīmoiikak kōk'stautsīmutasuai stuyīssi, ki ūsīk'opiisītsikui. 21 Annik' omūx'ipuīnasīnni ak'itstsīsi, istsitsī'si ksōk'kūm, ki annok' manists'ipuīnapspī, aksīs'tūpūniſtsipuīnapsiu, ki ū'sotsk matakotūmanītsipuīnapsiu'ats. 22 Ki annists'īsts ksīstsiku'īsts sauun'natsīstutsīsēsts mat'akitsīsipa matap'pi itsikōmotse'piaiau; aumai'tūkkixk, osto'auai itunnats'īstutsīmēsts annists'īsts ksīstsikuīsts. 23 Kūmīts'tsiki matap'pi kitai'akaniki Sūm'mīs, am'auk Christ, ki om'auk; pinau'maitos. 24 Ksīs'tapsix Christix akitsipuau'iau ki ksīs'tapsix prophetix, ki akanīs'tsīnnūkiau omūk'apstosīsts ki pīsats'kaſīsts; ki ikūm'itstsīki aks'ipītsiksīstutuyauax aumai'tūkkixk. 25 Sat'sik, kikau'anīstopuau. 26 Kūm'anītſenikiau sat'sit ksīs'tapsksōkkuyi ūn'amauk; pini'tappoat; Sa'sit, sīmiap'ioyīsts ūn'amauk; pinaumai'tūkkik. 27 Ksīstsikum' manīsttotsipuksipupi umut'autstspī apinök'kuyi, ki manīstsitūpikūnatspī ame'totsi; netoi' ak'ūnīststsīsi nīn'au okku'i otos'aie. 28 Mīksīnīi otsits'tsipi, ūn'nim pi'tax akomooi'iau. 29 Annists'īsts ksīstsiku'ītskī ūtsipu'īnasīsts otaiksiuos'au, nato'si akski'īnūm, ki kokum'ikesūm matakanañkmauats, ki kōk'atōsīx akotots'īnīssiau, ki spots'im otsīs'kōpsīnni akauūt'apixip: 30 Ki Nin'aū okku'i otap'stosīnni akitsīnakoae spots'im: ki ksōk'kum ūtōkōnai'tappix ak'otūmauyesiau, ki aks'īnnoyeiau Nīn'au okku'i spots'im istsīssoksīs'tsikuīsts itsipsts'otosi, otūmap'sīnni ki omūxīk'kūnnasīnni akopoto. 31 Ki ak'itūpskuyiuax otatsīm'otokatatsix ak'soksīkkiax, ki aumai'tūkkixk akitotomo'i'piiauax, nīssoo'īsts sōpu'īsts ki spots'im umuk'itsipi: 32 Annok', ūksīnik parable omūx'īnīstsīs; okūn'aksi otsa'kiūkkīnīsīssi, ki otsuo'pokassi, kitsksīnipuau nepu'yi itasts'tsiu; 33 Netoi' maks'īnīmenoainiki annists'isk, ūksīnik, mōkaststsīssi, ito'to okh'sepīstanīsts. 34 Kitau'mūnīstopuau am'oī o'tappiisīnaii matakīstapu'ats otsauomaisūpanīs'tsiosau annists'isk. 35 Spots'im ki ksōk'kum ak'eitsīnikau, ki nitse'poawsīsts matakētsīnikau'ēstsau. 36 Annik' ksīstsiku'ik ki annik' itai'ksīstsikumiopik

matsksīnīm'ats matap'pi, Spots'im ūtso'tokatatsix matsksīnīm'axauaie, Nin'a nits'ksīnīmaie. 37 Noe otsiksīs'tsikumīsts manists'piests, netoi' ak'anīststsīests Nīn'au okku'i oto'saie 38 Otsauomo'kōnaiokkeuasi ksōkkum manīstau'yipiau ki manīstai'sīmipiau, manīstok'kemipiau manīsta'pīkōttūkkipiau, itūp'itsiu annik' ksīstsikuik, Noe otsit'sūppopīssi akh'iosatsīs. 39 Ki matsksīnīm'axau otsauomo'kōnaiokkeuasi ki itsau'inakuaīstutuaiau; netoi' ak'anīststsīsi Nīn'au okku'i oto'saie. 40 Natsitappiix akotūmitau'piiāu insīm'man: nituks'kūmī ak'otoau, ki stsīk'i ak'skītau. 41 Natsitappiix akex' akītaipīk'iaikiau; nituks'kūmī ak'otoau, ki stsīk'i ak'skītau. 42 Ūn'nikiae mokōkik: kimats'ksīnipuau annik' itai'ksīstsikumiopik kītsīn'aimoau otai'akītotopik. 43 Am'okă ūksīnīk', Napioyī ūtōkhsīn'auā otsksīnīm'opi annik' itai'ksīstsikumiopik otai'akītotosi kōmos'iepītsīuā ūtaiūskskūmuopi, ūtai'saiepukītsetsīmopi oko'ai ūtōkītsīm'i mōkopokse'īsaie. 44 Ūn'nikiae ūk'aisūppuiaip'itotosīk; kītsīt'sisauaitsitatopuau, Nīn'au okku'i ak'itoto. 45 Tūkka' aumai'tūkki ap'otūkkīuā, ki mokōk'i apotūkkīuā annök' otsīn'aim otīnaiāts'okōk oko'ai ūtītappim'ix, mōk'okōmotokotōsax otsō'ōsīnoauēsts? 46 Atsīm'siu annök ap'otūkkīuōk, otsīn'aim oto'saie otak'okonokae netoi' it'ūnīststsīstutuāmaie. 47 Kitau'mūnīstopuau, akokōnitainaiāts'iuāie otokōnai'nanīsts. 48 Ki annök sauum'itapotūkkīuōk, makotots'anissi u'skēttsipōppi ai'sūmsiu nitsīn'aim; 49 Ki makauumūtūpauaik'iūssi ot'opokapotūkkīmax, ki makopoks'oyimūssi ki mak'opoksīmīmūssi ai'sīmix; 50 Annök' ap'otūkkīuōk otsīn'aim ak'oto annik' kustsiku'ik otsauomūks'kūmosaie, ki annik' itai'ksīstsikumiopik otsauomūs'ksīnnīssi, 51 Ki aiaiaketsīn'iuāie, ki aiaiakotsiuāie mōk'itaupīssāie otsitau'pipiax ksīstapokōmotsitāppiansix: annim' ak'itstsīsi asain'sīnni ki satse'kīnani.

25 SPOTS' IM ūtīn'naīsīnni aketum'anīststsīau
ke'pix ake'kuax, anniks'isk mat'tuyixk ot'anakimatsuauēsts, ki itsux'iau mōkota'tsemōsau annök' ai'akokemiuōk. 2 Ki nīs'itsix mōkōk'iau, ki nīs'itsix mat'tsapsiau. 3 Anniks'isk mat'tsapsixk nito'tsīmīau ot'anakimatsuauēsts, ki, mattotūkkīuāokke'anakimatsīs: 4 Ki mōkōk'ixk ipok'iotscmiau otanakimatsuauēsts

okke'anak̑matsis, kos'ix itsūp'pitūkkiau. 5 Annōk' ai'akokkemiuōk otai'sūmsi, ikōnai'okano'piiā ki ikōnai'okax. 6 Ki itūt'sikiikokoi ikum'īstutsip, sat'sik, ak'okemiua ai'puksipu; Sūksik' kōkotatsemōssuai. 7 Itūmokōnaipaua'iā am'ox ake'kuax, ki ikōn'itaisūppasuyūnūkiau otanakimatsuuāests. 8 Ki mat'tsapsix an'īstsiauax mokōk'ix, kok'īnan kitōk'keanak̑matsuāi; tūk'ka, nitan'akimatsiñānēsts ūk'aiitsiñikaiau. 9 Ki mokōk'ix an'īstsiauax, Sa; matakakaou'ats ksēstūn'un: Is'tapuk aumiñts'kotūkkix kōk'opumattosuai. 10 Ki otsakiaitapposau mōk'opumattosau, aiakokemi ito'to; ki anniks'isk sopuiaip'īstotosīx ipok'sipimiauaie okkem'siñni: ki ai'okip. 11 Sako'okhtsi mat'tapsix nokūt'otoiau ki an'iau, Nin'a, nin'a, kauai'pīxīñan. 12 Ki an'īstsiauax, kitau'mūñistopuau kimats'ksñnopuauats. 13 Ūn'nikaie mokōkīk', tūk'ka, kimats' ksñnipuauats annik' ks̑st̑siku'īk ki annik' itai'ks̑st̑sikumiopik Nin'au okku'i otai'ak̑totopik. 14 Spots'im īstsīn'naiisīnni netum'an̑stsiiu nñn'au annōk' piuo'ōk, ki ninikōt'itsiuax otap'otomokix, ki ikotsiu'ax otsināñsts. 15 Ki tuks'kai ikotsiu'aie nñs̑tsi'i itawk'pumaupix ki sts̑k'i na'tokai, ki sts̑k'i nituks'kai; ki kōnai'tappix itanistokotsiu'ax maniñt'okotsiñstutsipiau; ki itau'matto. 16 Annōk' ikuyiu'ok nñs̑tsi'i itawk'pumaupix its̑tapu, ki itau'mūtskotūkkii, ki ikuyiu' sts̑k'ix nñs̑tsix itawk'pumaupix. 17 Ki netoi annōk' ikuyiu'ōk na'tokūmi, ikuyiu' sts̑k'ix na'tokūmīx. 18 Ki annōk' ikuyiu'ōk nituks'kumi its̑tapu, ki itatūn'akiu'ksōk'kum, ki ai'ksasattomaie otsīn'aim otsīxkīmīiaie. 19 Ota'i'sūmmosi, am'ox ap'otūkkix otsīn'aimoauai itoto'yīñnai, ki ipokoks'tūkimiua. 20 Ki annōk ikuyiu'ōk nñs̑tsi'i itawk'pumaupix ito'to ki ito'ts̑patopiau sts̑k'ix nñs̑tsix itawk'pumaupix, ki an'iu, Nin'a, kit'okōk nñs̑tsi'i itawk'pumaupix: Sat'sit nitokuinan' mats̑ītsix. 21 Otsīn'aim an'īstsiauie, kitōkhs'īstututūkkii, ökhs'apotūkkiiuā ki emūn'apotūkkiiuā: kitse'mūñussatsipiau un'natosēsts, kitak̑nai'atso akauo'iēsts: Kitsīn'aim otse'tametūksīnni īstsipi'it. 22 Annōk' iku'yiūōk natokūm itawk'pumaupix ito'to ki an'iu, Nin'a, kit'okok natokūmi itawk'pumaupix: Sat'sit, nimat'okuinani mats̑ītokai itawk'pumaupix. 23 Otsīn'aim an'īstsiauie, kitōkhs'īstututūkkii, ökhs'apotūkkiiuā ki emūn'apotūkkiiuā: kitse'mūñussatsipiau un'natosēsts, kitak̑nai'atso akauo'iēsts: Kitsīn'aim otse'tametūksīnni īstsipi'it.

24 Annōk' ikuyiu'ōk tuks'kumi itawk'pumaupi ito'to ki an'iu, Nin'a kits'ksño ksēsto'a kitse'īnai, kikūt'tomasūppipumattopí kitai'pokiaki, ki kikūttomauanit'apixipi kitomo'ipitūkki; 25 Ki nñtsiko'pum, ki nitsit'tappo ki nitai'ksasattop ksōk'kum kitsinanā itawk'pumaupi: Sat'sit, kïtsinan. 26 Otsīn'aim an'īstsiauie, kitsauum'apotūkkiiuā ki kitsistap'apotūkkiiuā, kitsksñnoki nitai'pokiaki nikūttomai'sūppipumattopí, ki nitomo'ipitūkki, ni küttoomauanit'apixipi: 27 Kumaukstaokotaiñksñxau au'awtsoomūtskotūkkix nitsīx'kīmīmīx, ki nitsitoppi nōk'staitokuyitopi nitsinan'ix ki umut'okuyesix. 28 Mattomok'aie itawk'pumaupi, ki kotok' annōk iku'yiūōk ke'pix itawk'pumaupix. 29 Anniks'isk iku'yixk ak'okotaiau, ki otaksinanoaiau akauo'i: ki annōk' itsau'okuyiu'ōk ak'otomoau annik' ooko'ōšñnik. 30 Ki īstūp'satūpiksīstsīs ap'otūkkiiuā itsau'okuyiu'ā ski'natsii: ak'itstsiiu asain'siñni ki satse'kñani. 31 Otak'ītotosi Nin'au okku'i otstsaa'pīnasīnni ipokom'ōssau otokōnatsīm'otokatatsīx, ak'otūmotokhitaupi otsīstsapsiō'pōtsīs: 32 Ki akokōnipotamo'i piaiau ikōnai'okauua: ki aiakanīstaiaketaipīksīstaiu emūk'ikīnaikuūn manistai'aketaipiksīstopiax emūk'ikīnax ki apomūk'ikīnax: 33 Ki akotūpīpiuax emūk'ikīnax onet'otsīs ki ap'omūkikīnax otse'aksissauotsīs. 34 Omūx'ina akotūm'an̑stsiauax anniks'isk onetotsīs itau'pixk, Puk'sipuk, Nin'a otatsims'imix, ki nñn'haiisīnni matsīk' annik' kitapīstutomokiiik, otsauomap'astutoōssi ksōk'kum. 35 Nitse'nots, ki kit'okokipuau aau'ōšñ; nitse'naki, ki kitsit'tutokopipuau: nitsīlpiitappi, ki kito'tokipuau: 36 Nimatsīstotospa, ki kitsīs'totosatskokipuau; nitokh'tokos, ki kitsīpīs'kotokipuau; itai'okiakiopi nitsitau'pi, ki kitsittotaakipuau. 37 Mokōm'otsitappix akotūm'an̑stsiauie, Nin'a, tsanists'i kit sits' In o pin an kitau'nots, ki kits is' so pi Q an? Ki kitse'naki, ki kitiitakopinan. 38 Tsanīsts'i kitsīs'īnopīnan, kitsīpiitappiisi ki kito'tosīnīn? Ki kimatsīstotospa, ki kitsīstotos'atskopīnan? 39 Tsanīsts'i kitsīs'īnopīnan kitai'okhtokos, ki kitsitau'pīssi itai'okiakiopi ki kītsito'taatosīnan? 40 Ki omūx'ina ak'an̑stsiauax, kitau'mūñistopuau kanistitūpīstutsipuai tuks'kūma inūx'tsīma am'ox nñx'okoax, kitanīsts'īstutomokipuau. 41 Akotūm'an̑stsiauax anniks'isk ote'aksīsautsīs itau'pixk, ūs̑tapuk emūtskax mōkseñnsau, ūs̑sustsinsasii ūs̑tapuk, ek'aisepūtsīstotomoiiauax

au'tutsokiuă ki oto'tokatatsix: (aiōnios g166)

42 Tük'ka, nita'u'not, ki kimatsišsok'ipuaua: nitse'naki, ki kimat'tutukkokipuaua: 43 Nitsi'pitappi, ki kimat'otokipuau: nimats'istotospa, ki kimatsištotosats'kokipuaua: nitokh'tokos, ki nitsitau'pi itai'okiakiopi, ki kimat'sipiškotokipuaua. 44 Osto'auai ak'otūmanıstsiauaie, Nin'a Tsanısts'i kitsiſts'ınopńan kitau'not, ki kitse'naksi, ki kit'sipitappisi, ki kitokh'tokosi, ki kitsitaupiſsi itai'okiakiopi kökstaikawk'anıstotösinan? 45 Ai'akotūmanıstsiaux, kitau'mün̄stopu au kanıſt'saiiüpıstutsipuai tuks'kümä inüxtsima amox, kimat'anıstsıstutomokipuaua. 46 Ki am'oxi aksıstüpıtappo'iau ūsk'sıtausıstototspi: ki moköm'otsıtappix akittappoia ūsk'sipaitappiſſinni, (aiōnios g166)

26 KI itünıstsıu, Jesus otaiksıste'poattosests am'osts epo'awsısts, itün'ıstsıuax otüsksıñımatsax, 2 Kitätskiñipuau aisto'küssi ksıstsıku'ısts ak'itstsıu passover, ki Nñn'au okka'i itaumüts'kau mök'ıtsıksıstoxösi. 3 Omük'atoiapiekıuax, ki aisınakıx, ki matap'pix otsıñ'aimoauax itümitüpıpaumooıau sp'a'toiapiekıuñ Caiaphas oko'aii. 4 Ki ai'sıtsıpsattseıau mök'anıstokotsıñımmiotośsauaie Jesus, ki mök'itsenitösauaie. 5 Ki an'iau, piňıts'tsıs oye'tani ıstsıksı'ıtsıku ökskakümıntsıknıau matap'pix. 6 Jesus ıtsıtau'pıssi Bethany, Simon leper oko'ai ıtsıtsıpsıts'aupıssi, 7 Ake'ua itoto'aie, ipa'tükkiu alabaster atükak'sin puye' itsıp'patomaie, akai'ınxkımasıuaie, ki ıtau'yısaie ıtsıta'suyıñınmıae otokör'ıaie. 8 Ki otüsksıñımats'ax ıtsıniş'saxaie, ıstse'tükkiax, ki an'iau mauk'etsınikatopi? 9 Am'ok ipum'atotopi ūs'taiekəkaiıxkımasıuopi, ki kım'atapsıx ūs'tauokotauopiaue. 10 Jesus otokh'tsımsı, an'ıstsıuax, kumauk'sauaiksıxinoauaiıisksıx ake'uă ökh'siu nitapıstutu'yipi. 11 Ksěsto'au, kimatsıx kitusk'sauopoksemokoıau; ki něsto'a kimat'ıtsıksauopoksemokipuaua. 12 Am'ok puye' nostüm'i ıtsıta'suyıñıssi ıtsıstutı'ımaie mök'ıtsıpıapıstutuyıssi nökitak'ıtsasi. 13 Kitau'mün̄stopuau am'oi ökhs'ıtsıniksınni amianıstan'ıstopi könüs'ksökkumä, am'ok, am'o ake'uă otap'ıstutıpi ak'ütanıstomaie, mök'ıtsıksınoşı. 14 Na'ıtsıkoputsıx, tuks'kümä, anıstau Judas Iscariot, itappo omük'atoiapiekıuax,

15 Ki an'iu, tsanıstap'pi kitak'okokipuaii, ki

nitakıtüp'omutskau ksěsto'au? Ki nitsi'tuyıauaie niüp'pii ksıixı'kımrix. 16 Ki annık' itot'apsatsısim mök'itamütskösae. 17 Ke'tani küt'taikopütstsıi, ıstotom'ıksı'ıtsıku, ūksıñımats'ax itoto'iau Jesus, ki an'ıstsıauaie, Tse'a kit'stapa kök'sopuiapıstutosınan kök'kitsoyısi passover? 18 Ki an'iu ūs'tapuk akap'ioyı, ki om'ümä nñn'auümä anıstok', Nin'a, an'iu, nitsıksıstsıku'ı aststsıu: koko'ai nitüs'ksıñımatsax nitak'opoksoyımaıau passover. 19 Ki ūksıñımats'ax manıstan'ıstopıax itan'ısttutsımiax; ki itsı'poütsıstutsımiau passover. 20 Ki ıtau'tükki, ipokıtau'pımiuax na'ıtsıkoputsıx. 21 Ki ıtau'yısaı, an'iu, kitau'mün̄stopuau tuks'kümä ksěsto'au kitakaumüts'kauki. 22 Ki eks'kaiıkık'etükki, ki ikönau'mütüpıstıstsıauaie, Nin'a něsto'akats? 23 Ki an'iu, annök okıt'sıs nitopoksıstapımakemauok kos'i nitakaumüts'kauki. 24 Nin'au okku'i itanısts'itappo nitsıñ'awpi: ak'itüpokapiu annök' nñn'auoķ imüts'kaiuók Nñn'au okku'il! Küt'taipokaiıuopi annök' nñn'auoķ, ūs'taökhsıuopi. 25 Judas anni'ısk itse'mütskaukisk, itüm'anıstsıauaie, Nin'a něsto'akats? An'ıstsıauaie, kitan'i. 26 Ki ıtau'yısaı Jesus ito'tsımaie ke'tani ki itatsıñ'ıstutsımaie, ki itaumin'ımaie, kĩ ikotsıu'ax ūksıñımats'ax, ki an'iu, Matsık', oyık'; am'oiıauk nostüm'i. 27 Ki mat'tuyıuaie kos'i ki thanks ikotük'kui, ki ikotsıu'ax, ki an'iu könai'sımmatok; 28 Am'okauk nitsı'apıün, mananısts'etoksınni itüp'ıtsıu itsıai'ımsıauaie, aki'ıtsıppıx ıtsıauum'ıtsıtappıisıauaests mök'sıñıests. 29 Ki kitan'ıstopuau nimatakütıstımattopa am'ok mrıniokke sauomo'pokıtsıpsıstımattomrınanıki manı'sı nin'a ıtsı'ınnıaııınnı. 30 Ki otinik'sau natoı'ıñıksınnı itüp'ıtsıu nitum'moyı Olives. 31 Jesus itüm'anıstsıuax, něsto'a kıtak'okönüsskımskükıpuau annok'ă koko'ıkă: tük'ka, sın'aip, nitak'auaıakıau annök' ūks'kümıuók emük'ikıñax, ki ot'omükıñauaıınnı ısto'mükikıñax akıneto'iau. 32 Aıksıstıtsıpuau'eniki kitakıtüpıpotoma'ıtopuau Galilee. 33 Peter an'ıstsıauaie, iküm'okönüstsskımskükıssau ksěsto'a, nimat'akıstısskımskükıpa. 34 Jesus an'ıstsıauaie, kitau'mün̄ısto, Annok' koko'ıkı ıtsıauomit'awkkumısi nıpuau'ă nioks' kai kitakani kimatsıksınoı'ıpa. 35 Peter an'ıstsıauaie ökskakümopoks'eniop, nimat'akanipa kimatsıksınopı; neto'i ikönau'aniıax ūksıñımats'ax. 36 Jesus itümitüpıpopokımuıax Gethsemane an'ıstop, ki an'ıstsıuax otüsksıñımatsax, annom'

stau'pik, nitakittappo omim' nök'tüt'ts̄moiikasi.

37 Ki mat'tuyiuax Peter, ki Zebedee ots̄tok'sokuyix, ki itaumütüpikikin'etukki ki itau'müt'peikapitsitau. 38 Itüm'anıstsıuax nitsitüpikikinetukki eınsınni: annom' stau'pik, ki ök'itüskskatükkiop. 39 Ki pa'tsiıstüpaatsıuax, ki ısstokopi'u ostoksıs', ki itüt'ts̄moiikau ki an'iu, Nin'a, iküm'okotsıstsıssi am'oi kos'a ünnianistıs'tüpipotoössi; nimatakitsitan'ats, ksęsto'a kitak'itsitan. 40 Ki matskitoto'ax otüsksınimats'ax, ki ikon'oyiuax oto'kaniax, ki an'ıstsıuaie Peter, Awx'ats? Kiküttaukotüskskummokipa tuks'kai itai'ksıstsıkumiopi? 41 Mokök'eıtsık ki a'ts̄moiikak, kökstaitsipıssuai ıssaks'ksıñüksınni; sta'aw itsitsi'tatomaie ki ix'isakuyi matsı'uats. 42 Ki mats'ıstapu ki itüt'ts̄moiikau, ki an'iu, Nıñ'a, am'oi kos'a sauomot'aisımmieniki sauomıs'tüpipotomokoeniki, kitak'itsitan. 43 Ki mat'oto ki mat'okonoyiuax otsok'asax: tük'ka ıssoksım'au oöps'puauax. 44 Ki itsıtsıuax, ki mats'ıstapu, ki nioks'kai itüt'ts̄moiikau, ki netoi' au'aniu. 45 Itüm'itotoiax otüsksınimats'ax ki an'ıstsıuax okak' annok, ki issık'sıstsıkok: sat'sik aststsıu' itai'ksıstsıkumiopi, ki Nin'au okku'i itüp'aumütskau sauum'itsitappıx otsu'auësts. 46 Nipuak, ökittäppau'op: annök' nitakaumüts'kaukök aststsıu'. 47 Ki otsa'kiai epuyıssi, Sat'sik, Judas, na'tsikoputsix tuks'kümä ito'to ki akai'tappıx ipokom'ıauaie inus'stoanix ki soksıs'tsısts ipa'tükkix, itototoiau omük'atoiapiekuax ki matap'pix otsın'aimoauax. 48 Ki annök' imüts'kaıuökaie ikotsiu'ax apsto'sınni, ki an'iu, annök' nitak'sınnauskippauök, an'nökauk: mi'eenok. 49 Ki iköm'itoto Jesus, ki aniu, Hail, Nin'a; ki itsın'auskıpıuaie. 50 Ki Jesus an'ıstsıuaie, Napi'ä, kumauk'sıpuksıpuksıks? Itüm'itoto'ıauaie ki een'ıauaie Jesus, ki mat'tuyiauaie. 51 Ki sat'sit, anniks'ısk ipokom'ıskiae Jesus, tuks'kümä itsitüpıks'tsakıuaie otsın'usstoan itsau'tuyiauaie, ki sp'a'toiapiekuun tuks'kümä otap'automok ot'auaikioake, ki kök'sıñımaie okhtok'ısaie. 52 Jesus itüm'anıstsıuaie, kitsım'usstoană ıotsıtsıpı ıststsı'ıs; anniks'ısk matap'pixk mat'tuyıxk inus'stoan, inus'stoan itax'enittaiau. 53 Kit'sapa nöküttokotsıtüp'atsımoiikani nin'ä, ki annok' nök'okuyıssi otsıtsksıstsıkoputsix legionix otatsım'otokatatsix? 54 Tsa akokototümuniıstsıstutıspı

natoi'sınakısts, mök'itünıstsıssi? 55 Neto'ik itai'ksıstsıkumiopi Jesus an'ıstsıuax akai'tappıx, kiküt'anıstsıpıksıpa'akipuuaa kanıst'sitappıpopuua kōmos'iepıtsı annök' pa'tükkiuöк inus'stoax ki soksıs'tsısts, kök'otoksuai? Anıs'tsiksıstsıkuısts kitopokau'pımopuua omük'atoiapioyıs köküsksıñımats'opuau ki kimatseen'okipuau. 56 Ki am'ostsk ikönaiıstutıspı moks'enüpınıstosı prophetıx osınak'suauësts. Ikönüsksıñımatsax itüm'skıtsıuau ki ai'tsımmutaiau. 57 Ki anniks'ısk een'ixkaie Jesus itüpıplıuaie Caiaphas, sp'atoiapiekuün, itomoi'piawpıau ai'sınakıx ki omüks'ımix nıñ'ax. 58 Ki Peter pıaapütsıtıpı'ıtseuaie sp'atoiapiekuün oko'ai, kiitsıpı'ki ipokau'pımiuax ap'otükkix mökitokönlı'nsı. 59 Annok', omük'atoiapiekuax ki omüks'ımix nıñ'ax ki ikönau'koksımax, ıstüp'ıksıstapenüpınıssınnı ap'satsımiau moks'ınitısıuaie Jesus; 60 Ki matokonım'axau; ıotsito'tosax akai'tappıx aiksıstapenüpınıx, matokonım'axau. Sako'okhtısim ito'ıfıu na'ıtsıtappıix ai'tapksısenüpınıx, 61 Ki an'ıau, am'o nin'au an'iu nitokot'opıksıni Ap'ıstotok'ıuä otatoi'apioyıs ki nitokot'sokapıstutıspı nioks'kai ksıstsıku'i. 62 Ki Sp'atoi'apiekuün ıtsıpuau', ki an'ıstsıuaie, kitakstaie'puyipa? Tsanıstapıu'a am'ox kitse'nüpınıpıau? 63 Ki Jesus matsepıuyı'ats. Ki Sp'atoi'apiekuün mat'anıstsıuaie, kita'taurıısto Ap'ıstotokıua ipai'tappıiuä, kök'anıksınan iküm'ümeniki Christ, Ap'ıstotokıuä okku'i. 64 Jesus an'ıstsıuaie, kitsemüniani; ki kitan'ısto sako'okhtısim kitaks'ınoauai'ıni Nin'au okku'i, ıotsıtu'pıssi otümap'sınnı ıstset'otsısi ki umutsıpu'kıspıusı Spots'im ıstsısokıs'ıtsıkuısts. 65 Sp'atoi'apiekuün itümı'pinotsımıests ıtsıstotosısts ki an'iu, itüpıpo'atomaie Ap'ıstotokıuä; nitak'otsıkipınana stsıks'ıx e'ıenüpınıx? Sat'sik, kikai'okhtoauau oksıs'tapıniköttsımani. 66 Tsa kit'stапuau? An'ıau, moks'eınsı. 67 Itüm'itaisokuttütsıuaie ostoksıs'ıaie, ki oto'auësts itsıtauaıak'ıauaie: ki stsıks'ıx omı'ıtsıxıknıstıspıauësts itsıtauaıak'ıauaie. 68 Ki an'ıau, ksęsto'a Christ e'ıenüpınınan, Tükka' kitıtauaıak'ıoka? 69 Annok' Peter sauauts'im itau'piu, ıstokıtsım'ı pıstots'ım: ki ake'kuün itoto'aie, ki an'iu, ksęsto'a kitopokom'au Jesus Galilee ıtsıtappıpm'i. 70 Ki pıat'arıstsıuaie matap'pix nimatsksıñoau'ats nimatsksınpıa kitan'ipi 71 Ki ıtsıtıp'sıuxı kıtsım'ıapioyıs, stsıks'ı ake'kuün nan'nuyenae

ki an'ītsiuax anniks'isk matap'pixk itau'pixk, ani'o nin'au nokūt'opoksimiuaie Jesus, Nazareth istsitappim'i. 72 Ki mata'toūni, ki an'iu, nimatsks̄n oau'ats nīn'au. 73 Ki otai'pīstsksisūmmosi anniks'isk itai'puyixk itoto'iauaie, ki an'ītsiauaie Peter, E'mūniu, ksēsto'akauk tuks'kūmā: kitse'poawsists kitse'ēnūpaniki. 74 Itūmaumūtūpipako'sīnepuyiu, ki itaumūtūpūtau'ūniu, nimats'ks̄nōau'ats nīn'au. Ki nipuau'ā sokit'okumi. 75 Ki Peter īks̄nīm'aie Jesus ote'poawsinniae, annik' itanīs'tsiuiae, otsauomok'humsi nipuau'a nioks'kai kitak'anī kimatks̄nōkōpats. Ki itsūx'iu, ki itsok'ausainiu.

27 OTAP'INÖKKUSI, kōnau'mūkatoiapiekuaax ki matap'pix otsīn'aimoauax itūp'okökitsimaiau Jesus mōks'enitössauae; 2 Ki otai'īkskipstössauae, itūnistöppp'iauaie, ki itūp'aumūtskaiauaie Pontius Pilate, anni'īsk nīnai'isk. 3 Judas, anni'isk otse'mütskaukīsk, otsīnno'ōsaie, otanīs'sax mōks'eīnsi, itsisauai'tsita, ki mat'skittotsipotuyiuax omūk'atoiapiekuaax ki omūks'imix nīn'ax niīp'pix ks̄ixix'kīmix, 4 Ki an'iu, nikai'sauumitsitappi nitse'mütskatop mokōm'otsaapūnni. Ki an'iu, Tsanīstappi nitokanistappikiprān'a? Ksēsto'a kitak'satsip. 5 Ki itsipsts'īstüpapiks̄tsiuax ks̄ixix'kīmix omūk'atoapiyōs, ki itsīs'tapu, ki itsiko'kōpsiu. 6 Ki omūk'atoiapiekuaax mat'tuyiauax ks̄ixix'kīmix, ki an'iu, matōkhsiu'ats ök'itsūppitsössau atsīm'isokaīs, tūk'ka aa'pūnni ipum'attomiau. 7 Ki itau'kōkotomotseiau ki itopum'attomiau potter otsīn'sīmman, pie'tappix mok'itstsössau. 8 Ün'nikiae itūks'sunnīstainikötop a'apūnni ītsīn'sīmman. 9 Itūmeēnūpanīstomaie annik' otan'ipikiae Jeremy prophet, ki an'iu, Ki mat'tuyiauax niīp'pix ks̄ixix'kīmix, umutopum'attopiaie annök' Israel itūniau ünni mōkanīstīkīmasi; 10 Ki itopum'attomiauaie potter otsīn'sīmman, nanīstūn'ik Ap'īstotokiū. 11 Ki Jesus paio'tsipuyimiuiae, nīn'aii; ki nīn'auā ai'stūppoöttsesattsiuiae, ki an'iu kikütam'ipa Jews otsīn'aimoauai? Ki Jesus an'ītsiuiae, kitan'i. 12 Ki Omūk'atoiapiekuaax ki omux'īnax ote'ēnūpanīstössauae, matsepuyiu'ats. 13 Pilate itūm'anītsiuiae, kiküttaisauokhtoau'axau akauo'yi kitse'nūpaniko'sts? 14 Ki tuks'kai epo'awsīn matanīstsiu'atsiae; ki Nīn'auā eik'skaietūkkii. 15 Annok' oye'tani nīn'aua itūksaiapotoiyuaie tukskūm'i eēn'naii ot'statauaie matap'pix. 16

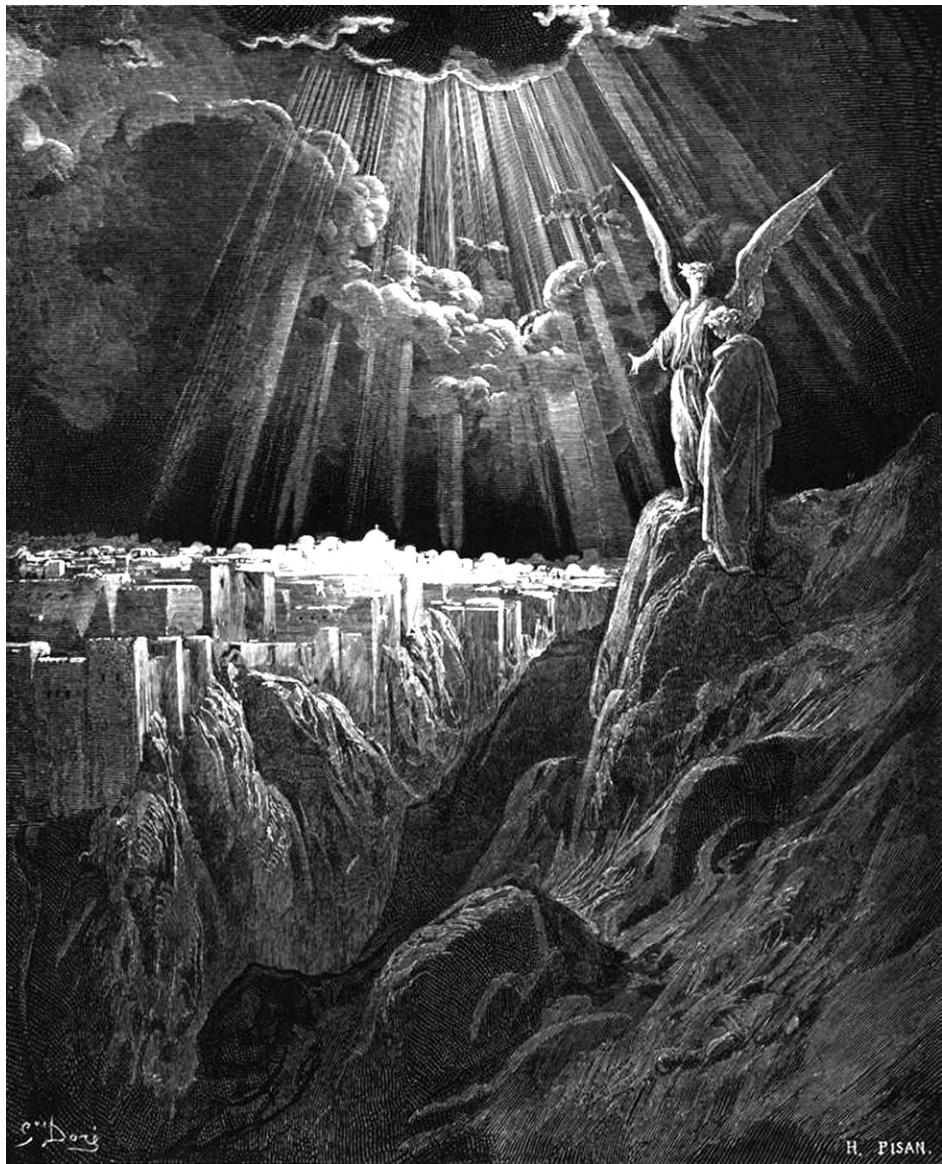
Annik', nannan'attsiau tuks'kūmi eēn'naii, Barabbas an'īstau. 17 Ün'nikiae otokōnau'moösax, Pilate itūnīs'tsiuax, Tūkka' kit'statauā köks'ipotomosuai? Tsōktau Barabbas, tsōktau Jesus, annök' anīstauöök Christ? 18 Tūk'ka īks̄nīm'aie umutsiks̄ssat'siuösau, itaumūts'kau. 19 Otsitau'pīssi okök'itsimani ītsiso'pōtsīs, otokem'an itūpūt'okötsiuiae ki an'ītsiuiae, pinotokan'īstappikit om'ā mokōm'otsitappiuā: tūk'ka akauo'iēsts nit'okuyipists pu'īnasists ni'papaukanists annok' ks̄itsiku'ik, osto'i itots'tsiēsts. 20 Ki omūk'atoiapiekuaax ki omūx'īnax eikakīmattsiauax matap'pix mōk'aukōmōnīstössauae Barabbas, ki Jesus mōks'eīnsiae. 21 Nin'auā an'ītsiuax, Tūkka' na'tokūmix kitstatauau'a köks'ipotomoössuai? An'iu Barabbas. 22 Pilate an'ītsiuax Tsa nitakūnnīstutoau'ats Jesus, anīstauöök Christ. Ikōn'auanītsiuiae, ünnianīstauai'īstais. 23 Ki nīn'auā an'iu, kumauk'anīstauaiks̄sīks? Tsanīstappi'āts otsauum'itsistütsīnni? Ki akauo'yi itsokse'puyiau ünnianīstauai'īstais. 24 Otsīnīs'si, otsau'otokan'īstappikīssaie, ki otai'akitsstsīssi äśinata'pii ito'tükkiu okke', ki itūs'tsīmmiu otsipot'aipuyimōsax matap'pix, ki itūniu', nimat'ototoimoko'ā am'o mokōm'otsitappiaä otsa'apūnni: ksēsto'aū sat'sīk. 25 Itūmokōnai'puyiau matap'pix, otsa'apūnni ünnianīstott'sīsiae nēstūn'an ki no'kosīnanix. 26 Itūmipo'tomoyiuax Barabbas: ki otai'ks̄istīstipörsōsiae Jesus, emüts'kaiuaie öksiks̄s'toxōsiae. 27 Ninauā otseēnnakem'ix itūpīp'iauaie Jesus itokōn'paupi, ki itokōnaumoi'piiau eēn'nakex. 28 Ki itsau'tomoyiuiae otsīstotos'ītsiae, ki mawks'isokōsīmi itsūps'kaiuaie. 29 Otai'amitsīnīssau ks̄issiīstsūmmokōni, itsīs'tsūmmokiauaie ki apai'i itstom'iauaie onet'otsīsiae: ki auanaukopistuks̄'akötsiuiae, ki ai'ks̄istapanītsiuiae, ki an'iu, Hail, Jews otsīn'aimoauai! 30 Ki ai'sokotuttsiuiae, ki matsīmiau apai'i ki otokōn'iaie itsitau'iaak iauiae. 31 Otai'ks̄istsiks̄istapanīstūsauae, asso'kōsīmi itsauts'imiuaie, ki otau'ūtsisokōsīmaie itsūps'kaiuaie, ki itsīstapīp'iauaie mōk'auiiastasauae. 32 Ki otsūks'au, ikonoyiuiae nīn'aii Cyrene istsitappim'i, otsīnökōsim Simon: üsskuopa'atsiuiae otauai'staksīn, 33 Ki otsito'tosau Golgotha an'īstop, itokīsasiīk, mūksikīnūkotokōnik, 34 ikotsi'auiae moksīmatossaiai' ītsipoku'yi ki gall ipa'sokasuyīnīmiauaie: ki otūt'totsīsiae,

mat'skaks̄mattom'atsaie. 35 Ki itau'aiistaiiauaie, ki ots̄stotos'ists, ki aiaketotsipiests, itsi'kōtsotsiēsts: mōks'eēnūpaništosi annik' otan'ipik prophet, itai'aketotsipiests nits̄stotos'ists ki itsi'kōtsopnaaiua. 36 Ki ito'piiau ki ū'sūmmiuaiae annim'; 37 Ki itstom'iuaiae otokōn'i spots'i ksīs'tapanišsinni sinaip', Am'ok Jesus, Jews otsin'aimoauai. 38 Na'tsitappix kōmos'iepit six ipauai'istauax tukskūm'i onet'otsi ki sts̄k'i otse'aks̄issauts̄s. 39 Ki anniks'isk itsits'skuixk au'kaps̄t̄spsattsiauaie, ki auauūkia'p̄ixiau, 40 Ki an'iau ks̄esto'a annōk' ip̄ix̄n'īmōk omūkatoi'apioȳs, ki nioks'kai ks̄istsikuists itsiks̄ist'ap̄istutsimōk, kōmotse'p̄osit. Ikūm'ūmeniki Ap'istotokiū okku'i īn̄sa'atoat auai'staks̄n. 41 Neto'i omūk'atoiapiekuax netoi'nitaiks̄istapaništotsiauaie, kiai's̄nakix ki omūx'īmix ipokaniau, 42 Kōmotse'piuax sts̄k'ix ki matokotsikōmotsepiosiu'ats. Ikūmūm'issi Israel otsin'aim, ūnanistsiñnsa'atos auai'staks̄n, ki nitakaumai'tauñan. 43 Au'maituyiuiae Ap̄istotoki'i: annok' ūnnianistsikōmotse'piosaie, maksinan'att̄siae: tūk'ka iūniu', nēsto'akauk Ap'istotokiū okku'i. 44 Kōmos'iepit six ipok'auiastapixk neto'yistsk nokütsitüp'apiximiau'ests okhpe'k̄sts. 45 Nau'yi itai'ks̄istsikūmio pi konūks̄sökkumā itüp'skinatsiu piksu'yi itaiks̄istsikumiopi. 46 Ki otsipik'susi itai'ks̄istsikumiopi, Jesus aisokse'puyiu. Ki itūni'u, Eli, Eli, lama sabachthani? Annik' ito'k̄sasiik, Nitap'īstotokim, Nitap'īstotokim, kumauk'sk̄ikiks? 47 Sts̄k'ix itai'puyixk, otokh'ts̄imsau', an'iau, Am'o n̄nau nan'niköttsiuiae Elias. 48 Ki tuks'kūmā itauks'kasius ito'tukkiu ai'ks̄ippuȳnip, ki ito'k̄mieuiae īstipoku'ȳi, ki itstom'aie apai'i, ki ikotsiu'aie mōks̄mattosaiiai'i. 49 Sts̄k'ix an'iau, ki'ka, ök'satsip maks'ikūmipuksipusi mōksikōmotse'piosaie. 50 Jesus ota'atsoksepuȳissi, itaumūts'kaiuaiae Sta'aw. 51 Ki Sat'sit, omūk'atoiapoȳs itsi'koksok'iakiopi ai'akets̄nikau, spots'im itots'ipinikau; ki ks̄ök'kumā itsi'papuyiu, ki ok'otokskuists ai'aketopiiau; 52 Ki a ken 'i man ists kau'opiiu; ki ats̄m'six anniks'isk ai'okaxk akai'ēm ostūm'oau'ests itsipuau'ax, 53 Ki ota'atsipuawi Jesus, itsux'iau aken'imanists, ki itüp'ipimiau ats̄imakap'iyoysi, ki ots̄nok'oaiua akai'tappiix. 54 Annok' eēnakin'au'ā, ki otopokom'ixk, otopokūs'satükkimaxk Jesus, otsinno'ōsau ks̄ök'kumi otsi'papuyiisi, ki otsin̄s'sau annists'isk īstutsip'īstsk, eks'kaikopumiau, ki an'iau am'o emūn'iūmu

Ap'īstotokiū okku'i. 55 Ki akai'tappix akex' pie'tsi itūs'sūmmiuaiae, anniks'isk itotopokiuo'īixk Jesus Galilee, ki apotomoȳiixkaie: 56 Ki ipokom'iauax Mary Magdalene, ki Mary, James ki Joses oks̄s'toauaii, ki Zebedee okku'ix oks̄s'toauai. 57 Otau'tūkkussi, akotsin'auā Arimathæa istsitappim'i an̄istau Joseph, ito'to, tuks'kūma Jesus otuks̄iñmats'aie: 58 Itappo' Pilate, ki ikōm'ōn̄istomiae Jesus stūm' i aie. Pilate itūmūn'iū mōkaumūtskatosiae mostūm'i. 59 Ki Joseph otots'issi mostūm'i, itsisso'moniiae ks̄ixstokh'aip̄sts̄i, 60 Ki itsip̄ststotomaiae otauūt'sinani aken'iman, maniu'aie, annik' itatūn'ipik ok'otokskui: ki omūk'okotoki itüp'auap̄imiuiae aken'iman i stokits̄m'i, ki its̄istapu. 61 Ki Mary Magdalene, ki sts̄k'i Mary, itotau'piauaie aken'iman. 62 Ki annik' ks̄istsiku'ik otokhs'ap̄istutosau, mat'apinōkkusi, omūk'atoiapiekuax ki Pharisees ikōnitoto'iauaie Pilate, 63 Ki an'iau, Nin'a, nituksks̄eñip̄nan om'ā ai'p̄sts̄ks̄istutūkkiuā otan'ipi, otsakaitap'piisi, nioks'kai ks̄istsiku'i nitak'aatsipuau. 64 Anit' ökhs'īstut̄ss̄i aken'iman nioks'kai ks̄istsiku'ists, otūs'ks̄inimatsax mōkstai'sepiotosax, mōkstai'kōmosaī'īsax, mōkstai'an̄istosauax matap'pix, ūk'aipuau: ki sako'ipats̄istutūks̄inii aks'īstūps̄kīts top matom'ipats̄istutūks̄inii. 65 Pilate an̄istsiuax mattok'au eēn'akex; īs'tapuk, mi'īstutsik. 66 Ki itappo' iau, ki mi'īstutsimiau ake'niman, ūkskūm'iauaie ok'otoksh'sep̄istan, ki īstsi'iauaie eēn'akex.

28 ISSÍK'SÍSTS KUYII ks̄istsiku'i otai'ksiuosiae, otaumütüpapinōk'kusaie ūss̄k'atoiks̄istskui, Mary Magdalene ki sts̄k'i Mary itoto'iau mōks'īn̄isau ake'niman. 2 Ki, sat'sit, ks̄ök'kumā ai'papuyiu: tūk'ka Ap'īstotokiua oto'tokatats̄ spots' im itsiñnsso'īinai, ki ito'to ki matskoap'imiuaie ok'otoksh'sep̄istan ki itop'iauaie. 3 Ostoks̄s'i netoinitai'natsiuiae popos'ists, ki kaii'ks̄istotosiu neto'i kon'skui: 4 Ki ūsks'katükkipx stun'noyiauaie, ki ai'papuyeian netoi'nitsiiau enix'. 5 Ki oto'tokatats̄ an̄istsiuax a kex', piniko'puk; nits'ks̄inip kitap'ūssūmmuaau Jesus annōk' kaïs'toksaōk. 6 Mats̄nakuaiēm'ats: tūk'ka, ūk'aipuau otan'ipi. Puk'sipuk, sat'sik otsit'sipi Nīn'ā. 7 Ki k̄p̄i'tappoak, ki an̄istok'ax otūs'ks̄inimatsax otse'īnsiñni ūkaipua'atomiae; ki, sat'sit, kitse'tomomattaak Galilee; omim' kitak'itsiñnoauau: sat'sik, kikau'an̄istopuau. 8 Ki itsikp̄'īstupaatomiauaie ake'niman ai'kopumau, ki eks'kaetametükkiau; ki auks'kasiau mokitots'ipotosauiae otūs'ks̄inimatsaxaie

otse'poaws̄niaie. 9 Ki otsitappo'sauax
mōkits̄nnikoōsauax otūs'ks̄n̄matsaxaie, sūm'miš,
Jesus ito'tatsemiuax ki an'īstsiuax All hail!
Ki ito'toiauaie ki eīn'īmiauaie okōt's̄sts̄aie, ki
ita'ts̄imm̄immiauaie. 10 Jesus itūm'itūn̄ists̄iuax,
Pinikopuk; miš'tapuk, an̄stok'au nīx'okoax
mōk'ittapposau Galilee, ki omim' nitak'its̄nokiau.
11 Annok' otsa'kiaitapposau, sūm'miš, sts̄ik'ix
ūks'katūkii itoto'iau akap'ioȳis, ki aits̄in'nikoyiauax
omūk'atoiapiekuaux nitap'ii. 12 Kiotokōnau'moōsau
ki omūx'īnax otokōnai'puȳsau, ikotsi'auax
eēn'akex akaiēm'i itawk'pumaupix, 13
Ki an'īstsiuax, ūnnik' otūs'ks̄n̄matsax
nitsa'kiaiokas̄nan, sepioto'iax ki itsikōmos'attsiauaie.
14 Ki nīn'a okhts̄is'saie, nitaksemūnan ki
kitakitsikōmotse'piop̄nan. 15 Mat'toyiauax
itawk'pumaupix, ki otsks̄n̄imatseipuauaiax
iia'tuts̄m̄iau ki annik' an̄iss̄in'nik Jews
sa'kiauan̄stomiax. 16 Nitsi'koputsiax otūs'ks̄n̄matsax
itappo'iax Galilee nitum'mo, Jesus otan'īstopi. 17
Ki ots̄inno'ōsauaē itats̄im'm̄immiauaie: ki sts̄ik'ix
sai'etūkkiax. 18 Ki Jesus ito'toax ki ai'sits̄ipsattsiuax,
ki an'īstsiuax, kōnau'tūmapsinni spots'im ki ks̄ok'kum
nit'okoko. 19 Ūn'nikaie, ū'tapuk, ūks̄n̄imats'okau
kōnau'mian̄stsitappii, ū'tapinokau ninikōt'tokēsts
ots̄in'ikōs̄imēsts kīn'un, ki okku'i, ki ats̄im'istaaw: 20
Isks̄n̄imats'okau mōk'sats̄isauēsts kītan'īstopauuēsts;
ki sat'sit, kitūksks'opoksemopuau an̄stsiks̄s'tsikuūsts
aiksiuo'si ks̄ok'kum. (aīōn g165)

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Siksiká at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, “*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*” Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, “*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*” So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, “*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*” 2 Timothy 2:15. “*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*” 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Siksiká at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Blackfoot---Matthew/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aīdios

Romans 1:20
Jude 1:6

aiōn

Matthew 12:32
Matthew 13:22
Matthew 13:39
Matthew 13:40
Matthew 13:49
Matthew 21:19
Matthew 24:3
Matthew 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16

aiōnios

Matthew 18:8
Matthew 19:16
Matthew 19:29
Matthew 25:41
Matthew 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

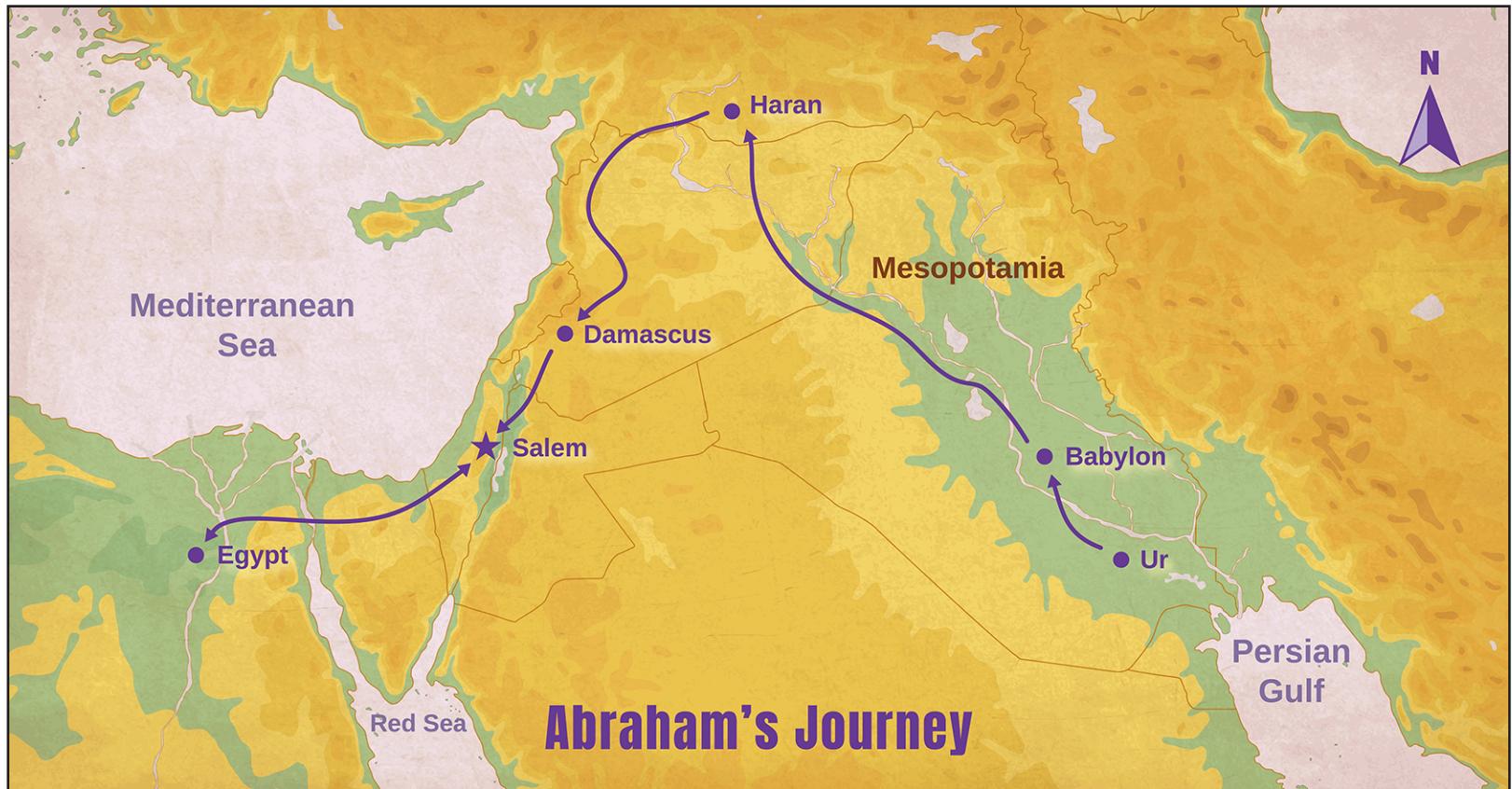
John 10:28
John 12:25
John 12:50
John 17:2
John 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Corinthians 4:17
2 Corinthians 4:18
2 Corinthians 5:1
Galatians 6:8
2 Thessalonians 1:9
2 Thessalonians 2:16
1 Timothy 1:16
1 Timothy 6:12
1 Timothy 6:16
2 Timothy 1:9
2 Timothy 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Philemon 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

eleēsē

Romans 11:32
Geenna
Matthew 5:22
Matthew 5:29
Matthew 5:30
Matthew 10:28
Matthew 18:9
Matthew 23:15
Matthew 23:33
Mark 9:43

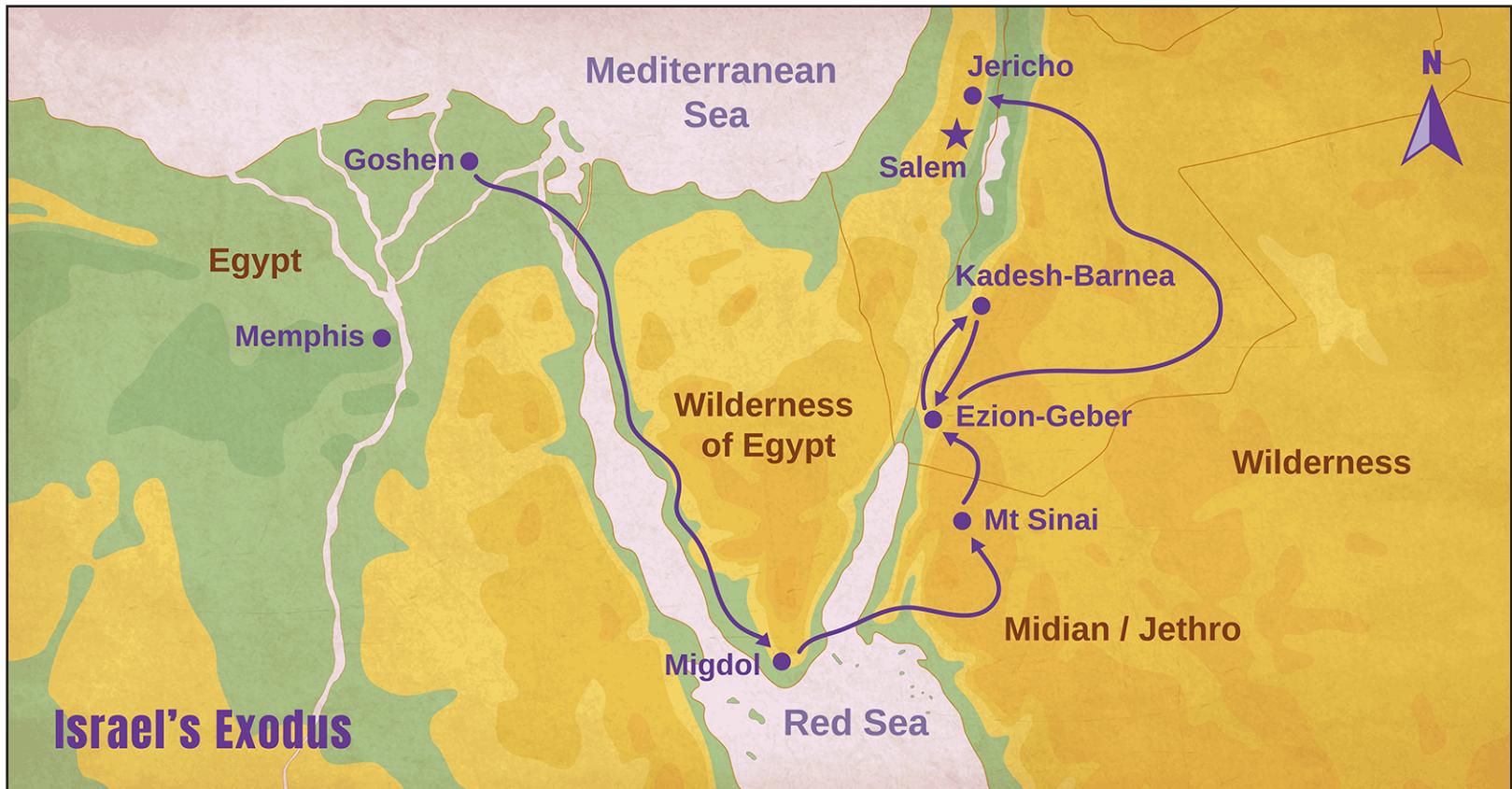
Mark 9:45
Mark 9:47
Luke 12:5
James 3:6
Hadēs
Matthew 11:23
Matthew 16:18
Luke 10:15
Luke 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Corinthians 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14
Limnē Pyr
Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8
Sheol
Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5
Tartaroō
2 Peter 2:4
Questioned
None yet noted

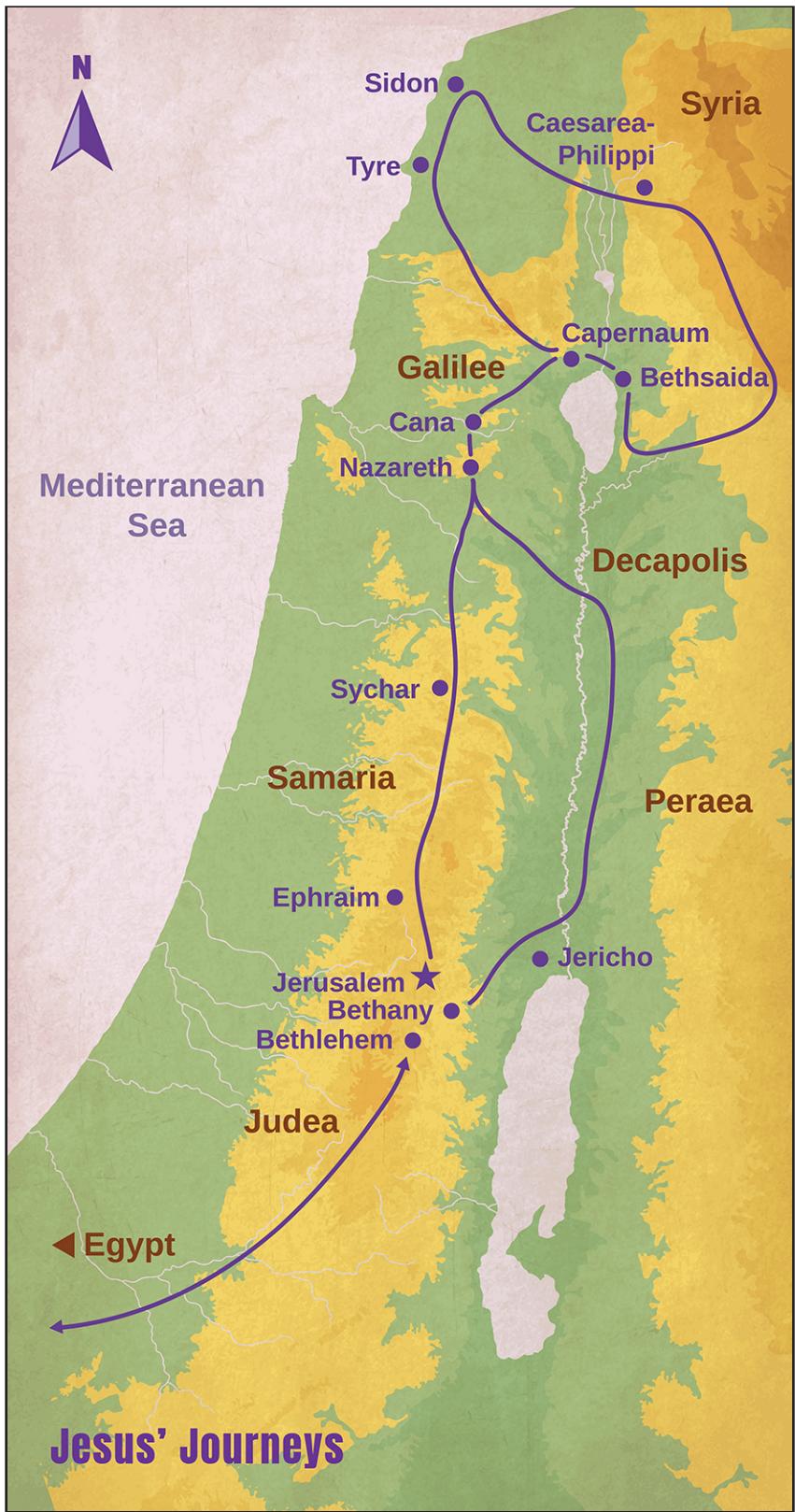

"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"

Hebrews 11:8

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

"For the Son of Man also came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"

Mark 10:45

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyred in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyred in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Titus destroys the Jewish Temple
52	Paul imprisoned in Rome, Italy
39	Thomas reaches Malabar, India
33	Peter reaches Gentile Cornelius
	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

Where?

Who?

When?

		When?													
		Innocence		Fallen			Glory								
Who?	God	Eternity Past	4000 BC Creation	Fall to Sin No Law	1500 BC Moses' Law	Advent of Christ 0-33 AD	Church Age Kingdom Age	Great White Throne	New Heaven and Earth						
		God's Perfect Fellowship	John 10:30	Living in Unapproachable Light, 1 Timothy 6:16					All Restored						
		God's Perfect Fellowship		Pre-Incarnate, John 8:58	Incarnate, John 1:14	Paradise, Luke 23:43									
	Mankind	God's Perfect Fellowship with Adam in the Garden of Eden		Everywhere, Psalm 139:7	Indwelling Believers, John 14:17			Acts 3:21							
		No Fall No Death	Gen 1:31	Serving the Savior or Satan on Earth, Ephesians 2:1-5											
		No Fall No Death		Blessed in Paradise, Luke 16:22											
	Angels	No Creation		Punished in Hades until the final judgment, Luke 16:23 and Rev 20:13					Col 1:20 Yes?						
		No people	Gen 1:1	Serving Mankind at God's Command, Hebrews 1:14											
		No Fall		Imprisoned in Tartarus, 2 Peter 2:4 and Jude 6											
		No Unholy Angels		Rebelling Against Christ			Thalaasa, Rev 20:13	Heb 2:16 No?							
		Gen 1:31		Accusing Mankind			Lake of Fire Revelation 19:20								
				1 Peter 5:8 and Revelation 12:10											
				Abyss Revelation 20:2											

Destiny

Siksiká at AionianBible.org/Destiny

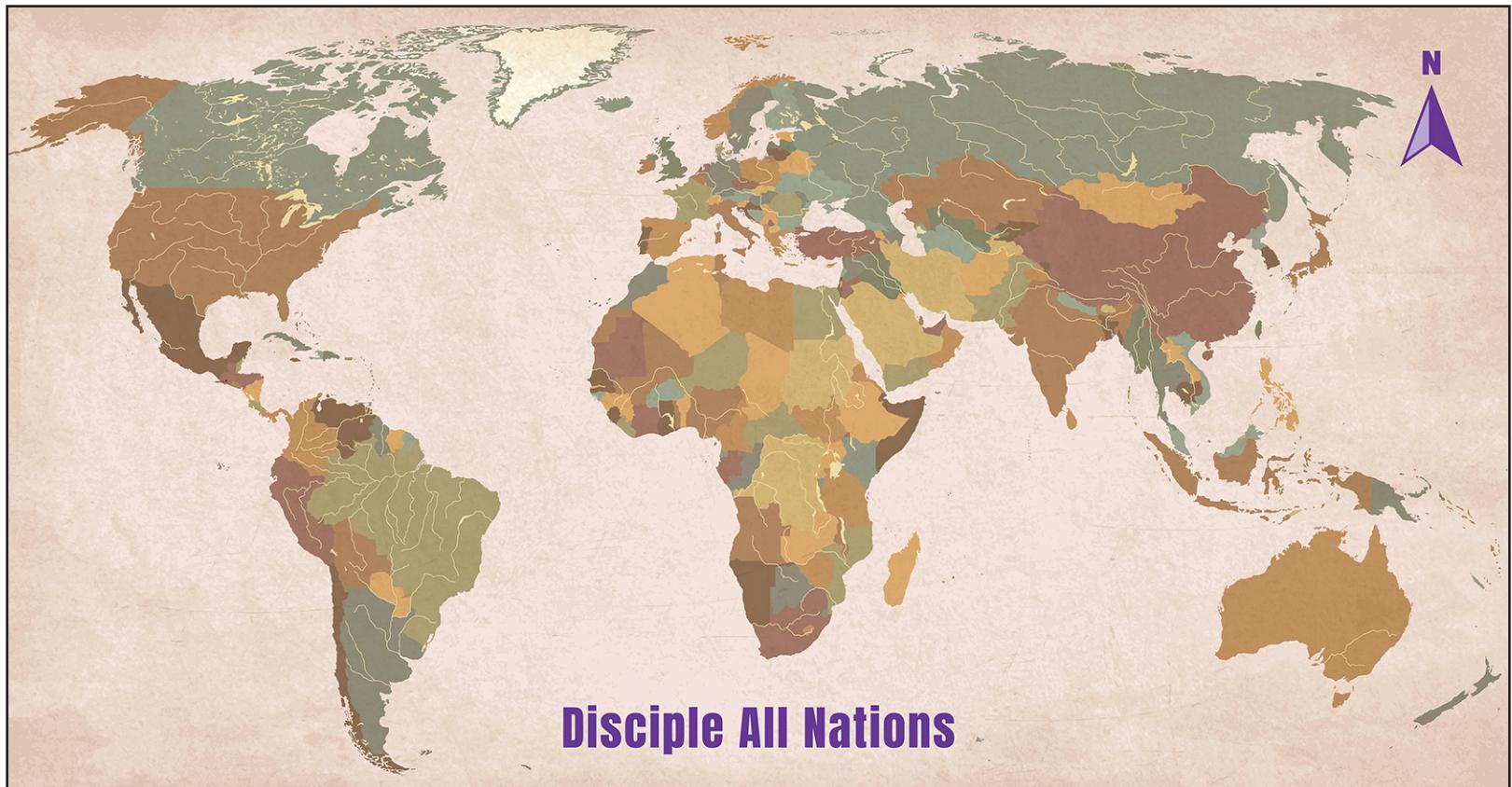
The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament Sheol and New Testament *Hadēs*, 2) Geenna, 3) Tartaroō, 4) Abyssos, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

Ũn'nikiae, ū'tapuk, ūksñimats'okau kõnau'mianistsitappii, ū's'tapñokau niniköt'tokësts otsñ'ikõsñmësts kñ'un, ki okku'i, ki atsñ'istaaw: - Matthew 28:19